

STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY

NO. 10794

IN RIZIKN FAYER

Ezra Fininberg

THE MAX PALEVSKY
YIDDISH LITERATURE COLLECTION

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS
413 256-4900 | YIDDISH@BIKHER.ORG
WWW.YIDDISHBOOKCENTER.ORG

MAJOR FUNDING FOR THE
STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY
WAS PROVIDED BY:

Lloyd E. Cotsen Trust
Arie & Ida Crown Memorial
The Seymour Grubman Family
David and Barbara B. Hirschhorn Foundation
Max Palevsky
Robert Price
Righteous Persons Foundation
Leif D. Rosenblatt
Sarah and Ben Torchinsky
Harry and Jeanette Weinberg Foundation
AND MEMBERS AND FRIENDS OF THE
National Yiddish Book Center

The *goldene pave*, or golden peacock, is a traditional symbol of Yiddish creativity. The inspiration for our colophon comes from a design by the noted artist Yechiel Hadani of Jerusalem, Israel.

The National Yiddish Book Center respects the copyright and intellectual property rights in our books. To the best of our knowledge, this title is either in the public domain or it is an orphan work for which no current copyright holder can be identified.

If you hold an active copyright to this work – or if you know who does – please contact us by phone at 413-256-4900 x153, or by email at digitallibrary@bikher.org

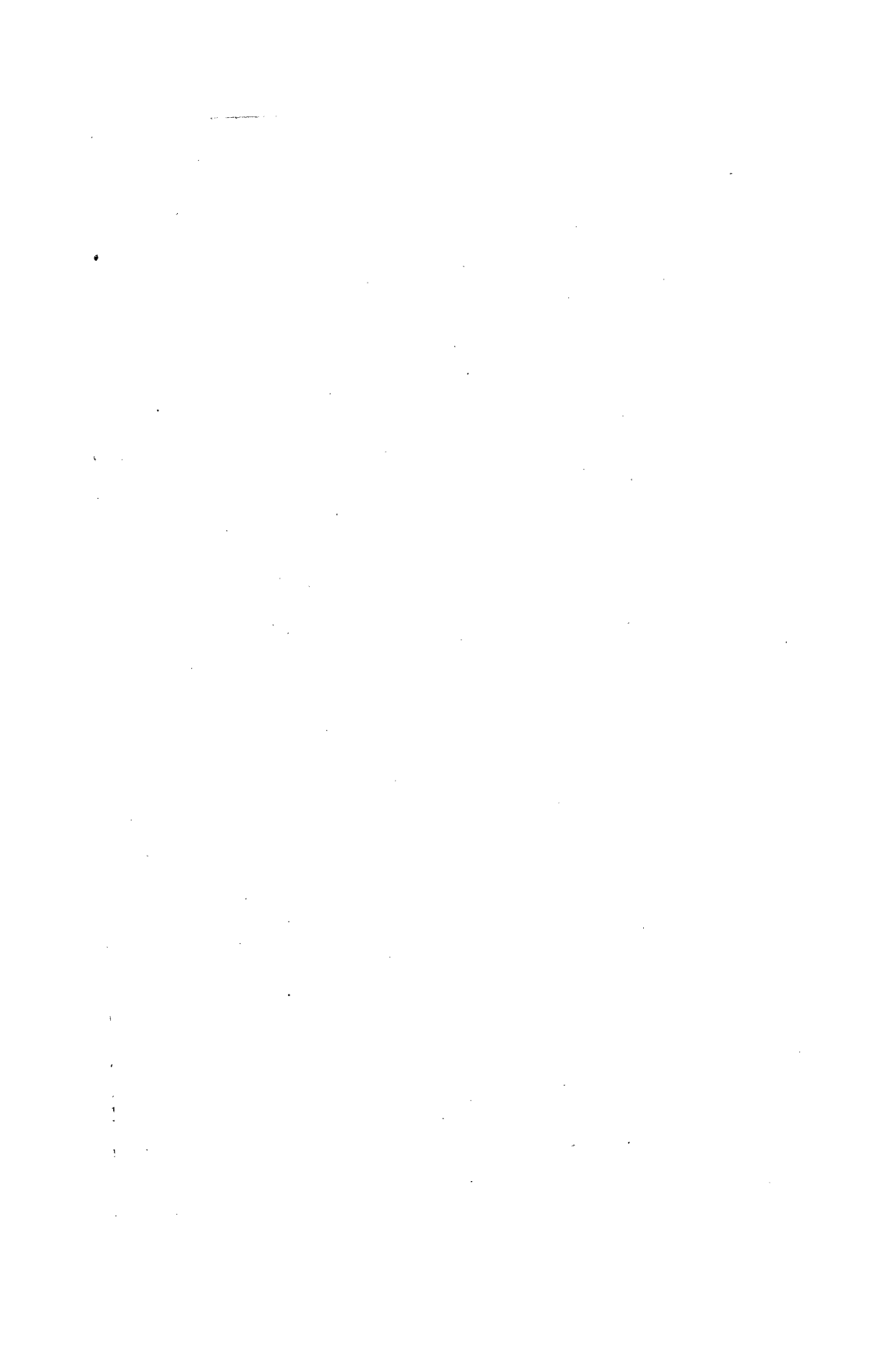
עוראָ פּינינבערג

אינ ריזיקן פייער

אָ ג י ו

מעלוכע-פארשאג אָרעב עמעס

מאָסקווע 1946

מִיַּנ אֵינְצִיק לַעֲבֹנ

באמ ר'אנד

א. דער וועג

שלענגלט זיך דער וועג דורך הייך און נידערן,
און די ערד אינ אוכגעהייער-וויער פּרעכטיקייט
ליגט פאר אונדז צעשפרייט אן ערשט-באשאפענע,
א נאקעטע, אן אופגעטרייטלטע, א ווילד-באוואקסענע,
א טונקלע, א פארפלייצטע און א שיינענדיקע:

— קומט אריין, איר, טרייע מצנע, היימישע!
ניט פאראן בא מיר פאר אייך קיין שום געהיימישן!
קוקט מיך אָן: אייך בין א הארטע, הארבע, ניט געפּצטעטע,
אָט אזוי אייך הייך זיך דאָ מיט הערצער-פעטטונגען,
מיט דעם מענטש דעם שטאַלענעם אינ וואַרד-געדיכטעניש.
אָט אזוי א היטער בין אייך בא דעם לאנד דעם ליכטיקן!—

שלענגלט זיך דער וועג, און ס'הייבן זיך שלאגבאומס אופ,
און אפ די שפיצן בערג (מיר שפירן עס, דערפילן עס),
אפ די שפיצן בערג, פון טונקלער וועלדער-טיפ,
אויגן שארפע, לויטערע קוקן נאָך נאָך אינדז.
כ'הער, ווי ליפן שעפטשען דאָרט, ווי א כאווער קלערט.

אונדזער גרוס נעם אופ אונדזער ווארעמען,
כאווער, דרייסטער יונג, פעסטער גרענעצלער,
כאווער, דרייסטער יונג, וועכטער מוטיקער
קעגן ביזע פיינט, קעגן סאָנימ בלוטיקע!

און אָט איינער דאָרט — ניט עס דאכט זיך מיר —
צווישן בימער דאָרט קלאָר דערזע אייך אייך:

אפֿן כמורנעם שפּיץ, אפֿן ווילדן שפּיץ
שטייט א שטילער מענטש א באוואָפֿנטער,
און ער קוקט אראָפֿ, צו דעם וועג אראָפֿ,
אפֿ מאשינעס אונדזערע, וואָס יאָגן זיכ.

ליבער פּרײַנט איג הייב! דײַנ וואכע רױקײט
אפֿן שטרענגן בארג ניט געשטערט זאָל זײַן!
דײַנע טרײַע — ליבן מיר, דײַנע סאָנימ — האסן מיר,
און מיט לעבנס קרעכטיקע צו דײַנ פעסטונג פּאסן מיר!

לעמ טייכ אפ א בערגל איכ שטיי,
געארעמט אינ ווארעמקייט שטיי איכ
מיט כאווער מיט מיינעם,
מיט יינגסטן פונ פריינט רויטארמייער.
ס'איז קיינער כוצ אונדז ניט פאראנ אפן ברעג,
אונ אקעגן —

די פינצטערע בערג אינ א ריי,
די הייכנ די הוילע.

אפ זיי, הינטער זיי —

דער גרויל אונ די פעסט,

די מעלוכע פונ מוילעכ,

וואָס קינדערלעכ פרעסט,

די ערדן פונ צאר

אונ פונ בייון געיעג,

די שווארצע געפאר

פאר מיינ ליכטיק פארמעג.

אָט איז ער, דער ברעג

פונ מיינ וועלט.

עס באלויכט די לעוואָנע די וועל

פונ אמור,

לענינס בילד אפ דער ברוסט

פונעם יונגינקן רויטארמייער,

ביקוק אונ קוק:

אפ יענער זייט פינצטערער הייכ —

וויילד אונ פוסט,

קיינ רויכ פונ קיינ צוג,

קיינ פור, קיינ גייער.

דאָרט — דער אשמעדיי ווינט,

אונ פונ מענטשישע ביינער — זיינ גילדענע קרוינ.

אויבנאָן, אויבנאָן,
אפן פינצטערנ באַרג,
מיט צענשטאָקיקן גוידער,
מיט געשוואָלענעם קארק
זיצט דער שוידער,
זיצט דער רויכ אפן טראָן,
און ער שמייסט מיט דער בייטש,
און ער קנאקט מיט דער רוט.
און עס שטראָמט דאָרט דאָס בלוט
פון קינדער, פון פרויען, פון מענער,
אָט דאָרט, אָט נאָענט, אָט-אָ
דאָרט אפ יענער זיט בערגלעך און בערגלעך יענע.

פון יענער זיט פינצטערע בערג
עס דערטראָגט זיכ דער רייעכ
פון פארסארפעטן לייב.
פון יענער זיט פינצטערנ וואלד
עס דערהערט זיכ דער גוואלד
פון פארגוואלדיקטן ווייב.
עס דערהערט זיכ דאָס רעווענ
פון שיקערער כעוורע שינדער.
עס דערהערט זיכ דער יאָמער,
וואָס גליט די נעשאַמע,
דער יאָמער פון קינדער,
ווען רויבער צינדט אָן דאָס געצעלט.

אָט איז ער, דער ברעג
פון מיינ וועלט.

אָט איז צווישן ערדן — דער שניט,
אָט איז צווישן וועלטן — די מיט.

אזוי נאָענט און קלאָר,
אָט נעבן, נעבן
(עס גלייבט זיכ מיר קוימ) —
דער ראנד פון מיינ איינציקער וואָר,
דער זוימ
פון מיינ לעבן.

ג. אָט דאָ איז מיין גוירל

ס'וואָלטן שפּורלאָזן פארבליבן אין וועלט מינע טריט,
ס'וואָלט אויסגעוואנגען אין עלנט מיין ליד
אפּ דער ערד פּונ פּינג אונ בוידע.
כ'ווענד צום היימלאַנד מיין בליק:
אָט דאָ כ'בינ געבוירן,
אָט דאָ איז מיין וויג,
אָט דאָ איז מיין פּאָלק אונ מיין גוירל.
כ'בינ אינס מיט מיין ערד.
וואָס מיין לאַנד איז באשערט —
איז מיין לעבן באשערט.
כ'בינ א זינגער א יונגער באמ פּאָלק בא דעם גרויסן.

דו, אשמעדיג, רויכ אפ די הייכ פונ כוישעכ!
קומ ארויס, גיב א פרוו.
אפ די שטילינקע שפינג
עס וועלן מיליאָנען ארופ.
ס'וועלן אופגיין די שטארקסטע,
די שענסטע, די בעסטע —
דעם קאָפּ דו צעקלאפסט
אין דער ליכטיקער פעסטונג.
עס וועט הארב זיין די שטראָפּ,
עס וועט וויסט זיין דינג כאָפּ,
אונ דינג בלוטיקע הערשאפט לאָזט אויס זיכ,
אשמעדיג, רויכ אפ די הייכ פונ כוישעכ.

ד. איכ געדענק

...עס וויגט דאָס נַנצנע, דאָס שטורעמויקע יאָר מיכ
אפ א צוג, אפ אָנגעשטאַפּטער, אָפּגער פּלאַטפּאַרמע,
איכ הענג מיט פּלאַטערדיקער האַנט,
א וואַנדערער, א ייִנגל, א פּאַעט,
לעמ ראָד, אפ דינער, דינער וואַנט,
אפ עקסטער טאַנצנדיקער ברעט,
אונ דער צוג יאָגט,
אונ דער צוג יאָגט,
אונ עמעצער, מיט פּאַנעם ראַצכישנ,
מיכ שלאָגט
אינ האַנט פּאַרמאַטערטער,
אינ האַנט, וואָס פּלאַטערט קוימ,
אונ ס'קוקן, וואַרטנ אויגנ פונ א רויבער,
עס זאָלן רעדער מיכ צעשטויבנ.
א פעלד. א צוג. א זומערדיקער טאָג.
א פרעכער פּויסט אינ האַנט מיכ שלאָגט,
אונ עס טאַנצט די ברעט,
אונ עס שווינדלט וואַלד, אונ עס שווינדלענ שטעט,
אונ אפ דינינק הערעלע מיינ לעבנ הענגט.
איכ געדענק.

...דריי טעג, דריי נעכט
אינ דער שטאָט מיינער דער סוינע שטעכט,
דער סוינע שעכט.
לעמ מיינ פענצטער
דורכ די בלוטנדיקע ליקן
גיט א כּאַפּטע שיקער,
פּירט א באַנדע דורכ דעם ייִנגסטן-שענסטן,

אינ זיין האנט — א רויטע פאָן פארוויקלט, —
מ'פירט מיין הארץ מיין העלס
צו מיין גאָרטן, צו מיין פעלדן
צעשיסן.

דריי טעג, דריי נעכט
דער סוינע שעכט.

אפן טאָג דעם דריטן —
מינע טירן אופגעריסן,
ס'פליט אינ שטוב מינער אריין די שכיטע:
— היי, באווייז זיין רעכט
אם לעבן!

אונ דורכ רויטע ריטשקעלעך, וואָס פליסן, פליסן
אונ מיין ערד, מיין זונ פארגיסן,
מ'פירט מיין הארץ מיין העלס
צו מיין גאָרטן, צו מיין פעלדן
צעשיסן:
— היי, באווייז זיין רעכט
אם לעבן!

איך געדענק:

... א שאָ.

אינ טיפער נאכט — א שאָ.
איך הער דורכ ראדיאָ די שטרעקעס פון אייראָפּע.
פון א ווייטער, ווייטער שטאָט,
איבער טויזנט מייל,
צו מיין שטערנדיקן בלוי,
צו מיין שטיל,
צו מיין לייכטער ווייל —
געביל,
געווי,
געהייל
פון ווילדע, פון צעבושעוועטע כייסעס!
Heil! Heil! Heil!

צווישן א פאָקסטראָט און א פאָקסטראָט
די סאָנימ מיניע שרייענ:

Heil! Heil! Heil!

און עס שמעקט
מיט בליי,
און עס שמעקט
מיט מערדעריי,
וואָס פונ די הייכנ פעכ און שוועבל שיט,
עס שמעקט
מיט רויבערשנ באגער
צו פארשווארצנ גאָר די ערד,
צו פארסאמענ
גאָר די פריי.

איכ געדענק די וויי-געשריייענ
פונ שאנכיי,
איכ געדענק די פנייער-פלאמענ
און די טאטעס און די מאמעס
פונ מאדריד.

איכ געדענק.

כ'ווייס: די געפאר איז נעבנ.
מינ הארצ איז שטרענג,
און ס'וויל מינ הארצ ניט וויסנ
קיינ פארגעבונג.
פאר יעדנ אומשולדיקן טראָפּ
ס'דארפ, ס'מוז,
ס'וועט מינ הארצ באשטראָפּנ.

ה. דאָס גאַנצע פּאָלק

א וויטער שליאכ.

א גרויסע נאכט.

קיינ ריר.

קיינ שאַרכ.

נאָר אַן אויג שפּירט.

נאָר אַן אויער האָרעט.

נאָענט, נעבן, בלויז איין שפּאַן —

איז דאָס גאַנצע פּאָלק פּאַראַן,

גיב עס נאָר אַ שטילן רופּ —

אומעטום עס שטייט דאָ אופּ.

העט אַרום, אפּ הייב אונטער

עס צעהילכט זיך מיטאַמאָל

דאָס גאַנצע פּאָלק,

דאָס מעכטיק'פּאָלק.

דאָל נאָר דורכקלינגען אַ קאָל

וועגן אופּבליצ פונ געפאַר —

אָט אפּ דעם-אָ שפּיצ פונ באַרג,

אָט דאָ לעבן, פעסט, ווי שטאַל,

קומט אַרויס אונטער קראַפט באַווייזט

מאַן, אונט פּרוי, אונט קינד, אונט גרייז —

דאָס גאַנצע פּאָלק,

דאָס ריזן-פּאָלק.

שטערן גילדענע זיך באַדן

אינ דער טיפּ פונ טייכ.

עמעצ האָט אָט דאָרטן דורכגעטראַטן

גניחוויש-ליכט ?
סיחאָט א שאַטן
צווישן קיסטן דאָרט אדורכגעשליכט ?

גרויסע אויגן,
שטארקער אָטעם —
קעגן ווילדן קיניגרייכ.
גרויסע אויגן.
לויטערער געמיט.
און דער אָדלער-פויגל,
און דער אָדלער-פויגל פון געשיכטע
פליט
איבער וועלטן-מיט,
און מיט גיבערישע קריגן,
און מיט אונדזערע, די ריינסטע זיגן,
און מיט אונדזער צוויט,
און מיט אונדזער ליד
ווייען זיינע פליגל.

טריט ?

א ?

טריט ?

שטיל—שא.

קיינער ניט.

גאַרניט ניט.

נאָך דאָס גאנצע פּאָלק איז דאָ,
נאָענט, נאָענט, אָט-אָ דאָ,
און אַן אויג וואכט,
און אַן אויער וואכט.
א ווייטער שליאכ.
א גרויסע נאכט.

ו. באגינען

איך האָב געזען אַ כּאָלעם אינעם הויז באַם סאַמע ברעג.
עס האָבן מיר געכאַלעמט זיך די צוקינפטיקע טעג.

אַ באַגינען איז געגאַנגען, ווי אַ טרוימ,
אַריבער באַרג, אַריבער טייַך, אַריבער זוים,
אַיבער גאַר דעם רוים,
וואָס ווייכט שוין מער קייַן זאַרג גיט אונ קייַן צוים.

קינדערלעך,
זינגענדיקע מיידעלעך,
קוועלנדיקע יינגעלעך
האַבן מיך גענומען שלעפּן, ציען
צו דער שיינענדיקער בלוונג
פונעם ווינדערלעכן בוים,
צו די פריידיקע געזאַנגען
אַפּן יונג פּעלד.

אַ באַגינען איז געגאַנגען, ווי אַ טרוימ,
אַריבער באַרג, אַריבער טייַך, אַריבער זוים,
אַיבער גאַר דעם רוים,
אַיבער גאַר דער וועלט.

האַב איך אופגעוואכט
בא דעם ווייטסטן שליאַכ.

די טיר — אָפּן.
דאָס פענצטער — אָפּן.
אַפּ הייַך אונ נידער —
ליכט זיך שפּרייט.
אַפּ הייַך אונ נידער —
אַ באַגינען גייט.

און באַם סאַמע ברעג,
קעגן בערג פֿון שרעק,
נעבן, נעבן, באַ מיין שוועל,
באַ דעם אָנהייב פֿון מיין וועלט
שטייט מיין פֿריינט באַוואַפֿנט,
שטייט מיין לעבן און סע היט
דעם באַגינען, און די ליד,
און דעם צוקינפֿטיקן גינגאַלד,
און די קינדערלעך, וואָס זינגען,
און מיין האַרציק שטרעבן,
און מיין איינציק לעבן.

הויכע פאָן

א. אומגעפאלענע גרענעצ

דורכ גרענעצ אומגעפאלענער דאָס פאָלק אינ שטרענגע פאָלקן.
עס האָבן זיך א לאָז געטאָן דער דניעפער און די וואָלגע —

פון קלעם ארויסגעמען דעם בוג, דעם נייעמאן,
און ס'גייט מיט זיי די הויכע פאָן פון קרעמל.

ס'גייט מעכטיק, פייערלעך דער הארבסט פון ניין און דרייסיק.
דאָס פעלד איז פול מיט גרויסע, ווישנדיקע נישטן.

מיין יונגער פריינט, דער פלאמענדיקער, דער פארגלייבטער ריטער,
פליט סטעפן דורכ, און שטעט געפענטעטע באפרייט ער.

דער סוינע לויפט, אנטלויפט, און איז די ברייטע גיטער
זיך שטעלט דאָס פאָלק — פון גוטס פון אייגענעם א היטער.

פארנאכט נאָך שלאכט, און אופגערירט א שטאָט איז,
און ס'צינדט זיך אָן א רויטער שטערן אפן ראָטהויז,

און פרויען הערן דאָס געזאנג פון מאַסקווער ראדיאָ-טורעם.
באם טויער פון דער שטאָט צוויי ברעָנזענע פיגורן

דעם וועג צו געגנטן, וואָס וועלן אייביק פריי זיין,
צום זיג צום פרעכטיקסטן דעם שליאכ באווייזן,

און אונדזער פאָן אפ ראכוועסן טוט פלאטערן און שכראלן,
און קינדער ערשט-געראטעוועטע שעפטשען: לענין, סטאלין.

ב. אָשער גייט מיט

און אז די רײטער זײנען צוגעקומען צו דער סארנער געגנט,
האַט זיך א רײטער אָפגעטיילט, בא לײט גענומען פרעגן:
— ווו איז דאָ סטאנציע פּאָליצע? — אוועק אפּ זײטיק שטעגל
מיט כאווער זיך באגעגענען און שמועסן א רעגע.

און כּאָטש קײן שטיין נישטאָ דאָרט, קײן מאצייווע,
געפונען האָט דער רײטער יענעם ברודער-קײווער,
אראָפּ פון פּערד, די ערד געטאָן א קוש:
— כ'ברענג, דיכטער ליבער, פון כאוויירימ דיכטער דיר א גרוס.
אפּ גרויסן וועג עס נעמט דיך מיט דאָס הארץ מײַנס.
די רײטע רײטער יאָגן ווײטער, שווארצמאנן —

און אז דער יונגער רײטער האָט אריינגעיאָגט
אינ גראָדנע-שטאָט, אינ לווּזוו דער שטאָט, אינ ביאליסטאָק,
האַט דיכטער ייִדישער די הענט געדריקט
דעם פּאָלק, וואָס איז ארויס פון טונקלען ליק
צו זיג, צו גליק.

פונ שלאכט-פעלד

לעצטער אָוונט

עס איז געווען א יוני-אפדערנאכט. אמאָל. אמאָל. אמאָל. אדורך מאַסקווער טעאטראלן פלאצ געגאנגען צווייען. מ'האַט "סאלאוואט יולצעוו" דאָן געוויזן אינ קינאָ אין "מעטראָפּאָל". — מיר וועלן מיט א רעגע שיינ דאָס מידע הארץ דערפרייען. — און מיטאמאָל: — אוי, זע! — ס'איז ציטעריק געווען מיין קאָל צו דער באגלייטערן פון אלע פריידן, ווייען. — אוי, זע נאָר, זע, ס'איז עפעס אזא טוינקלקייט געפאלן אפ אונדזער הויכער שטאַט און אפן פלאצ דעם טעאטראלן. —

פאראנען צייכנס אפ דער וועלט, פארשטעלט איז זייער סמאכ. אַן אַנדייט קומט פון רייכעס, שטראלן, וואָלקנס, וואָגלענדיקע פונקען. ס'איז ניט קיין מיסטיק, ס'איז דאָס אויג, וואָס האָט געזען א סאכ, די טיפ, וואָס גרינג דערשפירט די יאָגנדיקע עמעס-ווינקען. אינ יענער שאָ, אינ יענעם אויגנבליק, אינ יענעם אפדערנאכט: — ס'איז אלץ, ווי פריער, נאָר אזא מעשוונעדיקער טונקל! דער זעלבער פלאצ, די זעלבע מויערן, דער זעלבער טראָטואר, נאָר ס'האַט מיט צאר פארכמארעט זיי דער אָנקומ פון געזאר. —

מעטראָ. די קרעמל-וואנט אינ ווייטן. דאָס פאריינען-הייז. און הויכ אפן געבני פונעם טעאטער פונעם גרויסן-די מערקאווע. און הויכ אפן קעפ פון צווייען הענגט א הימל-פאסיקל א בלוים: אפן פעלדער פונעם פאָטערלאנד א שעפע ווערט געכאָוועט. — דר זע. ווארט אויס. אָ, זע. עס איז א שווערד אנטבלויזט. סאקאָנע כ'שפיר, קאנאָנען כ'הער אינ אָט דעם אָוונט. אוי, זע, מיין אויסגעכאָלעמטע: ס'איז נאָענט ראשיקע געשעעניש. כ'זע אש, כ'זע בלוט. מיר דאכט זיכ, אלע, אלע זעען עס. —

פאראנען צייכנס אפ דער וועלט מיט ווונדערלעכן, ריזיקן באטטייט: ס'איז ניט קיין מיסטיק, ס'איז דעם הארצס גרויס-אויגיגע דערפארונג.

אינ יענעם יוניאָוונט איז פֿונ ווייטער מיירעווידיקער זייט
געגאנגענ צו דעם מיטן פֿונעם מיטן וועלט—א כמארע.
מיט קומענדיקן דונער האָט א בליצ געטאָן, א ווונק געטאָן די צייט—
פֿונ קירע-יאַם און ביז די קאנטן פֿונ גאניידנדיקער ווארעם.
די ברייט, די לענג געווענ איז שטרענג און הארב און שטומ.
א קנאל און אויסבאהאלטענער האָט שטיל מיר איינגערוימט:—איך קומ!—

און כ'האָב אפֿ אלצ ארומ, אפֿ זיך, אפֿ לייט געטאָן א קוק.
דער טונקל וואקסט. מיר אונטער לעצטן פאסיקל פֿונ בלוי גיינ.
מיין שטאָט האָט צען וואָקזאלן, און פֿונ אלע יאָגן צוג נאָך צוג—
צו זומער פֿרידלעכע עס יאָגן באַנען פֿייל פֿונ בויגן.
שוין טויזנט מאָל האָט צוגערוקט זיך טויט, נאָר ניט פֿארצוקט,
נאָר ניט פֿארטיליקט זיינען זעערישע אויגן.
אצינד — ארי, קינד — אפֿ אלצ, צו וואָס מיר וואקסן און מיר גארן,
עס גייט, עס פֿליט פֿונ מיירעווייט די כמארע פֿונ די כמארעס.

יאָ, מאָרגן, איבערמאָרגן קומט דער הילכיקסטער געוויטער אָן.
יאָ, מאָרגן, איבערמאָרגן וועט דאָס פֿייערדיקע נייעס טרעפֿן.
באדעקט האָט וואָלקן גרויזאמער די שטרעקע פֿונעם ניעמאן ביזן דאָן,
פֿונ וואָלגע-טייך און ביז ייִשוויימ ייִדישע באַם דניעפֿער.
איד, קינדער אופגענערטע אונטער לענינס אייביק-שיינענדיקער פֿאָן,
אוי, דו, נעשאַמע מינע מיט דער ציטעריקער אָפֿגעהיטער שעפע,
אוי, טייכע מינע זילבערנע, אוי, גינגאַלדענע שטעט,
אָט מאָרגן, איבערמאָרגן קומט עס און געשעט...

און סאלאוואט יולייעוו האָט אפֿ פֿערד אפֿ היציקן דורכ סטעפֿן דורכגעיאָגט,
און סאלאוואט יולייעוו האָט באַשקירן מיטגעבראכט צו פֿוגאטשאָוונ...
נאָר ווייט, נאָר בלייב געווען דער איינעכטיקער, אָפֿגעלעבטער טאָג—
אפֿ טאָלן, גראָבנס אפֿ אמאָליקע א נעפלעניש א גראָווע.

כ'האָב שוין דעם קלונג פֿונ גלאָק געהערט — פֿונ לואָוון און ביז
וולאדיוואָסטאָק.
איך האָב שוין דעם אליארעם-קלונג געהערט אינ יענעם שטילן אָוונט.
כ'ביי שוין דורכ שטעט פֿונ לאַנד געגאן מיט אויגן — אויערן מיט
צוגעשט דטע

צום טראָט צום נאָענטן, צו אָטעם נאָענטן פֿונ אומגעהייערן געוויטער.

ס'איז אונדזער גאנג צוריק געווען דורך ליקן שפעט, העט שפעט.
 גערוט האָט מאַסקווע, ס'האָט גערוט ארכאנגעלסק, סעוואסטאָפּאָל.
 עס זיינען אין א זומער-נאַכט געשלאָפּן מיינע פעלדער, מיינע שטעט.
 מיט הויכע טאָפּאָלן אפּ בערג איז קיעוו שטיל געשלאָפּן.
 ס'האָט כאָלעם זוניקער די קינדערלעך צום לעצטן מאָל געגלעט.
 איך האָב די אויגן צוגעמאַכט, געבליבן זיינען אָפּן
 די אויגן פון נעשאַמע מיינער. אינעם שטיבל באַם שאַסיי
 כ'האָב צוגעשפּאַרט זיך: — א? מע הערט ניט קיין געשריי? —

איך שטיבל הילצערנעם לעם שליאַכ, וואָס פירט קיין לענינגראַד,
 כ'האָב יענע נאַכט געדרימלט און האָב ניט געדרימלט.
 איך האָב געהאַרט דעם שאַרף פון יעדן גרעזל און פון יעדן בלאַט.
 איך האָב געהאַרט דאָס פלאַטערן פון יעדן שטענגעלע, פון יעדן בלימל.
 — א? האָבן נאָך ניט אָנגעשיקט דער גאָלען און דער קאַט
 די קוילעריס אפּ דער ערד, די ראַצכימ אינעם הימל?
 ס'איז שטיל? ס'גייט קיינער ניט? עס האָט נאָך ניט געטראָפּן?
 דעם וואָפּן גרייט, מיינ פאַטערלאַנד! דעם וואָפּן גרייט! דעם וואָפּן!

ערשטע טעג

א. צעשמעטערן:

ער זאָל ניט קומען מיט דער האק דער בלוטיקער
אינ שיינע שטעט אריין —
צעברעכנ אימ! צעמיימעסן!
צעשמעטערן!

ער זאָל קיין בייו, קיין שאָדן
אינ די העלע לענדער טאָג,
ער זאָל ניט טאנצן
אפ געשאַכטענע אונ אפ געשענדעטע.
ער זאָל קיין שפאן
אינ קאנטן ליכטיקע, אינ קאנטן ווילע טאָג,
ער זאָל ניט אופשטעלן קיין בערג
פונ קינדער פונ געקוילעטע —

מיט פאָלק מיט ריויקן, מיט פויסט מיט שטאָלענער
דעם וועג פארסטאָמפען אימ!
אינ פרעכנ הארצ זינעם אינ כנישן —
א גוטע באַמבע אימ!

אונ ווער וועט איצט געבויגן זיין?
אונ ווער וועט איצטער טרויערן?
דער סוינע בא די טויערן!

ס'זאָל קיין געפאר קיין פינצטערע
אפ טאָג אונ נאכט ניט לויערן —
עס גייט דאָס פאָלק
אינ לעצטן קריג אינ אומגעהייערן,
עס גייט אינ שלאכט
דאָס מעכטיק', פאָלק פונ ארבעטער אונ פויערימ,

אינ שלאכט עט גייט מיט יונג און אלט,
מיט קינד און פרוי אריינ, —
דער טוינע בא די טויערנ!

און יעדע צוגעגרייטע קויל
זאָל טרעפנ אינ זינ שווארצ אריינ!
און יעדע צוגעגרייטע קויל
זאָל טרעפנ אימ אינ הארצ אריינ!

און שפּאָרימ אונדזערע אינ הייכ
אימ זאָלנ שטייפ פארקלאמערנ!
און אונדזער האמער אפ דער ערד
זאָל אימ אפ שטייב צעהאמערנ!

גיי פעסט אדורכ דינ גרויסנ וועג,
מינ רויטארמי מינ טייערע!
גיי שטאַלצ אדורכ דינ גרויסנ וועג,
מינ שיינע וועלט-באפרייערנ!

מיט פאָנענ מיט צעפנייערטע
באזיג אימ, טרייע רעטערנ!
אפ יאמענ און אפ טריקעניש,
דורכ אלע ביזע וועטערנ —
צעברעכנ אימ! צענעריקנ!
צעמיימעסנ! צעשמעטערנ!

יוני 1941

ב. אונדזער פאָן איז גערעכט

כ'רייד אזוי מיטן לאַנד אינעם וואַך זײַן פֿון נעכט;
„איצטער גײַן מיר אַרויס אַפֿ אַ גרויסן געפֿעכט.
אונדזער פֿאָן איז גערעכט! אונדזער האַרץ איז גערעכט!

ווי עס איז נאָר פֿאַראַנען אַ ליכטיקער העלד,
אַ גיבער אַ רײַנער, אַ מענטש אַפֿ דער וועלט —
ער קומט און איז אונדזערע רײַען זיך שטעלט,

איבער שטאַט, איבער דאָרפֿ, איבער באַרג, איבער טאָל
קומט אַ כאַיל איצט אַפֿ אַ ברעג, אַן אַ צאָל,
קומט אַ כאַיל איצט אַפֿ, וואָס איז רײַן ווי קרישטאָל,

און עס נעמט אונדזער מעכטיקע שטאַלענע שווערד,
און פֿון נידער ביז הימל אַ שטימ זיך דערהערט:
— עס איז הייליק דאָס לאַנד! עס איז הייליק די ערד!

כ'רייד אזוי מיטן לאַנד איז די פֿלאַמען פֿון קריג:
„דאַרפֿ איך ווערן איך פֿײַער איז גרעסטן געשיקט
פֿאַר דײַן ערד, פֿאַר דײַן הייך, פֿאַר דײַן זון, פֿאַר דײַן גליק—

ביז איך שוין, ביז איך שוין, ביז איך טײַקעפֿ שוין גרײַט,
איך וועל גײַן מיט געזאַנג, איך וועל פֿאַלגן מיט פֿרײַד, —
זאָל זיך שפּרײַטן דאָס ליכט אַפֿ דײַן טײַערער ברייט!

אונדזער כאַיל וואַקסט אַפֿ, נאָך און נאָך קומען אָן.
און מײַן האַרץ איז איך קאָן, און די וועלט איז איך קאָן.
זיגן וועט אונדזער פֿאָן, — ס'איז גערעכט אונדזער פֿאָן!

יוני 1941

ג. מיר געזעגענע זיכ

זינענ געקומענ דרײַ דיכטער צו גייענ —
צוויי קאָמאנדירנ, איינ רויטארמייער —
מיט מיר אינ מיין שטוב זיכ געזעגענענ
פארנ זיכ לאָזנ אינ וועג אריינ.

געווענ איז עס זומער, זומער פארנאכט,
אונ ס'האָט אינ דער לופט שוינ געעטעמט מיט שלאכט,
מיט פליענ אינ פלאמיקע טעג אריינ.
— לאָמיר זיכ, כאווער, געזעגענענ! —

געווענ איז דאָס אָוונטברויט כאוועריש-פּראָסט,
מיר האָבנ אינפירנ געהויבנ א טאָסט,
איינ פייערדיק וואָרט בא איטלעכנ:
— שלאָנג, דערשלאָנג היטלערנ!

עס גייט שוינ. עס קומט שוינ, אָט איז די מינוט,
ווענ לוינ וועט ער קרינג פאר יאמענ מיט בלוט, —
פאר ברידער, וואָס ער האָט צעמאָלט דאָרטנ,
וועט קיימל-קיפלאים באצאָלט ווערנ! —

געקוקט האָט אינ פענצטער א זומער-פארנאכט.
לעמ טיש האָט די ביקס, דער רעוואָלווער געוואכט.
דעמ לאנד, וואָס צו גליק האָט געבוירנ אונדז,
זינג — מיר האָבנ געשווירנ זיכ.

אונ מונטער אונ שטאָלצ איז געווענ דער געמיט,
אונ יעדער פונ אונדו האָט געלייענט א ליד:
— „צו פריילעכע פריילינג-זומערנ
מיט גרויסנ ניצאָכנ זיכ אומקערנ!“

און כ'האָב זיי באנאכט באגלייט צו דער טיר.
האָט געזאָגט רויטארמייער, געזאָגט קאָמאנדיר :
— ווהיג סינאָל דער קריג ניט פארשלעפּן אונדז,
אינ פריד און אינ פרייד לאָמיר טרעפּן זיכ! —

און הייס זיכ צעקושט און די הענט זיכ געדריקט.
געוואכט האָט רעוואָלווער, געוואכט האָט די ביקס.
— אפ וועגן-געשעעגן אפ גליקלעכע!
שלאָגן, דערשלאָגן היטלערנ! —

אינ טיפּן פונ נעכט כ'הער זיכ אינ און דערהער,
ווי זיי יאָגן אפ פערד, ווי זיי האקן מיט שווערד.
צו דעם ריזיקן פעלד, ווו זיי שלאָגן זיכ,
כ'וועל יאָגן, כ'וועל יאָגן, דעריאָגן זיי.

און זינן כ'וועל מיט זיי אינ די הייליקע טעג,
און זינן כ'וועל מיט זיי אינעם רויש פונ געשלעגן,
אינעם הילכ פונ די שטארקסטע געוויטערנ:
— שלאָגן, דערשלאָגן היטלערנ!

י"ג 1941

אינ וואלד

אינ שניי — דער אופשניג פונ דער זונ.
אינ שניי — דער זונ-פארגאנג.
שוינ לאנג, שוינ לאנג, שוינ זייער לאנג —
א כוידעש, צי א יאָר, צי א יאָרהונדערט? —
מיר האָבן שוינ פארגעסן, וויפל טעג מיר ווינען שוינ
אינ וואלד פארשטענעם, אינ וואלד קאדמונישן.

פונ קליינלעכס און געוויינלעכס אָפגעוונדערט,
פונ קליינלעכס און געוויינלעכס אָפגעשיידט,
צום טרעפן אויג אפ אויג דעם סוינע,
צום טרעפן אויג פאר אויג דעם סוינע
גרייט —

מיר האקן סאָסנעס אינעם וואלד,
מיר גראָבן ערדשטיבער —
אינ באָדן קיריעדיקן—טונקעלע געצעלטן.

אפ סאָסנעס און אפ אונדז עס שנייט און שנייט,
און מיטאמאָל א נעם גיבן די שטארקע קעלטן.
פונ אלעס און פונ אלעמען דערווייטערט,
ווי נעזירימ, דורכגעווייטעקט, אויסגעלייטערט,
מיר טאָגן און מיר נעכטיקן לעם גרויסע שייטערס.
און שטרענג דאָס הארץ און כמארנע איז דער קוק.

גיט מען זיך צום פלאם א רוק —
גיט דער פלאם א ברענ ס'געזיכט, די ברוסט, די קני.
גיט מען זיך פונ פלאם א רוק —
גיט דער פראָסט א שנייד, א ברי, א גלי.

א יאָר, צי א יאָרהונדערט, צי א כוידעש?
און נאָענט איז דער פּינט.
און נאָענט איז די שלאכט,
און נאָענט איז דער טויט דאָ.

אינ שניי צום אופגאנג גרויט.
אינ שניי די שקיע — פלאקער-רויט.
אינ שניי — דער טראָט. אינ שניי — דאָס בעט. אינ שניי — דאָס ברויט.
און ס'איז פארהארטעוועט דאָס הארץ פונקט ווי די הויט:
מיט טויט מיר דארפן איינברעכען דעם טויט.

ווער זינען מיר? באמ לאנד — די פרייע היטער.
ווער זינען מיר? באמ פאלק — די טרייע ריטער.
ווער זינען מיר? די שאַמרימ פונ די שענסטע גיטער.
זיי פעסטער, פוס! זיי, האנט, געניטער!
פארשטייט זיך, ליב, אינ פלאמ-געוויטער!

שוין נאָענט דער געשלעג, שוין גיך, שוין גיך.
מיר זינען לעבעדיקע, וואָס געהערן שוין ניט זיך.
דאָס ליכט פונ גרענעצ וועלט און טיפ-נעשאַמעדיקן פליכט
דורכ כמארעס פונ די אויגן שלאָגט אדורכ.
שוין נאָענט דער געשלעג. גאָר נאָענט איז דער סוינע שוין.
יאָג דורכ די גאנצע וועלט און זוכ מיך, זוכ, —
וועסט ניט געפינען מיך: איך לעב אינ וואלד קאדמוינישן.
כ'בינ טעג און נעכט א רינגל אינ א גרויסער וועכטערישער קייט.
אינ שניי די זון גייט אופ. אינ שניי די זון פארגייט.
אפ סאָסנעס און אפ אונדז עס שנייט און שנייט,
אפ סאָסנעס און אפ אונדז, אפ אונדזער שטאָלצן פריי גיין
אקעגן טויט, אפ אונדזער מעכטיק שווינגן.

כ'האָב שטילקייט ליב, און ווערטער כ'ווייס א סאכ.
דאָ האָב איך אויסגעלערנט זיך די שיינע שפראכ
פונ ליב, פונ הארץ, וואָס גרייט איז אומצוקומען,
די שפראכ פונ לעצטן שווינגן און פונ לעצטן שטומען.

שוין נאָענט דער געשלעג. גאָר נאָענט איז דאָס בלוט דאָ.
קאיאָר אפ שטעג פארהורבעטן א מענטש א סאָסנע שלעפט.
— וואָס מאכט מען, פריינט? — דערווייל מע לעבט.

ווער ווייסט, צי וועט מען מאַרגן לעבן, ברודער.
נאָר כ'וועל דאָס לאַנד נישט אָפגעבן צו שפּאַט און שאַנד.
דו זעסט מיין האַנט? און איינערנע — די האַנט! —

אפּ באַרג און טאַל,
אפּ סאָסנעס און אפּ יעלב
די קריע מאַלט
גרויסארטיקע געמעלן,
די קעלט
טוט אָן די וועלט
אינ דימענטן, אינ קרעלן.

אינצוויייען קוקן מיר דעם שנייען-וואַלד
פונ אונדזער שוועל אָן:
— נו, זאָג אליינ: נישט שיינ?
ס'איז דיר געפעלן? —

א מעסט די ווייטע פראַכט
מיט שטרענג און, מיט און מיט האַרבן:
— ס'איז זייער שיינ.
נאָר מיר זיינען אהער געקומען גרייט זיינ און צום שטאַרבן.
ביזן טויט, פאַרן טויט
צעברעכען וועל איך היטלערן דעם שאַרבן. —

מע וועט אמאָל מיך אופוועקן פונעם שלאָפּ דעם טיפּסטן,
פונעם שלאָפּ דעם זיסטן.
מע וועט מיך פּרעגן: — זאָג אונדז, וואָס געדענקסטו? —
כ'וועל אָנרופּן די טעג די שטרענגסטע,
די שטומעניש פונ פּופּצן טויזנט קריגער-אירע
פאַר דער שלאַכט, אינ וואַלד, אינ ברענענדיקער קרידע.

אינ ערדשטיבל אינ טונקלען — צוואַנציק הילצערנע געלעגערס.
און דער באַפעל דאַרפ אָנקומען. שוין גיך, אָט — נאָך א רעגע.

ער יאָגט מיסטאַמ שוין אפּ א פּערד א היציקן, א בליציקן אינ וואַלד.
ס'איז נאַכט. ער וועט באַלד אָנקומען. אָט באַלד, אָט באַלד

וועט זיך אן עפן טאָג און ס'וועט א קלאַפּ געבן דאָס טירל.
ס'וועט דער באַפעל אַרײַן און אונדז אוועקפירן אין קריצע.

אין ערדשטיבל אין טונקלען — צוואנציק קאָמאָנדרן.
מיר האָבן שוין פאַרפאַקעוועט די פעק.
מיר האָבן זיך שוין צוגעגרייט צום וועג.
מיר זיצן שוויגנדיק, אַ בינטל ברידער.
אין אויגן — די געזעגעניש, די פעסטקייט און דער ווידוי,
דער פאָכע מיט דער האַנט צו ווייט, צו ווייב, צו קינדער.

מײַן שאַכט, דער ראַדיסטן-אַפירער, דער פּריילעכער דערפּינדער
(כ'האַב ליב צו זען, ווי אין דער טיפּ פּונ וואַלד אוועקגעטראָטן,
ער האָט צו טאָגן, דער בערייע, מיט די באַשינעריעס, מיט די דראָטן,
באַם פּאָלק מײַנעם — דער קלאַנגענפאַנגער און דער וועלט-כאַרבינדער),
מײַן שאַכט, דער ראַדיסטן-אַפירער, דער פּריילעכער דערפּינדער
זאָגט שטיל צו מיר אזוי:

— כ'האַב אָנגעזאָגט דער פּרוי:

ווילסט האָפּן — האָפּ.

כ'וועל זיך ניט אומקערן ביזן טאַמע סאָפּ.
כ'וועל זיך ניט אומקערן, ביז ס'וועט דער פּיינט ניט זײַן באַשטראָפּט.
און אויב כ'וועל בלייבן ערגעץ ליגן מיט צעהאַקטן קאָפּ,
דו עס זיך, ליבינקע, דאָס האַרץ ניט אָפּ.
ווייזט אויס, באַשערט אזוי מיר. זאָלסט ניט דײַגען! —

און מיטאַמאָל גיט דער ראַדיסטן-אַפירער אַ שפּרונג:

— ביזוואַנען וועלן מיר דאָ זיצן אָט אזוי און שוויגן?

זאָל פּריילעך זײַן! זאָל זײַן געזונגען!

זאָל דאָ אַ שפּריץ געבן מיט קויעכ יונגן!

זאָל פּריילעך זײַן! — און אויבן, אויבן, אויבן און אַרײַנגאָן

עס ווערט אוועקגעשטעלט דער פאַטעפּאַג.

די הערצער וואַכט אָפּ, און שמייכלעך זיך צעפּינקלעך.
אַם אלע פענעמער, אין אלע ווינקלעך.

און עס צעקלינגט מײַן לאַנד זיך מיט דער העלטטער העלקייט.
און עס צעזינגען זיך אין לאַנד מײַנעם די פעלקער.

אוקיינגע זינגט. ס'זינגט טורקעסטאנ. און ס'זינגט קאווקאז.
זאָ, פֿינט, דיכ פֿלעט אונדזער פֿרייד, ווי אונדזער האס!

ס'קלינגט שפאס. און יונקייט טאנצט. און ס'הילכט געלעכטער.
אינ סאָד, אינ קאראהאָד עס שפילט בליענדיקע טעכטער.

ס'וועט פאלט, ס'זינגט, אונטער קראפט פונ אונדזער שיינקייט
די פרעכקייט זינגט, זינג פארבלוטקייט און זינג געמיינקייט!

איכ זיכ פארטראכט אינ ווינקל, לעמ דער וואנט.
גיט איינער צו און זאָגט מיר: — מוויקאנט!
וואָס זיצסטו עס אזוי פארומערט, ליבער?
עס האָט דיר עפעס, טייערער, זאָס הארצ פארגליווערט? —

און פֿלוצעמ — פֿלוצעמ — מיטאמאָל —
קלאנגענ קענטלעכע, א קענטלעכ קאָל.
קלאנגענ זילבער, קלאנגענ גאָלד.
ס'ווערט ליכטיקער אינ ערדשטיבל און אופגעריכט די שאָ איז.

מיכאַעלס. זינגט? עס זינגט מיכאַעלס?

עס זינגט מיכאַעלס אינעמ וואלד, אינ ערדשטיבל דעמ ניג
פונ פאָלק מיינעמ, פונ קינדהייט מיינער, פונ מיינ וויגל.

ס'זאָל מיר ניט שווער זיין, ס'זאָל מיר אפנ דאָרנדיקנ וויג ניט ווי טאָנ,
עס איז מיינ פאָלק געקומענ זיכ געזעגענע און מיכ באגלייטנ.

א וועסנע ברייט צעשפרייט זיכ, און דער הימל בלאָ איז.
מיכאַעלס זינגט. עס זינגט מיכאַעלס.

פונ ווייט, פונ ווייט,
פונ גאָר דער פריערדיקער צייט,
פונ גאָר דער פריערדיקער איידע,
פונ שייטערס פלאמענדיקע
און פונ גענעמדיקע ליידנ
געקומענ איז אינ טונקלענ ערדשטיבל
מיינ גראָווער זיידע,

דאָ, פארן וועג מײנעם מיט מיר א רעגע ריידן.
דער שטאָלץ פון פאָלק מײנעם מיט מיר אָט דאָ, אָט דאָ איז.
מיכאַעלס זינגט. עס זינגט מיכאַעלס.

עס יאָמערט יירמלע,
און ס'גייט מיט דונערן אדורכ די וועלט יעשנע.
און קינדער טאנצן אינעם ראטנלאנד,
קינדער לעבעדיקע, קינדער פרייע.
און ווייטעק שרייט, און צאָרן גליט.
און גיבער-קראפט שפאנט אָפּגרונטן אריבער מיט א ליד.
עס שטורעמט מוט פון מוירדימ, און אינ בלוט קומט אומ די צניעס.
עס שטומען גרויסע בערג פון קדושימ אפ די בערג אפ קיעווס.
און ס'פרעסט, פרעסט און צעזעצט ווערן די כניעס-ראָעס.
און ס'קומט די אויסלייונג, ס'קומט דאָס געצאָלטס.
און ווידער הייב מײנ פאָלק איז, ווידער שטאָלץ.
מיכאַעלס זינגט. עס זינגט מיכאַעלס.

און ווידער טאנצן פרייע קינדער אפ די ליבע פלעצער,
אינ די שינע גערטנער אונטער רויטן שטערן...

— זעצט איבער, כאווער איבערוצער... —
זעצ איכ איבער, און די רויטע קאָמאנדירן הערן.

און אפ שטעג פארהורבעטן לעמ טיר צעסקריפעט זיכ דער טראָט.
און ס'גייט אן עפן זיכ די טיר, און ס'גייט דער שניי א שאָט.
ס'פליט דער באפעל אריין און גיט א שריי, א רופ, א הייב, א וועק:
— אינ וועג אריין! אינ גרויסן וועג!

— В поход! —

מע גייט. מע גייט. מע גייט.
מע גייט דורכ שטעכיקן מעסלעס.

מע גייט. מע גייט. מע גייט.
מע גייט דורכ שנייען און דורכ פרעסט.

די ליפּן שטייפּ צונויפגעפרעסט,
מיט לייב פארפאנצערטן די ראכוועסן מע מעסט:

מע גייט פארטיליקן די שווארצע געסט!

מע גייט. מע גייט. מע גייט.
דאָס הארצ פארפאנצערט איו. דער טראָט איו פּעסט.

אונ ס'קוקן וועלדער אוראלטע, ווי מיר פארבײַגיינ.
אונ פּאָכען אפ די קעפ אפ אונדזערע מיט די פארשנייטע צוויינגן.

אונ פערל שיטן זיך אפ אונדז, אפ אונדזער טרײַ גיין
אקעגן טויט, אפ אונדזער מעכטיק שווינגן.

אונ ס'גייט מײַן פּאָלק מיט מיר: — איך האָב דיך אויסגעכאָוועט
אונ קלאנגען דיר געשענקט, פון פרי ביז אָוונט,
פון אָוונט אונ ביז פרי איך בין מיט דיר, מיט דיר,
ס'זאָל דיך דער ביזער פײַנט גיט טאָגן קיינ ריר,
גיט האָבן זאָל אפ דיר דער טויט קיינ שליטע.
איך גיי מיט דיר, אונ כװעל דיך היטן, היטן.

אונ ברילדער לאנג פארשטאַרבענע אונ פריינט אָט ערשט געטייטע
פון ווינטער-צווינטערס שטייען אופ אונ גייען מיך באגלייטן.

עס שיט זיך שניי אפ קאָפּ מײַנעם, אונ, דאכט זיך, עס איז פּערל.
עס שיט זיך שניי אפ קאָפּ מײַנעם, אונ, דאכט זיך, עס איז טרערן.

אונ לעבן ווערט מיר גרינג, אונ שפאנען איז מיר גרינג.
אינ ווייט — א וועסנע זיך צעשפרייט. דער הימל בלאָ איו, בלאָ איו.
מיכאַעלס זינגט.
עס זינגט מיכאַעלס.

מיטן פאלק

איך שפאן אדורך די ברייטע און די טיפע קאנטן
מיט יונגינקע, מיט שמייכלענדיקע לייטענאנטן
און מיט מאיאָרן — מיט באיאָרטע מענער,
און אז אינמיטן גאנג, אינמיטן וועג —
— ווער בין איך, — גיבן זיי בא מיר א פרעג, —
— א דיכטער?

— Это ценно... Это очень ценно...

און אז פאָשעטע און פראָסטע לייט,
וואָס גייען דורך די וועלדער קעגן ווילדן דייטש,
ארבעטער פון ווינטסטע שטעט,
פוערימ פון פאלק, אין וועלכן כ'דינ,
פרעגן מיך, פונוואן און ווער און וואָס איך בין,
גיבן זיי מיט אויגן מיך א גלעט,
ווי פאָשעטע און פראָסטע מענטשן קענען:
— א פאָעט?

— Это ценно... Это очень ценно...

און אז איך שלאכט אפ שליאכ מיכלאָווער דער פראָסט מיך פלעט,
און רויטארמייער — גוטע זין פון מיינ מעדינע —
איך שניי א גויסעס מיך געמינען —
זיי טראָגן מיך ארויס פון פּייער,
ווי ברידער ווי געטרומע.
זיי טראָגן דורך מיך אפ די אקסלען דורך א מינענפעלד,
זיי ברענגען מיך אפ אקסלען אין א פויעריש געצעלט
און גיבן מיך די ווינענדיקע פרויען איבער
און זאָגן שטרענג, מיט טרויער און מיט ליבע:
— זעט!

גיט אכטונג, היט אימ אָפּ!

א פּאָעט...

— Это ценно... Это очень ценно...

אונ גיבנ כאוועריש א לאשטשע מיר דעם קאָפּ,

אונ גיינ אוועק צוריק אינ טיפער נאכט,

אינ שלאכט,

צו גאָר די ראכוועסן, וואָס ברענגענ.

א שליטנ פליט. מיט דעדנעט צוגעדעקט, כ'ליג שטומ.

דער סוינע מיכ באפאלט מיט קנאלנדיקע פייערן פונ גענעם.

נאָר ס'נעמען הענט מיכ גוטע, ווארעמע ארומ,

אונ עמעצ שעפטשעט שטיל,

אונ עמעצ שעפטשעט מילד:

— א דיכטער...

עס איז ווערטפול...

— Это ценно... Это очень ценно...

היימ אפן שלאכט-פעלד

אינ דורכמארש הונדערטמייליקן, צי אינעם שלאָפּלאָז אפ זי הארטע נארעס,

צי הייבט אונדז סימכע, צי פארקריצט די ציינ דער צאר אונדז, אינ קייט אינ אויסגעצויגענער מיט פּיילנבוניגנדיקע ריטער, אינ וואלד אינ ווייס-פארשטענעם, אינ הורבעס נעבנ שייטער, אפ די דילן אינ די כרוועס, אונטער וואָגלענדיקער, האָגלענדיקער איימע,

אונטער פייער, וואָס צערייסט, צעשמייסט, צעבלוטיקט אונ צעמיימעסט, אריבער האלדז אינ זאמדן אונ אינ שליימ, מיט קאָפּ פארגרעבענעם אינ זינקענדיקער ליימ, אפ שטרעקעס אָפענע אונ אינ פארבאָרגנסטן געהיימ, פונ זעלנער-צוג —

א קוק,
פונ מיטן דעם געשלעג —
א פרעג:

— אוי, דו, מיט שענסטן אונ מיט טייערסטן געריימט, ווער ביסטו, פאָטערלאנד? ווער ביסטו, היימ? —

דו ביסט אלצדינג, וואָס קלינגט דאָ אונ וואָס שטומט. ביסט יעדעס שטיינדעלע ארומ. ביסט אינ דער ווייט דער פינקלענדיקער גוטער סימענ. דו ביסט דער גאָרטן, אונ דו ביסט דער הימל.

דו ביסט אינ דאָרפ אינ ליידיקן א באַרוועס יינגל א רוסיאווע. לעמ מיר, לעמ אקסל מיינעם ביסט דער כאווער — פונ פיינעם שטאָפּ געהאָפטן אונ געבויט, ער גייט מיט מיר אפ טויט, דורכ טויט, אקעגן טויט.

דו ביסט די טווע אינעם פעלד, דאָס קינד אינ קלעמענדיקן פּלאַנט,
דו ביסט דער שווינגנדיקער וואלד באמ האַרזיאַנט,
דו ביסט די קלאַרע וואָר, דו ביסט דער טיפער טרוים,
דו ביסט די זילבער-ריטשקע נעבן וועג באמ זוימ.

דו ביסט אינ ייִשעוו הארבסטיקן אפ אש אונ אפ טיל-טעל
א זקיינע אפ א גאנעק — לעמ דער שוועל,
זי שטייט אונ קוקט אונ קוקט אונ שטייט,
מיט טרערן אינ די אויגן אונדז באגלייט.

מיר גייען שטאַלצע, פריילעכע אונ גרינגע.
מיר גייען שטאַלצע, פריילעכע — אונ זינגען.
נאָר ס'ווייסט די מאמע: מיר אהינ, אהינ גייען,
נאָר זי ווייסט אירס: אינ פלאקער-פּייער אירע זינ גייען.

— אוי, זאָל ניט טרעפן אונדז קיינ קויל,
אוי, זאָל אינ פעלדער-הויל
קיינ באַמבע אונדז ניט אויסרייסן דאָס מויל.
אוי, זאָל אינ וועלדער-ווייסט ניט פיקן אונדז קיינ ווילדער פויגל... —
זי שטייט אונ קוקט אונ קוקט מיט טרערן אינ די אויגן.

ביסט, היימ, לעמ זאנגען אופגעאנגענע א שלאַנקע פויערטע,
א שמרענג-פארקלערטע, א פארטרויערטע.
דאָס פאַנעם — כמורנע, אונ די אויגן — גרויס,
זי שטייט באמ ברעג פונ פעלד פארנאכט,
זי שרייט, זי פאַכעט מיטן פויסט,
ווען ס'גיט אדורכ מײַן פאַכנע אפן שליאכ;
— שלאַגט די סאַנימ! אָן ראכמאַנעס שלאַגט!
פלעט זי אונ צעטרעט זיי אונ צעבראַקט! —

אונ קריג מיט וואסער לויטערן זי ברענגט אונדז,
אונ קווייטן פרישע פונעם סאָד זי שענקט אונדז.
מײַן היימ, ביסט א קאַלוירטניצע א יונגע, א פארבענקטע.

דו ביסט א שטילע פאָדערונג אונ ביסט א הארבער רופ,
דו ביסט די קוויקנדיקע לופט,
אפ די סטעפן שעפ איכ דיכ אונ שעפ.
ביסט יעדער רעגעלע, מיט בלוט, אינ בלוט אדורכגעלעבט.

ווען אלעס גליט, ווען אלעס זידט, ווען אלעס ברענט דאָ —
 דו שטיסט אָן שלייערן, און שארפ, און גאנצ, און בלענדיק,
 ווי דאנ, ווען ס'הייבט זיך לעבן אָן, ווען לעבן זיך פארענדיקט,
 ווי דאנ, ווען מ'זעננט מיט גאָר דער וואָר
 אפ שפינוועכס-דינער, דינער האָר,
 ווען אינ די פאלדן פונעם בארג, ווען אינ די שפאלטן פונעם פלויט,
 ווען אינ די קנייטשן אפ דער הויט
 עס וועגט דער גוירל:
 — טויט אָדער רויט...
 טויט אָדער רויט...
 געבוירן צי פארלוירן... —

דו ביסט דער שעטעכ,
 וווּ מיט מיר מיליאָנען טרעטן
 הויכ איבער אָפגרוינט, אפ צעוויגטע ברעטער
 אקעגן מילער פון קאנאָנען,
 אקעגן אויגן, וואָלפיש אָנגעצונדענע, פון סאָנימ.

ביסט ער, און ער, און ער, און איך —
 אונטער דעם גערעכטיקן געריכט
 פון גאָר דעם קומענדיקן ליכט.

דו ביסט דער אָנוואָג: קיינמאָל, קיינמאָל ווערן מאט.
 ביסט דער באפעל: אדורכגיין גאָר די ערד, ווי א סאָלדאט,
 אדורכגיין גאָר די ערד אפ דורכ און דורכ
 און איבערבלייבן נאָר אן עטעמל, א ליכטער שפור.

איך האָב געזען, ווי ברידער-קריגער קוקן אומ זיך צו דער ווייט.
 דיין פינגער זעען זיי, דיין פינגער טייט:

— דורכ שטורעם-ווינט, דורכ פעלדזן, דורכ געפלאצטער בריק,
 דורכ הויילעניש, דורכ גרוילעניש און דורכ פארסאמטע קוילן —

גיי און זיג!
 עס האָט די ערד אזוי באפוילן!
 עס האָט די צייט אזוי באפוילן!
 דו אליין האָסט זיך אזוי באפוילן!

די זון די גאלדענע פונ ענג-געפענקעניש דו ברענג צוריק!
גי און זיג!

ביסט, היימ, א ברעקל ערד, פיר ווענטלעך מיט א דאך
(עס איז דער קריגער דאָרט אמאָל, אמאָל געוועזן),
דאָרט גייען אומ באַטאָג, באַנאכט
לעבעדיקע טיילן פונעם קריגערס וועזן.
מע הערט דאָרט צו זיך צו זיין ווייטן שפאנען
(ראיז ווייט, ראיז לעמ די האָרע-כוישעך, נאָר ער איז פאראנען),
מע הערט דאָרט, מע קוקט דאָרט, מע שפירט
נאָך זיין יעדן ריר,
פונ פרי ביז שפעט

מע שעפטשעט דאָרט, מע בעט:

— לעב און זיג, ליבער!

טייערער! העלד! גיבער!

לעב און זיג פאר זיך, פאר מיר, פאר אונדז,

טאטע, נאָענטער, ברודער, זון!

באנאכט, אין פראַסט, נאָך מילן שניי,

אין דער מאכנע, אינדערמיטן ריי,

אינדערמיטן שפאנען איבער גרוב און גרוב און גרוב

דערזעט דער קריגער מיטאמאָל א פייערל אין ווייטן, אין א שטוב,

א פייערל אין שניי, אין נאכט.

דעם קריגער דאכט:

די שטוב אין שנייען —

די שטוב איז זייען.

ער וועט אָנקלאפן אין פענצטער אפ די ווייטע סטעפן,

וועט די אייגענע, די לאנג שויב ניט געזעענע, די טיר אימ טאָג אן עפן,

און ווארעמקייט וועט אימ ארומגעמען — אייגענע, טייערע.

דער קריגער גייט צו זיין שטוב, צו זיין ווארעמקייט, צו זיין פייערל.

ביסט, היימ, א ברעקל ערד, ווו מ'האַט אמאָל די אויגן אופגעפנט,

פונוואנען מ'איז אמאָל אוועק אין וועלט, די וועלט צו שעפן,

פונוואנען מ'איז אמאָל אוועקגעגאנגען

עטעמען און זוכן און זיך ראנגלען,

עטעמען און דאָס גליק צו פאנגען.

דו ביסט דאָס וואָרט דאָס ערשטע און דער ערשטער בלויז,
אינ ערשטן פּרילינג-סאָד די ערשטע פּרילינג-פרוי.
ביסט דער געוויינ דער ערשטער, אויסבאהאלטן, אינ דער שטיל,
דו ביסט דער ערשטער שמייכל און די ערשטע שפּיל,

אינ גאנג אינ פּייערדיק אונטער זונ און שטערן,
אינ גאנג אינ פלאמיקן אפ קיינמאָל זיכ ניט אומצוקערן,
אינ גאנג דורכ שטאָב און בראַכ און בלוט, וואָס שטראַמט פונ ווינדן, —
דו ביסט פאר אויגן, צוגעשלאָסענע אינמיטן גאנג אפ א סעקונדע—
רינגעלעכ, טאנצנדיקע בלויזע רינגעלעכ,
ווי דאן, ווען מ'איז געווען א יינגעלע,
אן אומשולדיק צעניציק יינגעלע...

בלויז אומלייט אָן אן אָפּשטאמ, בלויז פארקרימטע און פארדאָרבענע,
בלויז ווערעמדיקע, נידעריקע, קליינטשיקע
ווייסן פונ קיינ צאָרן, פונ קיינ ראנגל, פונ קיינ קאַרבן ניט
פאר דיר, איינ-איינציקע.

מיליאָנען ברידער — לעבעדיק און יונג און פריש —
האַבן שוין אפ אייביק זיכ מיט דיר פארמישט.

און טאָג און נאכט עס הילכט די טופעניש אינ סטעפ,
מיליאָנען לעבעדיקע גיבן אָפּ פאר דיר די קעפ,
ס'לעבן ס'איינציקע פאר דיר, איינ-איינציקע.

באמ האָריזאָנט — דער לוינ:
דאָס בליענדיקע פעלד, דער קלינגענדיקער בוימ,

מיט פענעמער מיט שיינענדיקע, פול מיט פריידן,
עס וועלן דינע זינ די ווילע שפאנען קרעפטיק,
ווי עס באהעפט א יונג זיכ מיט א מיידל,
עס וועלן זיכ די זינ דינע מיט דיר באהעפטן.

1942

מײַן באַריכט

I

וועט איר מיכ ארומרינגלען אין ענגן כאווערישן קרייז, איך זאָל אייך אלעס, אלעס וועגן זיך דערציילן. יאָ, פריינט. איך האָב מיט זיך געבראכט א וועלט מיט ניס, עס איז מיר שווער אין אָט דער אשרעט אויסצוויילן. ס'האָט מיכ די ערד מיט גרויל און העלדישקייט געשפייזט, און יעדער ברעקעלע איז מיר טייער, הייליק. ס'האָט יעדער פינטעלע אין הארצן זיך אריינגעשניטן גוט, ווייל יעדער פינטעלע איז מענטש, און שלאכט, און העלדנטאט, און בלוט.

II

שוין באלד צוויי יאָר, אז איך האָב אייך פארלאָזט. ס'האָט מיכ, ס'האָט אייך אין גאָר דער ווייט פארטריבן. כ'וועל אייך, כאוויירימ, זאָגן אופריכטיק און פראָסט: כ'האָב אייך דערמאָנט, כ'האָב אייך דערמאָנט מיט ליבע. כ'בינ דורכגעגאן דורכ טויט, דורכ פֿייערן, דורכ פראָסט, און איר זייט דאָך מײַן איינציקער, מײַן באשערטער קיבעצ. כ'בינ דאָ אפסניי, געבליבן לעבן דורכ א נעס בינ. כ'האָב איצט מיט אייך אן אנדערן, א גרויסן כעזשבן,

III

דעם כעזשבן פון א וועלט, א לאנד, א פאָלק. ס'וועט מײַן באַריכט געגעבן ווערן אין די גרויסע, רייכע ביכער. אפ דער באגעעניש מיט אייך איך האָב זיך ניט געריכט: עס האָט מיך שוין דער טויט ארומגעהאלדזט אפ זיכער.

ס'האָט מיך געראטעוועט א ביסל ווארעמקײט, א ביסל ליכט.
כײַבן צווישן אײַך — א ייד, א קאָמאנדיר, א דיכטער.
איך גיי ארום אין מאָסקווע אונדזערער מיט הארצ, וואָס שטיינט.
אָפּ יעדן שטייג, אפּ יעדן טײַער, איך לעב און ווײַג.

IV

איך גיי אפּסניץ ארום אין אונדזער מאָסקווע-שטאָט,
און פיס פארווונדעטע אפּ טראָטואר מיך וויגן.
אויך איך האָב, מאָסקווע, דיכ געהיט פון ווילדן שפּאַט.
עס פרייט אונדז אלע פרי הינט די טרומייט פון זיגן.
מײַג אויער איז נאָך וואכ צום שארפּן רופּ: — В поход!
В поход! — האָט מיר א נאכט א נ הארצן טיפּ אריינגעשריגן.
אצינד, דער זעלבער היטער, אפּ די גאסן זײַנע שפּאַג איך,
דו, שטאָט, וואָס איך האָב דיכ געהיט אפּ פעלדער אפּ ריאזאנער.

V

איך בין די געגנטן פון פּאָטערלאַנד אדורכגעגאן צופּוס,
מיט א נאגאן — פאר מײַנע פלעצער און פאר מײַנע גאסן.
איך בין געגאנגען מיט די קינדער פון דער ווילער מאמע Русь,
געטראַגן האָבן מיר אפּ זיך די שווערסטע מאסע.
די אויגן כײַהאָב געקושט, די ברוסט האָב איך געקושט
דער ערד דער שײַנער, וואָס באזונגען האָט נעקראסאָוו.
אין דער נעשאַמע מײַנער האָבן בליקן, ווונקען, רײַד
אפּ טאָמיד זיך באזעצט, און כײַט זיי שטילערהייט...

VI

געגאנגען זײַנען מיר — א גרויס און מעכטיק לאנד.
געגאנגען זײַנען מיר אקעגן שווארצטער פון די פעסטן.
געגאנגען זײַנען מיר — א הויכע לעבעדיקע וואנט,
א בארג א שטאָלענער, אן עטעמדיקע פעסטונג.
געגאנגען זײַנען מיר דורכ וואסער און דורכ בראנד,
ס'זאָל ווערן ווארעמער די פייגעלעך אין נעסטן.
געגאנגען זײַנען מיר פאר אלעס, וואָס מיר כּאָרען און מיר לײַבן,
אוי, וויפל זײַנען פריינט מײַנע אין פלאמ געבליבן...

VII

כ'האָב מיטג ליב מינעמ געפאָרשט די שטרעקעס פֿון מינ הייב
עס האָט מינ בלוט געטריפט אפ אירע טיפע שנייענ.
ווענ כ'בינ אפ וואכ אין סטעפ געשטאנענ איינ-אליינ,
אפ ראכוועס ערדישער אונ הימלשער איר גוירל כ'האָב געלייענט.
וועסט בלייבנ אייביק פריי אונ אייביק שטאַלצ אונ אייביק שיינ,
באדעקט מיט רומ פֿון העלדישע ארמייענ,
א זונ וועט אופגייענ נאָך גרעסער פֿון דיננ וויי,
מינ טייער פאָטערלאנד, סאָוועטישע ראטיי!

VIII

איכ בין פאר דיר אוועקגעגאנג אין שוידערלעכנ הויל,
א מילדער, צארטער מענטש, א יונגער זינגער.
ס'האָט מיר דאָס הארצ פארשטיינט די פינצטערניש, דער גרויל.
עס האָט די קירע מיר געליימט די פינגער.
איכ האָב פארקריצט די ציינ, פארשלאָסנ כ'האָב דאָס בויל:
— כ'וועל אומקומענ, נאָר זאָל דעמ היימלאנד ווערנ גרינגער!
איכ בין דורכ שליאכנ בלוטיקע געגאנגענ פארנ גרויסנ פרידנ,
פאר רוסנ אונ קאזאכנ, פאר אוקריינער אונ פאר ייִדנ.

IX

מינ פאָלק, מינ ייִדיש פאָלק... דו האָסט דאָך מיר דעמ גלי,
די פיינ, די שיינ, דעמ טיפנ מוט געגעבנ.
„בעדאָמאיכ כאי!.. בעדאָמאיכ כאי!..“
„אינ דינ בלוט זאָלסטו לעבנ... אינ דינ בלוט זאָלסטו לעבנ...“
ביסט אלע, אלע נאכט, ביסט אלע, אלע פרי
מיט מיר, ארמייער, מיטגעגאנגענ נאָענט, נעבנ.
ניט דו ביסט אומריינ, פאָלק. דינ פיינט איז קויט אונ ברוד,
ביסט ריינ, מינ ייִדיש פאָלק, אונ הייליק איז דינ בלוט!

X

און ווער עס זאָגט, אז איך, איך בין דאָ פרעמד,
ווער ס'קוקט אפ מיר מיט גאל און גיכטיק און פארביסן —
דער וויסטער רויכ אימ ווייסט, דער וויסטער רויכ אימ נעמט, —
ניט מיין נאגאנ — מיין כאווערס ביקס וועט אימ צעשיסן.
מיין פאָלק, מיין יידיש פאָלק אינ זיידן, אינ פארבלוטיקט העמד,
פֿון ווייטסטע צוקונפטן די פעלקער דיך באגריסן.
כ'בינ שטאַלצ, איך זאָג עס איבער אלע, אלע שכיתעס:
ס'איז מיין געזיכט און ס'איז מיין גאנג און ס'איז מיין הארץ —
סעמיטיש.

XI

אַט גייען זיי אהערצו, די כאוויירימ מינע, מינע פריינט,
די לעבנס-מיטגייער, די שטומענדיקע העלדן.
אַליעווסקי קומט אריין, און ראָסינ קומט אריין,
ס'קומט ווינער, ס'קומט גורשטיין, ס'קומט גאַדינער, ס'קומט זעלדן.
זיי האָבן זיך דערוווסט, אז ס'איז מיין אָוונט היינט.
אַט וועלן זיי דאָ באלד צום וואָרט זיך מעלדן.
איר זעט דען ניט? אַט שטייען זיי, אַט דאָרטן, בא דער שוועל.
איך גלייב: די ליד, וואָס כ'לייען, זיי געפעלט.

XII

איך גיי איך מאַסקווע אומ און שפיר נאָך וואָרט און טאט.
יאָ, הארטער איז דאָס הארץ, יאָ, שארפער זינען אויגן.
איך הער די פרייד-טרומייט: — באפרייט איז סטאלינגראד!
דער דייטש האָט פון וואָרזאַניעזש אָפגעצויגן! —
גערימט זאָל זיין דער יידישער דער שטארקער יאט,
וואָס איז דער ערשטער אפ דער פעסטונג-וואנט ארופגעפליגן.
גערימט, געלייבט, געבענטשט זאָל זיין אפ אלע יאָרן
דער האס דער מעכטיקער, דער אומדערבארעמדיקער צאָרן.

XIII.

איך גיי אינ מַאָסקווע אומ אן אייגענער, א טוישעו, ניט קיין גאסט.
אונ פלרצעמ עס פארפלייצט דער הייסער קאס מיכ.
איך גיי אינ מַאָסקווע אומ פונ ליק צו ליק, פונ גאס צו גאס,
אונ ס'דאכט מיר, עס באפאלט דער שטיקנדיקער גאז מיכ.
דער פיינט איז נאָכ פאראן! עס איז נאָכ שווער די לאסט!
דער פיינט איז נאָענט נאָכ! דער פיינט איז נאָכ אינ וויאזמע!
זיי וואכ! זיי וואכ! אָט באלד, אָט-אָט
עס וועט א הילכ געבן, א רופ געבן: — В поход! —

XIV

אונ דאָס איז אלץ דערווייל. דערווייל זאָל זיין גענוג.
מיר וועלן טרעפן זיך, אונ כ'וועל נאָכ פיל דערציילן.
עס איז מיין זונ אריינגערטאָט אינ קאָמיוג.
מיר וועלן טרעפן זיך, מיר וועלן זיך נאָכ טיילן.
ס'איז סטאלין גרויס, אונ שטארק, אונ ווונדער-קלוג.
דאָס לאנד אונדזערס איז שיינ, אונ שטארק, אונ הייליק.
ס'איז הויכס פאראן א סאכ. פאראן אויך טרויער.
דער העמשעכ קומט. דערציילג כ'וועל גענויער.

יאנואר 1943

די שוועסטער אונדזערע

ווען עס באפאלט די נאכט מיט קנאלערין, מיט פייערן,
מיט דראַענדיקע לייכטערלעך — ראקעטן,
ווען ס'קומט, ווען ס'פליט דער פעך-און-שוועבל
אפן לעבן פון די דערפער און די שטעט אָן,
ווען דורכ בערג און טאָלן, שטומענדיק,
די כאיאָלעס אונדזערע אקעגן סוינע טרעטן,
ווען עס צעהילכט זיך דער געוועט
פון טאנק, אערפלאַן, האַרמאטן און באַנגעטן —
זי גייט אין ריי מיט אלעמען,
איר פעסטן גאנג וועט גאַרניט ניט פארצאמען:
קיינ טליע ניט, קיינ קויל, קיינ באַמבע ניט,
קיינ גאונ, וואָס פארטאמען.
זי גייט אין ריי מיט אלעמען
דורכ שווערד, דורכ יאמען בלוטיקע, דורכ פלאמען —
די שיינע אונדזערע, די שוועסטער אונדזערע,
אונדזער טרייע, ליבע מאמע.
זי גייט אין אָנטאָן אין ארמיישן
דורכ וויי און דורכ געשריי און דורכ געוויי —
די שוועסטער אונדזערע, די בעסטע אונדזערע,
אונדזער פרוי.

זי גייט אין אָנטאָן רויטארמיישן
מיט זעלנערישע הארטע טריט,
זי גייט מיט פאָנען רויטארמיישע,
און קיינמאָל ווערט איר הארץ ניט מיד.
א זון צעגליט איר לייב אין זומער-סטעפ.
א זאווערוכע זי פארדרייט, פארשיט,
זי גייט דורכ שטורעם-ווינט, זי גייט דורכ ווירבל-ווינט —
א קריגעריג, א זיגערן, א ליד.

די מאכנעס — איינע קעגן צווייטער אינעם פעלד צעשטעלט,
 און קאנאָנע קנאלט.
 אינ פלאַקער-פּייערן — די שטעטלעך-שטעטעלעך.
 עס ברענט דער וואַלד.
 אפּ וועגן אין געשלעג, אינמיטן ראַנגלעניש —
 איר שיינ געזיכט, איר צאָרט געשטאלט
 אינ אַנטאָן רויטארמיישן, מיט שטערן רויטארמיישן.
 און אויב זי פאלט... און אויב זי פאלט...
 די גרינע גראָזן און די ווייסע שנייען
 און די ווייסע בליע הימלען האָרכן:
 — איכ בין געפאלן, פאַטערלאַנד, איכ בין געשטאָרבן, פאַטערלאַנד,
 פאר דיין ניצאָכן... —

עס האָט מיין צוג געיאָגט צום פראָנט.
 ס'האָט מיטגעיאָגט די זון און די לעוואָנע.
 עס האָט מיין צוג געיאָגט צום פראָנט,
 מ'איז אפּ אַ סטאַנציע ארויס פון די וואַגאָנען.
 איכ האָב געזען דאָרט: צווישן רעלסן טאַנצט
 אַ צוואַנציקיאָריקע, מיט אַ יידיש פאַנעם.
 זי האָט געטאַנצט, מיין פּאָלק האָט מיטגעטאַנצט
 לעמ די קוילנוואַרפער און קאַנאָנען.
 זי האָט געטאַנצט און צוגעזונגען שטיל
 מיט פריידיקע, מיט וועקנדיקע טענער.
 זי האָט געטאַנצט, דער מוט האָט זיכ געשטאַרקט
 באַ די קריגער, באַ די שלאַנקע מענער.
 זי האָט געטאַנצט, און ס'האָבן מיטגעטאַנצט מיט איר
 גרוינער, רוסן, ייִדן און אַרמענער.
 זי האָט געטאַנצט, ס'האָט איר געזיכט געשיינט
 אלץ ליכטיקער, אלץ פריידיקער, אלץ שענער.
 עס איז געווען סאָפּ טאָג. ס'האָט צווישן רעלסן-וועג,
 באַדעקט מיט גאָלד, איר קערפער זיכ געוויגט.
 זי האָט געטאַנצט. מיין פּאָלק, מיין פּאָלק האָט מיטגעטאַנצט
 דעם טאַנצ פון לעבן און פון זיג.

אינ קעלער-טיש — אַ דיל.
 מ'האָט אונדז אַהער אָט ערשט געבראַכט.

ס'טוט וויי, נאָר ריי לעמ ריי ליגט שטיל.
 מיר זיינען דאָרט נאָכ, אינ קאָכ פונ שלאכט.
 עס טרייסלען זיך די ווענט,
 מיט באַמבעס שיט און שיט די נאכט.
 זי גייט מיט לייכטע טריט לעמ אונדז,
 לעמ ווונדן אונדזערע זי היט, זי וואכט.
 זי גייט מיט לייכטע טריט לעמ אונדז,
 א שוועסטערקע, א דאָקטערקע, א מילדע פרוי.
 מיר זיינען דאָרט נאָכ, און איינער שפּרינגט נאָכ אופ:

— За Сталина! За Родину! В бой! —

זי בייגט זיך אָן צו אונדז, זי נייגט זיך צו צו אונדז —
 א וועלט מיט ווארעמקייט, א יאמ מיט בלוי.
 איך שליס די אויגן צו, כ'פלי אָפּ אינ כאַלעמ-טיפ:
 דאָס איינציק לעבן מיינס מיינ שוועסטער איך פארטרוי.
 איר נאָמען כ'האָב
 טיפ-טיפ פארשריבן,
 אפ אַנדענק שטענדיקן,
 אפ שטענדיק ליבן.

אינ שטילן „טיל“,
 ווען צו דעם פענצטער גיי איך צו אינ די פרימאָרגנס,
 זי גייט אדורכ אינ ארבעטער-קאָסטיומ,
 איך שפיר איר נאָכ, אינ מיינ שפיטאַל-צימער פארבאָרגן.
 איך ווייס: עס איז איר טאטע אינ סמאָלענסק געטייט,
 אינ אומאן איז איר ברודערל דערוואָרגן.
 איך ווייס: איר וויי איז גרויס,
 נאָר אפ איר פאָנעם — אנדערע, גאָר אנדערע זאָרגן.
 די אויגן אירע — טיפ פארקלערט.
 זי איז מיט שליכעס וויכטיקע באלאָדן.
 זי גייט אדורכ אינ ארבעטער-קאָסטיומ.
 זי קומט, אג אינשוועניער, צו איר זאוואָד אָן.
 באַטאָג, באנאכט זי שטייט דאָרט לעמ דער ראָד.
 — דו וועסט באַצאָלן, סוינע, פארנ שאָדן!
 דו האָסט באַגאָסן שטעט מיט בלוט,
 דו וועסט זיך אינ דיינ בלוט דיינ אייגנס באָדן!

זי גרייט דעם טאנק, זי גרייט די באַמבע צו,
זי הארטעוועט דעם שטאַל.
באשטראָפּ, מיין שוועסטער אינושעניער,
באשטראָפּ, באצאָל!

די מאמעס די קאָלוירטניצעס די טרייע
אינ דער געגנט פון דער שטאָט ריאזאנ,
וואָס האָבן מיכ, פארווונדעטן, געהאָדעוועט:
„עס זיינען בא אונדז אויכעט קינדער אפן פּראָנט פאראנ...“
און די, וואָס פירן דורכן ווינטער-סטעפּ
די באן,
און די, וואָס פליען אין די הימל-הייכן
אפ אערצאָפלאן,
און די, וואָס היטן אפ די פעלדער
אונדזער ברויט,
און די, וואָס שענקען פאר די ברידער
סיבלוט דאָס רויטס,
און די, וואָס זייער שטארקייט
שאפט און בויט,
און די, וואָס זייער מוט
באזיגט דעם טויט,
די שוועסטער מיניע לעם הארמאטן,
אפ די מינענטרעגער, אפ די רויטע קרייסערס, —
מיין גרוס מיין הארציקער,
מיין גרוס מיין הייסער.

אָט איז זײַן גאס

איכ זאָג עס שטיל צו זיך, ס'זאָל נישט דערגיין צו קיינעם,
איכ זאָג עס, ווען איכ גיי פונ שרייבערישן קלוב;
— קומ, עזראָ, לאָמיר איצט ארײַנגיין צו גורשטיינען,
אָט איז זײַן גאס, אָט איז זײַן שטוב. —
אונ ס'פּיבערט מיך, אונ כ'שפּאר זיך צו צומ טעלעגראפּן-סלופּ,
אונ מײַנע אויגן וויינען אונ נישט וויינען.

עס איז געווען, געשען אינ טעג אינ יענע,
ווען מיר זײַנען געגאנגען אלע אינ דער „אָפּאָלטשעניע“.

אפּ מאלע-קיסלאַווסקי פּאראג א הויפּ, א שול.
ס'איז דאן געווען דאָרטן מיט מענטשן אונ מיט טומל פּול.
ס'איז דאן געווען דער אָנהייב פונעם קריג דעם שווערן.
דאָרט האָבן שרייבער שיסן זיך געלערנט.

אפּ מאלע-קיסלאַווסקי לעמ הויפּ, באמ ראָג
מיר האָבן זיך באגעגנט אינ א זומערדיקן טאָג
אונ איינער צו דעם אנדערן געזאָגט:

— געוויס, געוויס...
ס'וועט זײַן אונדז שווער... עס וועט אונדז זײַן נישט זיס...
נאָר זײַן מיר זײַנען אינ א ליכטיקן רעשום.
עס איז א פליכט, עס איז א מוז.
ס'ווערט אלעס, אלעס, אלעס איצט געגעבן...
אלצ... דאָס לעבן...
מיר וועלן נעמען יעדערער א ביקס, א שווערד, א שפיז.
מיר וועלן גיין, ביזקל מירן פאלן פונ די פיס...

אזוי-אָ האָבן מיר אין יענע טעג אין יענע אומגעהייערע,
אזוי-אָ האָבן מיר מיט כאווער מינעם זיך געשווירן.

און אוועקגעאנגען זינען מיר געטרײַ,
מיט ביקסן, ברענגען די געולע.
עס איז מיין פריינט געפאלן ערגעץ לעמ מאַזשײַסק,
איך בין געפאלן פון די פיס לעמ טולע,
אין פראַסט, אין שניי, באדעקט מיט ווונדן.
ס'האַט מיך פון טויט ארויסגעשלעפט א ווונדער.

כ'וויל איצט אריינגיין צו דעם כאווער מינעם, כ'וויל אימ אלץ דערציילן.
ער האָט געקענט די ווונד די טיפסטע היילן.
ער האָט געקענט ארויסציען פון ערגסטן און פון בייזסטן.
ער האָט געקענט מיט גוטן שמייכל טרייסטן.

קומט, פריינט, קומט, לאָמיר אלע איצט פונדאן איינינעם,
קומט, לאָמיר אלע איצט אריינגיין צו גורשטיינען.
ער וועט מיט מילדן שמייכל אונדז באגעגענען, ווי אלעמאָל.
ער וועט, ווי שטענדיק, אלץ פארשרייבן אינעם פראַטאַקאָל.
אין שפעטער נאכט-שאַ, כאַטש ער איז שוין לאנג פארמאטערט,
ער וועט דערציילן וועגן מענדעלען און וועגן יידישן טעאטער.

ער האָט געקענט די שווערסטע שאַ
פארגרינגערן, באשנינען און באכינען.
קומט, פריינט, קומט, לאָמיר אלע איצט אריינגיין צו גורשטיינען.

נאָר ס'איז מיין ליבער פריינט נישטאַ. נישטאַ. נישטאַ.
אין ווייטן פעלד באהאלטן זיין געבייט אין.

זיין גיסט פליט אומ אין הימלשן אין טיפן בלאַ.

געפאלן איז מיין פריינט, קעדיי די וועלט זאָל פריי זיין.
עס וויינט מיין הארץ, כאַטש, דאכט זיך, ס'איז פון איינז.

1943

איינציקע — איינע

דאָס בלוט האָט פארגאָסן די פעלדער, די שטיינער,
די גערטנער, די זון און די לויטערסטע כיינענ.
אינ הארצן פארווונדעט — איכ עטעמ נאָכ, גיי נאָכ,
און דו ביסט מײַן איינציקע — איינע.

מײַן ליבע! מיט אויגן, וואָס קיינמאָל גיט וויינענ,
דו זאָגסט: — איכ בין גראָ שוינ, איכ בין שוינ א זקיינע. —
איכ קוש דײַנע אויגן: — אוי, טייערע, ניינ נאָכ,
דו ביסט דאָך מײַן איינציקע — איינע.

מײַן ליבשאפט איז רײַך נאָכ, מײַן ליבשאפט איז מאכטפול.
פארצאָרנט, פארבלוטקט, און ווייפול, און נאכטפול,
כ׳בין אופ פונעם גרוב אפן שנייקן שלאכט-פעלד:
— דו ביסט דאָך מײַן איינציקע — איינע!

א נעם איז געשען: גיט געטייט האָט די קויל מיכ,
עס האָט מיכ די שווערד פונעם פיינט גיט געקוילעט.
דער ווינט האָט געבראכט מיכ: — דו ביסט דאָך מײַן ווילע,
דו ביסט דאָך מײַן איינציקע — איינע!

געוואכט האָט מײַן היטער, א נעם האָט געראַפן:
גיט דורכגעשפיוט האָט מיכ דער פראַסטיקער צאָפן,
איכ בין אינ די הורבעס גיט איינגעשלאָפן,
דו ביסט דאָך מײַן איינציקע — איינע!

הער: דו ביסט אצינדערט נאָך מערער מיר טייער.
אויב טרײַ ביסט געוועזן — דו זײַ נאָך געטרייער.
איכ בין דיר געשאַנקען פון ריזיקן פײַער,
דו ביסט דאָך מײַן איינציקע — איינע.

עס ברענט אונדזער פֿאָלק אין די שטעטלשע שטיבער.
מע וואַרט אונדזער פֿאָלק אין די הינטישע גריבער.
אינמיטן דער סרייפֿע דו ביסט מיר נאָך ליבער,
אוי, טייערע, איינציקע — איינע.

מע שטיקט אונדזער וועלט אין די הינטישע יארן.
עס לעבט אונדזער וועלט אונטער שוואַרצסטע געפֿארן.
סיקומט יעדער פֿרימאָרגן מיט צאָרן, מיט צאר אָן,
אוי, טייערע, איינציקע — איינע.

באטאָג און באַנאכט אפֿן שלאכט-פעלד מיין כאיל,
און טויזנטער פֿאלן, און ס'קומען אופֿן נייע,
און איך בין מיט זיי אינעם ריזיקן פייער,
אוי, טייערע, איינציקע — איינע.

און, מעגלעך, דו האָסט מיך אַצינדערט באַגעגנט
אינמיטן דער ראַנגלעניש נאָר אפֿ א רעגע,
כיוועל מאָרגן אוועקגיין אפֿסונץ אין געשלעגן,
אוי, טייערע, איינציקע — איינע.

זעסט? ביידע געעלטערט. זעסט? ביידע פֿארמאָגערט.
נאָר אלץ ניט געבויגן, נאָך אלץ ניט דערשלאָגן.
מיט בלוט פֿונעם דיכטערשן האַרצן איך זאָג דיר:
— דו ביסט דאָך מיין איינציקע — איינע.

מיר האָבן באַהעפט זיך אָן כופֿע-קידושן
אפֿ זוניקן לעבן, אפֿ גליקלעכער רוי-שיין.
פֿון שלאכט-פעלד געקומען כ׳בין שטיף דיך א קוש טאָן,
מיין טייערע, איינציקע — איינע.

די שווערד האָט פֿארטיליקט מיליאָנען געביינען.
דאָס בלוט האָט פֿאָרגאָסן די קינדער די ריינע.
אין האַרצן פֿאָרווונדעט, איך עטעם נאָך, גיי נאָך,
און דו ביסט מיין איינציקע — איינע.

נאָך אלץ ניט דערשלאָגן, נאָך אלץ ניט צעבראָכן.
מיר וועלן אַדורכגיין מיט שווערסטע פֿון יאָכן.
מיר דאַרפֿן דערלעבן צום גרעסטן ניצאָכן,
מיין טייערע, איינציקע — איינע.

1942

געזאנג אין שפיטאל

א

פרעכטיקע שפאנען לעוואָנע-נעכט
אם שטרעקעט פון אפרעל.
אינ וואלד אינ טיפן דערמאָן איכ דיכ,
הערשערנ פון מינ וועלט!

אם וועג דינעמ שפרייט איכ טעפּיכער,
טעפּיכער פון געזאנג,
קיינ דאָרן זאָל ניט פארטשעפענ דיכ,
ס'זאָל פריילעכ זינ דנינ גאנג.

עס דארפ נאָכ דויערנ, דויערנ.
כ'געדענק, איכ ווייס עס פעסט:
די ווונדער-שטאַט וועט די טויערנ
צעפראלנ פאר די געסט,

וועט ברייטע פלעצער צעעפענענ
מיט פּרילינגדיקן ווינ.
אַנקומענ וועלנ מיר, טרעפנ זיכ
אינ קוועלנדיקער שינ.

כ'ווייס, נאָר דאָס הארצ צעוויינט זיכ גאָר,
אונ טיפ אינ דער געוויינ:
— מינ הערשערנ, דו, מינ איינציקע,
קומ היינט אהער צו גיין!

איכ וויל, דו זאָלסט נאָענט עטעמענ,
איכ וויל, דו זאָלסט מיט מיר
שוין היינט אפ די גרויסע שעטעכע
זיכ לאָזן אפ שפאציר.

איכ וויל, דו זאָלסט היינט שוין אָנקומענ
צום וואלד, אוווי איכ וווינ,
אונ זיין מיר א פרייד א געשאַנקענע,
אונ זיין דער שענסטער לוינ.

זע איכ: העט-ווייט צעכיינסטו זיכ
אינ ווונדערלעכער ליכט:
— צי אופ, ווארט אויסעט, איינציקער,
כיוועל גיכ שוין קומענ, גיכ!

אונ דו שענקסט מיר פונ ווייט א צייכנדל.
די פיינ מיינע פארשווינדט.
אונ אינ דרימל פארגיי איכ שמייכלענדיק,
אונ טייערטלט מיכ לינדער ווינט.

אפ מיינ שטערנ אינ פלאקער-פייערנ —
פונ אייביק אָנ באקאנט,
אינ אדורכגעפלויגנ, טייערע,
דיין היילנדיקע האנט.

ב

אינ א מײַ-פּרימאָרג אינ א ראכוועסדיקן, אינ א זוניקן אזא, וועג ס'קומט אפּסניי דערפּרייענ אונדו דער פּרילינגדיקער רייעכ, זינגט דורכ אינ גאָרטנ פּונ שפּיטאָל א פּריינט א רויטארמייער;

— Что ж ты опустила глаза? —

קלינגט דורכ אינ קאָל זיינעמ די גוטסקייט ערד-אונ-הימלס, זינקט איינ אינ זומפּן אלעס, וואָס איז עקלריק, אונ ווערעמדיק, אונ נימעס. פּונ אלע טרויערן קומט אופּ די בלויע טמימעס אינ קלימד אינ איידעלן, א קינדערשע אזא:

— Что ж ты опустила глаза? —

עס קוועלט פּונ אָנהייב וועלט ביז ענדע וועלט דער שווארצער סאָטנ; — די צניעס הענגט אפּ טליעס. אויסגעראָטן, צעטראַטן ווערט דער מיידלשער, דער פרומער אָטעמ. עס וועט דער פּרילינג שמעקן ניט מיט בעז! עס וועט דער פּרילינג שמעקן היינט מיט מעס! עס וועלן אלע ריינע הערצער ווערן בייז, אונ שווארצ, אונ פּוסט! עס וועלן אלע שיינע טעכטער דינען אינ בייס-זונס!

נאָר דו קומסט אָן מיט לייכטן שעמעוודיקן טראָט אינעם גרינעם, אינעם שיינענדיקן סאָד. דורכ יאר מיט צאר, דורכ מינעס, דורכ פּארצאמונג-דראָט דו ביסט אדורכ אונ ס'האָט דיר גאָרניט ניט געשאַדט,

דו קומסט פּונ ווייטן פּייערדיקע, אונ אראָפּגעבויגן דו האָסט צו וואקסנדיקע גראָזן די פּארטרערטע אויגן. איכ גיי אנטקעגן, בא די הענט דיכ נעם: — עס איז א מילדע, א גוטווינטשנדיקע זונ דאָ אפּ אונדזער יאמ מיט בלוט אונ אפּ די טיפּסטע ווינדן. ס'לויכט איבער גאָר די ווייטעקן אונ איבער גאָר דער קלעם א זון אן אייביקע, א גאָלדענע, א ווארעמע אזא. וואָס זשע האָסטו, שיינע, זיכ פּארשעמט ?

— Что ж ты опустила глаза ?

פארבלוטטיקטע ביכער

א יונג, וואָס איז געקומען פון דער שלאכט,
א יונג, וואָס האָט באדינט קאנאָנעס,
האָט מיר דערציילט אין מאַסקווער אפדערנאכט:

— ווען ס'האָט געברענגט די שטאָט וואָראָניעווש,
ווען ס'איז געפלויעגן אין דער הייב די שרעק,
ווען אופגעריסן האָט די ערד דער מערדער מיט די העק,
האָב איך אין הויפּ פון א צעשמעטערטער ביבליאָטעק,
לעמ שטיין און ביין, וואָס איז צעבראָקט און איז צעשפּליטערט,
איך אויסגעמיש פון בלוט און מענטשן-גלידער
געפונען אייערן א בוך מיט לידער,
א בוך מיט ייִדישע געזאנגען.

איך האָב איך אופגעהויבן פונעם בלוט און פונעם אש,
כ'האָב איך אריינגעלייגט אין קאָמאנדירישן, אין גרויסן טאש
און בין מיט איך אין שלאכט אריין אוועקגעגאנגען.

איז, הייסט עס, דורכן הייסן בלוט פון בייזסטע קריגן
געגאן בין איך, געגאן איז אויך מיין ניגן?

כ'האָב זיך דערמאָנט:

ס'האָט אפ א שטאָט דער קאט דעם פלאם צעוויכערט.

כ'האָב פון א קלוב א כאָרעוון

געראטעוועט א בינטל ביכער.

כ'האָב זיי ארויסגענומען פון דער סרייפּע,

פון די פּייערדיקע רייפּע.

באלאָדן כ'האָב די פלייצע מינע

מיט א שווערן זאק

און זיך געלאָזט דורכ באַמבע-וועג,

דורכ לימדיקן באַלשאק,

צו מינע גוטע-ברידער לעמ קאנאָנעס און מיט שפּינן —

צום פּאָלק מינעם, צו מיין דייוויזיע.

געפלוויגן איבער מיר מיט שווארצן טויט
דער הענקער.

מיט ביכער האָט גערעדט מיין הארץ:

— כאוויירימ דיכטער און כאוויירימ דענקער!

די ברידער מינע אינ דער שלאכט

איכ שענק אייך!

איר זאָלט, פילאָסאָפּן,

איר זאָלט, פּאָעטן,

מיט די ברידער מינע

ווי די פריינט די נאָענטסטע א רעד טאָן.

סיקאָן יעדן אויגנבליק

א באַמבע אינ מיין ברודערס ברוסט א קלאפ, א זעצ טאָן,

זאָל אייער וואָרט באַם ברודער זיין

דאָס גלעטנדיקסטע וואָרט אינ אויגנבליק אינ לעצטן.

נישטאָ קיין העכער גליק,

ווי זיין א הארציקער באגלייטער

אריבער גרענעצ שארפסטער,

צו דער וועלט דער צווייטער!

איר דארפט, פילאָסאָפּן,

איר דארפט, פּאָעטן,

מיט די ברידער מינע

ווי די פריינט די נאָענטסטע א רעד טאָן!

אפ גרויסן וועג די שנין האָט זיך געלאָשן.

געגאנגען בין איכ מיט מיין ליבן אָל

דורכ גרויסן וועג, דורכ באַרג און טאָל.

און פלוצעם כ'האָב דערהערט א קאָל —

ס'האָט עמעצער גערופּן הויכ:

— טאָו ארישטש קניגאָנאָשא! —

א מאשינ, וואָס גלאנצט אינ שקיע-שטראַל.

אינ דער מאשינ — א יונגער רויטער גענעראַל.

דעם וועג צום פּאָלק מינעם איכ זאָל אימ אָנווייזן,

ר'האָט מיך געבעטן.

— וואָס טראָגט איר, כאווער קאָמאנדיר? —

— איכ טראָג פילאָסאָפּן און טראָג פּאָעטן

צום פּאָלק מײַנעם, צו מײַנ דיױוױזע.
מײַנ פּאָלק? אָט דאָרט, באַמ האָרױזאָנט, אָט אױ ער!

ער האָט מיכ אײַנגעלאַדן אײַן מאַשײַן,
כ׳האָב צו דער מאַכנע מײַנער אײַם דעם װעג געװױזן:
כ׳האָב אלעס אײַם דערצײלט.
כ׳האָב אױכ דערצײלט אײַם, און צורײק מיט יאָרן
עס האָט אײַן לאַנד אײַן אונדזערן,
אײַן א שטאָט פֿונ דאָרעם
געלעבט א ייד, װאָס האָט געהײסן כױכער-ספּאָרײַם.
געשרײבן האָט דער ייד דער קניגאַנאַשא
אפּ דער שפּראַך פֿונ פּאָלק מײַנעם, אפּ מײַן מאַמעס לאָשן.
אײַן אָדעס ער שלאַפּט אַצײנד, דער זײדע.
ארום אײַם — אפּ טױזנט מײַל
די אױסגעקױלעטע, די פּאַרברענטע אײדע.
אײַן א יאָר פֿונ װײטעק,
אײַן א יאָר פֿונ אומגליק בײַזן
האָט דער זײדעניו געהײסן:
— שרײַבן זאָלן אײַניקלעך מיט גאַל,
מיט בלוט מיט הײסן. —
אײַצט גײט אדורך מײַן פּאָלק דורך װאַרעם און דורך קאַלטס.
אײַצט שטעקט באַמ פּאָלק מײַנעם א מעסער אײַנעם האַלדז.
פֿונ ראָטערדאַם און בײַזן שװאַרצן יאַם —
מײַסימ, מײַסימ, מײַסימ.
טײפּער קאָן אפּ גאָר דער ערד גײט זײַן קײן װונד,
טײפּער קאָן אפּ גאָר דער ערד קײן װײ זײַן.
שרײַבן אײַצטער, כאַװער גענעראַל,
שרײַבן הײנט די אײַניקלעך מיט גאַל,
מיט לעבן אײַגענעם,
מיט בלוט מיט הײסן...

עס יאָגן שטראַמען אפּן שלײַאכ און אײַנעם װאַלד,
אפּ שטעגלעך דאָרפישע און אַפּ די פּלעצער פֿונ די הױפּטשטעט:
— באַצאָלט, באַצאָלט, באַצאָלט פאַר אלצ! —
די שטראַמען פֿונ מײַן פּאָלק, אָ, כאַװער גענעראַל,
פּאָדערן דעם לױב דעם רױטסטן...

אינ מאַלבעש רויטארמייִשן

איך בין אינ ווייטער מיזרעכדיקער שטאָט
אריינגעטראַטן
אינ מאלבעש רויטארמייִשן,
מיט צאָרן אָנגעלאָדן.
ס'איז לייכטער מיר געוואָרן:
ס'איז א מענטש אינ אָט דער שטאָט דאָ,
ווי אן אַנזאָג
אפ די שפעטערדיקע גנאָדן,
ווי מיינ שיינער ייִכעס,
ווי מיינ ליבע שליכעס,
ווי מיינ קרעפטנדיקער באַדן.

עס האָט דער מענטש דערשפירט,
עס האָט דער מענטש דערפילט:
געקומען בין איך
ניט פונ לייכטער, ניט פונ פוסטער שפיל.
כ'בין אָפגעקומען, ניט קעדיי מיט גאַרניט אָפקומען,
ניט קעדיי פארביליקן די פיינ, דעם וועג, דעם ציל.
דער מענטש האָט א געלעגער אויסגעבעט מיר
אפן דיל.
געווען איז דער געלעגער הארט,
נאָר ס'איז דער מענטש געוועזן צארט.
איך האָב געהערט, געהערט:
ער זאָגט די ווערטער מיר די טיפ-באגערטסטע,
די רייד די פריינטלעכע,
פאר שווערער לייד—די גוטע רייד די ערשטע.

עס איז געווען דעם הארצן מינעם — א רעפוע,
א יעשוע —
פאר שארפע ווייטעקן, פאר שווארצע פכאָדִים,
פאר ביזע אומגליקן, פאר גרויסן שאָדן.

איך האָב געהערט, געהערט,
געהערט,
און אופגעגאנגען איז איך מיר
מיין ווערט,
און יונגע קויכעס מייע
האָבן זיך פארשטארקט, פארמערט,
ווי כ'וואָרט זיך צוגעטוליעט
צו דער ערד, וואָס גערט,
צום זאפטִיקן, צום כעסדיקן באַדן.

כ'האָב לייט א סאך געוויסט,
נאָך מערער כ'האָב דערקענט שוין.
ס'איז טיער מיר דער גרוס,
וואָס איז גיט פוסט,
דער גרוס דער עמעסער
איז אויגן פון א מענטשן.

די יונגקייט מייע
פלעגט אזוי טאָן:
זי פלעגט די לייט ארויסברענגען אין פעלד אריין,
אקעגן ראכוועסן אין פּרילינג-טאָג צעבלויטן
און יעדערן פון זיי א פרעג געבן:
— ווער ביסטו?
אקעגן ווייט און הייב איך בלוי
דו ווערסט גיט קליין? דו ווערסט גיט נישטיק? —
היינט ברענג איך לייט ארויס
פון שמאַלן הויז
איך סטעפ אריין,
ווי ס'איז דאָס פייער גרויס,
איך שטעל אוועק זיי
נאקעט, בלויז

אקעגן הייך
אינ פלאקער-רויטס,
אקעגן ווייט
אינ פלאקער-רויטס.

אינ די פעלדער
ווילדע כײַעס וויענ.
אינ די וועלדער
גוואלדעווענ פארגוואלדעוועטע פרויענ,
די מאכנעס מינע שפאנענ בייקומענ
דעם טויהו-וואָוויזער.

איך גיב די לײַט א טראַג, א יאָג
דורך פלאמיקן ניסאָיענ.

אונ עמעצן איך זאָג:

— נאָענטער!
ווען אלעס האָט געברענט דאָ,
דו ביסט א מענטש געווען דאָ.
דו בלייבסט א כאווער מיר,
דו בלייבסט א ברודער מיר
אפ שטענדיק...

דורכ אָט דער וועלט

אנטשולדיק מיר מיין וויסט און פינצטער אויסזען:
איכ לעב אפ אָט דער וועלט שוין פיר יאָרטויזנט.
איכ האָב געבויט די פיראמידן אין עגיפטן.
אנטשולדיק מיר, דעם אוראלטן פארליבטן.

כ'בינ מיט מיין פּאָנעם, מיט מיין גוירל אין מיין פּאָלק געדאַטן.
געטראָטן אין דער אייביקייט, כ'ווער אייביק ניט צעטראָטן.
געדראָשן אין דער אייביקייט, כ'ווער קיינמאָל אויסגעראַטן.

פונקט ווי מיין פּאָלק, איכ צאָל זי מוירעדיקע דוירעס מוירעדיקן שטייער.
פונקט ווי מיין פּאָלק, איכ ברענ, און עס פארברענט מיכ ניט דאָס פּייער.

איכ בין געגאנגען קעגן פרעכע גריכנ מיט די יונגען די מאקאבימ.
איכ בין געגאנגען מיט די רוסן קעגן פרעכע פרייסן, קעגן ווילדע שוואבן.
איכ טראָג אין זיך די שווערע טרערן פון די קינדער אינעם מיטן מאבל.
אצינדערט טרינק איכ פונעם קאָס די ביטערסטע פארדראָסן.
אצינדערט גיי איכ אומ, פון קאָפּ ביז פיס מיט בלוט באגאָסן.
אצינדערט ליג איכ אין די טיפע ריוון ווי אַ הונט צעשאָסן.

היינט בין איכ מיד מעסוקן.
היינט אינגעבויגן איז מיין רוקן.
היינט בין איכ דאר און טרוקן.
היינט פול בין איכ מיט וויי און פול מיט צאר בין.
נאָר כ'לעב, און לעב, און לעב, און כ'וועל ניט שטארבן.

מאָרגן וועט אדורכגיין א רעגנדל, וואָס איז מעכטיק.
כ'וועל אופשטיין אן ערשט-געבוירענער, א שפּאָגל-נייער.

ווי נאָר א ווינקעלע פון אויג דײַנעם צעווינקסטו,
ווי נאָר דאָס קעלעכל — דאָס קוועלעכל גאנצפרי צעקלינגסטו,
כ׳וועל לאָזן זיך אינ ווייט, דער ײַנגסטער און דער פלינקסטער, —

פון פעלד, וווּ ס׳האָבן שטייול מיך געקנאָטן,
כונ פעלד, וווּ מ׳האָט די אויגן מיניע מיט צעגליטן בלײַ פארשאָטן,

פון פעלד, וווּ ס׳האָבן מיך געפיקט די הונגעריקע ראָבן,
פון פעלד, וווּ מע האָט מיך מיט איידע מיניער לעבעדיקערהייט באַראָבן —
פון סטעפ דעם גרויזאמען, פון סטעפ דעם ברייטן

איך וועל דיר ברענגען אומגעהייער רויטע, פניערדיקע קווייטן,
עס זאָל לייכטער, פריידיקער דיר, זוניקע, דיר, ווונדערלעכע פרוי, זיינ.

אנטשולדיק מיר מיין וויסט און פינצטער אויסזען:
איך שפאג צו דיר דורך אָט דער וועלט שויג פיר יאָרטויזנט.

אַנדענק

ה. שוועדיקנ

אינ טאָג צעטרייסלט, אינ וועלט פארבלוט־טיקטער
מיט אויגנ מיט געעלטערטע ארויסגיין:
די רויטע שטרעמענ זידנ.
ניט פארטיליקט נאָכ דאָס ביז.
ס'טוט ווי דאָס הארצ, ס'טוט זייער וויי.
ווי איז מײַנ טרייסט ?
עס האָבנ יונגע פריינט
דערמאָנט מיכ אפּן שלאכט-פעלד פארנ אויסגיין.
עס האָט א כאווער מײַנער
אינ סאנטילל,
אינ בלוט פונ ווונד,
וואָס קאָנ ניט ווערנ אויסגעהיילט,
אינ היצ פונ גסיסע,
פארנ אויסהויכ פונ נעשאַמע
דערזענ מײַנ פאַנעם
אונ דערמאָנט מײַנ נאַמענ
אונ האָט דערפילט,
אז כ'קוש אימ, כ'קוש אימ הייס.

אַט איז אינ טאָג אינ בלוטיקנ
מײַנ טרייסט.

אפּ שלאכט-פעלדער פונ צאַפּן,
אפּ שלאכט-פעלדער פונ דאָרעם
די כאוויירימ מײַנע שלאַפּן
אינ די פרישע קוואַרימ.

זאָל זײַן מײַן וואָרט אַ שײַד
פאר זייער ניט געשטילטן צאָרן.
זאָל זײַן מײַן ליד פאר זייער שטראַלנדיקן בלוט
אַ שאלנדיקער האָרן.
זאָר זײַן אַ טעמפל זײַ
מײַן שטענדיק שלאָפלאָזער זיקאָרן.
זאָל זײַן מײַן וואָרט
פונ זייער הייסער שטומעניש אַ הייסער כײלעק.
זאָל זײַן מײַן וואָרט אַ דענקמאָל זײַ אפּ אלע יאָרן:
— הייליק! הייליק! הייליק! —

נאָכ אפּ די שטרעקעס ניט פארמעקט
די פײַג, די שרעק.
ס'טוט וויי דאָס הארצ.
אוי, לאַמיכ נעבן ברעג פונ וועג
אינ זײלן גאַלדענע
פארוואנדלענ מײַן פארמעג.
כײַבן דורכגעאנגענ ווערסט אַ סאכ.
כײַבן דורכגעאנגענ ניט פארפלעקט.
כײַהאַב מיט מײַן פאָלק געטיילט
דעם טיפסטן ווייטעק.
אינ פײַער זײַנען מיר מיט פאָלק מײַנעם
געבליבן ניט צעשיידטע.

זאָל זײַן בײַן וואָרט, מײַן הארציק וואָרט —
אַ קווייטל,
זאָל זײַן מײַן וואָרט, מײַן שווערדן-וואָרט —
אַ שווער
אפּ די כאוויירימ מײַנע אינעם ריוו,
אפּ זייער אייביק רן-אָרט.

ס'קער ערגעצ זײַן דאָכ אַ געצעלט,
אוון צונויפגעזאמלט ווערן אלע פראָטיט.
ס'קער ערגעצ זײַן אַ פאלאצ אפּ דער וועלט,
וון פריש אונ ניט פארוועלקט בלייבט יעדער אָטעם.

זאָל דאָרט פארצייכנט זײַן,
אז דורכגעגאנגענ דורכ א גרויסן דאָר כ'בינ,
אז מיט כאוויירימ כ'בינ אינ פלאמ געווענ
אונ בינ מיט זיי געשטאָרבן,
אונ אופגעלעבט איכ האָב מיט זיי אינ וועלט אינ טײַערער,
פונ סאָנימ אונ פונ ווייענ אויסגעלייזט.

אָט איז אינ טאָג אינ בלוטיקן
מײַנ טרייסט.

1943

נעבן קיעוור

א

ווי וויל, ווי ליב, ווי צארט עס האָט א קלונג געטאָג:
— גענומען נייעזשיג! —

עס האָט אינ הארבסט א שמעק געטאָג מיט קיעווער פּרילינגען,
מיט קיעווער בעזג.
שוין נאָענט דארניצע...
פונ אַלעם צאר ווער, לאַנד, ווער, האַרצ, גענעזג.
די קיעווער גערטענער —
אפּ הויכג באַרג איכ זע זיי שוין, איכ זע זיי.

ווי וויל, ווי ליב, ווי צארט עס האָט א קלונג געטאָג:
— גענומען נייעזשיג! —

אונ ווידער יאָגג וועט צו אונדזער שטאָט דער שיינער
אונדזער שנעלצוג.
אונ ווידער פּריי
צעפּראַלט, צעשטראַלט פאַר אונדז די וועלט זייג.

ס'וועט שווער נאָכ זייג?
דאָרט צווישג גופימ פּאלנדיקע אויכ מייג גופ פּאַלט.
ס'איז אויכ מייג ברוסט געשטעלט נאָכ
קעגג שפּיז אונ קעגג שווערד אונ קעגג בריענדיקג צופּאַל.
נאָר, כאַווער,
איכ זע שוין: אָט, אפּ יענער זייט פונ טייכ,
מיט צוזאָגג מיט ווונדערלעכע רייכ,
מיט גינגאַלד טייערנ עס רופּט
דער קופּאָל פונ דער לאַוורע.

הערט נאָר, הערט נאָר!
הערט נאָר!

עס שמעקט אפ שטרעקעס אונדזערע
מיט וועסנעס אומפארגעסלעכע פונ קיעווער גערטנער!

...מע האָט דיר, שיינער מינער, בלענדיקער קיעוו,
די אויגן אויסגעשטאַכן, דיכ ארופגעצויגן אפ א טליע.
מ'האָט דיכ געקרייצט. מ'האָט דיכ געפערטלט.
נאָר דו ביכט דאָ. דו לעבסט. דו ביסט אפ אונדזער ערד דאָ.
און ווי די בערג דייע, איז הויכ דייע שיינקייט און דייע ווערדע.
מיר וועלן היילן דיכ מיט אונדזער טיפסטן צערטל.

עס וועט דערהערן אפ דער וועלט די ווינטסטע וויספע
דעם הילכ פונ אונדזער הארבן מישפעט.

וועסט, קיעוו, אופשיינען מיט יעדן ווינקלעלע, מיט יעדן גרעזל.
מיט קושן וועלן מיר דיכ אויסהיילן פונ אלץ, וואָס איז מיט דיר
געוועזן...

...ווי וויל, ווי ליב, ווי צארט עס האָט א קלונג געטאַן:
— גענומען נייעזשיג!

ב

מיר שלאָנג זיי. מיר יאָנג זיי.
עס טראָגט דער ווינט זיי.
דו, טייל פּינצטערער,
וואָס האָסט געוואָרג און געסאמט,
צום דניעפער כײַב געקומען
און איך ליג איך זאמד,
איך זאמד איך ווארעמען
פונ מײַן טרוכאנער אינדזל.

און אקעגן,
אָט, אפּ יענער זײַט אקעגן —
איבער מירמלדיקע שוועלן
האָט דעם טעמפל אופגעהויבן צו דער הייך
ראסטערעלי.

און אקעגן,
אָט, אפּ יענער זײַט, אקעגן
איך די גערטנער ווינקט
א לויטער-אָסיענדיקער פרי מיר.
און צו קאנטן,
וואָס זיך קינדערש פרייען,
און צום לאנד מײַנעם,
וואָס וועט גיט אונטערגיין,
טייט וולאדימיר.

אלעס, אלעס, אלעס
זעען אזוי קלאָר

אינ טאָג צעדונערטן,
אינ נאכט צעבליצטער,
פון אזויפיל זעונג,
פון אזויפיל וואָר
ווי האָסטו עס, מיין הארצ,
נאָך ניט געפלאצט ביז איצטער?

דאָרט, אפּ יענער זייט, אקעגן,
אפּ די בערג די ווילע,
דאָרט, אפּ יענער זייט, אקעגן,
אינ די גראָזן פון בעסוילעם
מינע ברידער ליגן אויסגעשאַכטן,
מינע ברידער — אויסגעקוילעט.

דאָרט, אפּ יענער זייט, אקעגן —
וואלגערט זיך אינ בלוט מיין דאָר.
אויגן דורכגעבויערטע,
ציינ פארקריצטע.
פון אזויפיל זעונג,
פון אזויפיל וואָר

ווי האָסטו עס, מיין הארצ,
נאָך ניט געפלאצט ביז איצטער?

איך האָב געדענקט דיך אומעטום און אלעמאָל,
אינ אַוונט און אינ באַגין...
דורך פינצטערניש אינ צאָפּן-נאכט
עס האָט געיאָגט מיין לאסט-מאשינ.
און פון דער פינצטערניש האָט אפּן שליאַך
באוויזן זיך א גייער.
ס'איז פון דער פינצטערניש ארום אפּ מיין מאשינ
א רויטארמיער.
און ווערטער צוויי א זאָג געטאָן,
ווערטער צוויי, וואָס שטעכנ און וואָס ברענ:
— געפאלב
קיעו...—

ס'האָט צאָרן מיר דעם הימל מײַנעם
מיט א שוואַרצן טוכ באדעקט.
ס'וואָט צאָרן מיר די טיפּן מײַנע
אופּערײַסן, אופּערעגט:

— עס איז דער פּײַנט מײַן לאַנד באַפּאלן פּרעכ.
ווי קאָגן איך רוען אין די טעג,
ווי קאָגן איך שלאָפּן אין די נעכט,
ווען ס'האָט דער פּײַנט מײַן ערד פּאַרפּלעקט,
ווען ס'איז מײַן שטאָט פּאַרשוועכט...

כײַבן אפּן דיל אין שטוב אין דאָרפּישער
נאָך קריגערישן וועג — אין שלאָפּ אוועק.
כײַבן אפּן דיל אין שטוב אין דאָרפּישער
געלעגן מיד, געלעגן מאַט.

און ס'האָט א קאָל
מיכ אופּגעוועקט —

באָם שײַן פּון קאַנעצל

א רויטאַרמײַער לײַענט פּון א בלאַט:

52, טויזנט אפּ לוקיאַנאָווקע פּאַרזאַמלעט.

געווען דאָרט גראַדער זאָקן און געווען דאָרט יונגע מאַמע...

עס האָט מײַן האַנט

א יאָג געטאָן זיך צום נאַגאַן:

— עס איז א ריכטער אפּ דער וועלט פּאַראַן!

עס איז א מישפּעט אפּ דער וועלט פּאַראַן!

מיר וועלן, קיעוו-שטאָט, זיך אומקערן

אין רויך פּון סרײַפּעס.

מיר וועלן, קיעוו-שטאָט, זיך אומקערן

צום אש פּון דײַנע הויפּן,

און ס'וועט באלוינט ווערן פּאַר יעדן ווי-געשרײַ

פּון יעדן קלײַנעם אײַפּל...

איכ וועל אָנטאָגן שוואַרצע טרויער-קליידער
 און זיכ לאָזן זוכן מײַנע שכינימ.
 איכ וועל אָנטאָגן שוואַרצע טרויער-קליידער,
 כ'וועל אינ גאסן אומגיין און ניט וויינען.

מאָנען וועט דאָס בלוט אפּ בערגלעך און אינ סעדער.
 מאָנען וועט דאָס בלוט אפּ שטיינער און אפּ פּלויטן.
 וועל איכ אויסטאָגן מײַנע שוואַרצע טרויער-קליידער.
 וועל איכ אָנטאָגן קליידער פּייער-רויטע.

און ס'וועט נאָכגיין מיר דער גוואלד-געשריי פון מאמעס,
 און ס'וועט נאָכגיין מיר דער קינדערשער געיאָמער.
 און אפּ מײַרעוון, דורכ די שטעט, וואָס פלאמען,
 וועלן מיר זיכ לאָזן אפּ נעקאָמע.

אלע וועגן וועלן זיך פאר זיי פארוויקלענ.
 ס'וועט ניט זיין אין ערגעץ ניט פאר זיי קיין מיקלעט.
 ס'וועט ניט זיין אין ערגעץ ניט פאר זיי קיין רעטונג.
 ווו זיי וועלן נאָר א שפאן, א טרעט טאָן,
 וועט א שטיין דעם קאָפּ זיי פלעטן,

וועט א פויסט א פעסטער זיי דעם קאָפּ צעברעכן,
 וועט א שפיון א שארפע זיי דאָס הארץ צעשטעכן.

אלע וועגן וועלן זיך פאר זיי פארוויקלענ.
 ס'וועט ניט זיין אין ערגעץ ניט פאר זיי קיין מיקלעט.

ביז דיין הארץ, אָ, קיעוו-שטאָט, וועט זיך ניט קילן.
 ביז דיין בלוט, אָ, קיעוו-שטאָט, וועט זיך ניט שטילן.

אַן טומל

ע. פאלקאוויטש

די שלאכט די היציקע, די ערד אינ אופרײַסן,
די וויכערן מיט אש —
ניט אינ ראש. אפילע ער אליין, דער ראש,
דער הילכ דער קרעפטיקער פון אונדזער האס,
דער קנאל דער מעכטיקער פון אונדזער סינע
וועט בלייבן עטעמען אפ גאָר דער וועלט
אינ שטימ פון שטילקײַט דינער, דינער.

ס'איז שטרענג, געצוימט
אונ טיפ באשיידן
דער הוילעכ פון דער העלדישקײַט,
דער בליק פון אָפּגעהיטע ליידן.

דער, וואָס איז דאָרט געווען,
ווער ס'האָט פארזוכט דעם טאמ פון לעבן אונ פון טויט דאָרט,
דער וויכט פון פלוידעריי,
אונ טרייבט די פוסטעניש, אונ זיכ ניט רימט,
אונ זיכ ניט גוידערט.

בעסוידע-טוידעס וועגט ער אָפּ די ערד
מיט ריכטיקע, מיט פינקטלעכע געוויכטן.
ער גייט אדורכ דורכ טעג אונ נעכט
מיט טריט ניט שרייענדיקע אונ מיט פעסטע רעכט
צו זײַן דער ערלעכער, דער עכטער ריכטער.

איכ קוק אינ אויגן אימ ארײַן.
איכ זע דאָרט שטארקײַט, אונ איכ זע דאָרט פײַן.
איכ זע דאָרט הונדערט טויזנט פײַערדיקע בילדער.

קיינ שפור פונ טומלעניש.
קיינ סימענ פונ געפילדער.
ס'איז זייער טיפ דאָרט
אונ ס'איז זייער שטיל דאָרט.
ס'קוקט אפ דער וועלט א שויפעט פונ דער וועלט.
ס'קוקט אפ דער וועלט א פריינט א מילדער.

דער, וואָס איז דאָרט געווען
אונ האָט מיט טויזנטער געשטורעמט אונ געצאפלט,
היט אָפּ זיין געקראָגן האָב-אונ-גוטס,
דעם וויי זינגעם, ווי דעם שווארצאפל.
ער טרייבט די דריבנעקייט,
ער יאָגט די נידעריקייט אונ דעם פלאפל.
ער ווייסט אליין זיין גראד,
ער ווייסט אליין זיין שטאפל:

ער קען דאָס זיגערישע פאָלק
אפ יענער זינט פונ ווינטע האַריאָנטן,
ווי דעם סאמע היימישן,
ווי דעם סאמע נאָענטן.

וואָס דארפ ער לויב,
אויב ער אליין דאָ טוט זיך בוקן
פאר שטראלן אינ די שטויבן אפ דער ערד,
פאר אומשולדיקע טויבן אינ דער הייך,
פאר זינגענדיקע קינדער פונ דער צוקונפט.

דערווייל איז אימ גענוג —
א כאווערישער קוק,
א רופ פונ א פארווינדעטן — א דורכגייער מיט אומבאוויסטן נאָמען:
— ברודער מינער פונ דער פאָטערלענדישער מילכאָמע!

מײַן מאכנע רופט

I

א טיפער פּרילינגדיקער וואלד מיט הויכע סאָסנעס,
עס וועקט מיכ אום גאַנצפּרי א גלעטנדיקער שטראל.
קײַן קנאל און קײַן געשרײַ, קײַן גוואלד, קײַן שאַס גײַט.
ס'איז מיר געשענקט א שאַ אפּ אַפּרו, אפּ „פּריוואל“.
כ'האַב אפּ א רעגעלע די מידע אויגן מײַנע צוגעשלאָסן.
כ'זע אלצ. עס פעלט קײַן אָס. כ'זע אלצ.
ס'איז די געדיכטעניש, וווּ מיטן כאַיל מײַנעם כ'טאָג און נעכטיק.
מײַן כאַיל מאַנט: — זאָג וועגן אונדז דאָס וואָרט דאָס עכטע!

II

כ'וואָלט עס נאָכ לאנג, גאָר לאנג געהיט אינ טײַערסטן פּונ סײַפּן—
אלצ, וואָס געשען, אלצ, וואָס געזען, געהערט, געטאָג.
נאָר ס'מאַנט די מאכנע מײַנע, און עס מאַנט די סרײַפע.
עס מאַנען די קאַרבאַנעס אונטער הונדערט טויזנט טאָג.
עס מאַנט דאָס בלוט, וואָס האסטיק שלאָגט אינ מײַנע שלײַפּן.
עס מאַנט דער פּרײַנט דער אומגעקומענער: — פּאַרשרײַב, דערמאַן! —
זאָל זײַן דער האַרײַזאַנט פּונ פּרילינג מײַן גוטווינטשנדיקער פּאַגן.
כ'טו, ווי איכ קאָגן. כ'טו, ווי איכ מוז. כ'הײַב אָן.

III

מײַן כאַיל איז מיט מיר. לעמ שויב, אָט-אָט, אקעגן —
דרייַ טויזנט פענעמער, מײַן יאַראַסלאוולער פּאַלק.
אפּ אײַביק האָט פּאַרכאווערט אונדז דער קוילג-רעגן,
דער שניי, דער פּלאַמ, דער וועג, דער שווערער אָל.
כ'ליג קאָפּ צו קאָפּ באַמ שניטער מיט מײַן צאַפּנדיקער געגנט.
די וואַלקנס איבער אונדז, און אינ די הענט — דער שטאַל.
עס בעטג שעטעכט מיט ליב אינ פּײַערדיקע טעג-מעסלעסן:
— די פּעדער נעם! פּאַרשרײַב! מע זאָל אונדז ניט פּאַרגעסן!

IV

כ'וועל אלצ פארצייכענען. און עכט וועט זיין מיין לאָשן,
ווי ניט געפעלשט דער סאָד איז, וואָס די ערד האָט מיר פארטרויט,
ווי אופריכטיק עס איז געווען מיין פריינט, וואָס איז נישטאָ שוין,
ווי עמעסדיק דאָס גארן נאָך ניצאָכט און נאָך ברויט.
כ'וועל אלצ פארצייכענען. ס'וועט זיין דאָס וואָרט מינס פאָשעט,
ווי גאָר דאָס לעבן און ווי גאָר דער טויט.
מיין וואָרט וועט זיין אי פראָסט אי גאָר ניט אזוי פראָסט,
און ס'וועט פולבלוטיק זיין: ס'האָט בלוט א סאכ געקאָסט.

V

זאָגט איינער: — וויל. נאָך צו א וועלכט פון די זשאנרען
פארעכענען? — און נאָכעט איינער זאָגט:
— עס איז דאָ, דאכט זיכ, ווייניק פילאָסאָפיע פאראנען,
און, דאכט זיכ, צופיל פרימיטיווס די ליד פארמאָגט. —
עס איז דער זשאנר פון שלאכט-פעלדער און זעלנערישע באנען!
עס איז דער פרימיטיוו פון אופרייסט און גרימזאָרג און הייסער קלאָג!
די גרוילן מעסט איר, וועגט איר, ווי דעם מישקל פון פאָעמעס,
און איכ ווייס איינס: פאראן דאָ בלוט און עמעס.

VI

קרימט ערגעץ נאָך א פלאצ-פאיאצ, א נישט, א ניט-פארגינער,
א פיינט, וואָס טאנצט, און לעצעוועט, און פרעסט, און זויפט.
מיין מילדקייט לאכט פון זיי, דעם קאָפ זיי פלעט מיין סינע:
— היי, איר, מיין מויעכ איז נאָך שטארק צום שארבן צוגעשרויפט.
מיין זינען דינט מיר נאָך ווי די געטרילסטע פון מאשינען.
מיין הארץ איז ניט פארבלענדט, און ניט פארשווענדט,
און ניט פארשטויבט.
עס קראכט שטעט מיט הילכ. דער בלוט-אָקיאָנוס זידט.
איכ זינג מיין ליד מיין יידישע, איכ וויין מיין ליד.

VII

און דו, וואָס כ'ווארט אפ דיר, ביזוואן וועסטו זיכ זאמען?
דו קלייבסט זיכ, קלייבסט זיכ אלצ. מעסלעס גייט נאָך מעסלעס.

און ס'קומט נישט אָן קיין בריוו, און ס'קומט קיין טעלעגראמע.
מיט שווערן רויגעז איבעריקן ווערט מײַן הארץ פארפעסט.
אוי, ליבע מײַנע, אלע ערדן, אלע הימלען פלאמען.
כױעל אויך פארברענט ווערן. נאָר כױיס דאָך פעסט:
ס׳פאלט סײַ וויסן אפּ יעדן אָס פון אָט די בויגנס
די ווילע, גוטע שײַן פון דײַנע טרײַע אויגן.

VIII

מײַן מאכנע רופט. און אלע נאכט עס פליען באַמבארדירער
הויך איבער קאָפּ מײַנעם דורכ הימל-שליאכט צו דער שטאָט בערלין.
ס׳האָט יאָסיפּ סטאלין הײַנט געזאָגט — מײַן קאָמאנדיר און פירער:
— אָט מאָרגן-איבערמאָרגן וועלן די אנטשיידנדיקסטע
שלאכטן זיך צעגלייבן.

א טיפער וואלד. א סאָסנע-דאכ. א צופעליקע דירע.
מײַן לירע פלייט מיט דיר, מײַן רויטע לופט-מאשינ!
זאָל זײַן דער האָרזאָנט פון פּרילינג מײַן גוטווינטשנדיקער פאָן.
כױט, ווי איך קאָן. כױט, ווי איך מוז. כױיב אָן.

1943

טריומפאלע טויערנ

אינ איינ-אונ-פערציקסטן

א. א וואלד-געדעכטעניש

אינ איינ-אונ-פערציקסטן, אינ כוידעש אינ טענטיאב.
א וואלד-געדעכטעניש, א צימער פונ א שטאב.

פונ פרי ביז שפעט,

נאכאמאל אונ ווידער אונ באניס א קאג —
אינ אלע ווינקלען קלינגט דער טעלעפאן :

— בערעזע רעדט?

— סע רעדט דער דעמב...

— די סאָסנע רעדט ?

— די סאָסנע רעדט? —

אונ נאכאמאל אונ ווידער אונ פונ אַנחויב אָג :

— סע רעדט דער קליאָג ?

— סע רעדט דער דעמב...

— די סאָסנע רעדט ?

— די סאָסנע רעדט? —

אונ טאָג אונ נאכט סע פאלט

דער בלאט דער גאָלדענער אינ וואלד.

אונ טאָג אונ נאכט דאָס פאָלק דורכ שטעג טרעט,

דאָס פאָלק, וואָס גייט אינ ריזיקן געוועט,

דאָס פאָלק, וואָס גייט אקעגן שווארצן שעד.

פונ באגינ אונ ביז באגינ

באמ פאָלק איכ דינ,

איכ זע אונ איכ פארנעם :

סע שרייען שטעט פארקלעמט.

סע שרייען נאקעט-פלאקערדיקע שטעט :

— רעט אונדו! רעט אונדו! רעט!

- אונ טאָג און נאכט דאָס פּאָלק צום קריג גייט דורכ —
 א מעכטיקער באגער.
 — אונ טאָג און נאכט דאָס פּאָלק צום קריג גייט דורכ —
 א לויכטנדיקע שווערד:
 — אפּ אונדזער ערד וועט ווערן, פּיינט, דיין קראפט צעשטערט!
 — אפּ אונדזער ערד וועט ווערן, פּיינט, דיין קויעכ אָנגעטעמפּט!..
- בערעזע רעדט?
 — די סאָסנע רעדט?
 — סע רעדט דער דעמב...
 — דער דעמב...
 — דער דעמב...
-

לעמ שויב — נעקראסאָווס אָזערע,
 נעקראסאָווס לויטער-אָסיענדיקע טעג.
 ס'איז דאָ אמאָל געגאנגען נעקראסאָוו אפּ געיעג.
 ס'איז יעדער שטעג אינ וואלד מיינעם — זיין שטעג.
 די ביימער זינגען אינעם וואלד זיין ליד.
 זיין פּאָלק גייט דורכ צום קריג מיט זיין טריט,
 מיט זיין אויג און מיט זיין געמיט.

ער שעפטשעט פונ די בלעטער, פונ די שטאמען
 מיט ניגן הארציקן פונ רוסלאנד-מאמע:

„דיין ליד וועט קלינגען — הער זיכ צו —
 אפּ וואָלגע, אפּ אָקא, אפּ קאמע,
 ליליו, ליליוליבקע, ליר-ליר...“

ער גייט ארום אינ וואלד פארקלערט,
 און קוקט, און הערט:
 אפּסניי דער ליבער ערד —
 אדורכגיין היינט דורכ בלוט און פייערן באשערט.
 דאָס גאנצע פּאָלק — א לויכטנדיקע שווערד...
 ער קושט דאָס פּאָלק, ער בענטשט די שווערד.

ארום דעם וואלד איז שטיל אינ דערפער.
אפ אלטנ גאנעק ווארעמט זיכ א גראָער מאַן.
ס'איז דאָס לאַנד מיט אייביק-יונג קערפער
באשיצנ זיכ אוועקגעגאן.
און כמורנע-ערנסט איז די שטוב די פראַסטע,
און כמורנע-ערנסט לעבנ קאלטנ גלאָז
קוקט און קוקט ארויס די באלעבאַסטע,
ס'זאָל זיכ אומקערנ דער באלעבאַסט.

און נאָענט יאָגט איר שטרענגע וועל די וואָלגע.
אפ ברעג אירנ אינ מאכנעס אינ אַנצאָליקע
דאָס יונגע פּאָלק מיט אייזנ און מיט שטאַל גייט.
וון א שטעג נאָר, וון א וועג נאָר, וון א שליאכ —
נעקראסאָווס בריק, נעקראסאָווס בליק, נעקראסאָווס שפראכ.
מיט אריג, וואָס איז באטרערט,
ער שטייט אינ רייענ מיטנ פּאָלק, וואָס טרייהייט שווערט,
ער קושט דאָס פּאָלק, ער בענטשט די שווערד:

„אינ פארוואָרפנטנ דאָרפ, אפ דער הייליקער Русь
זאָלנ מאמעס דערהערנ: דער פיינט איז געטייט,
און דער זונ איז געזונט, מיט ניצאָכנ ער גייט,
און ניט זאָרגנ ער הייסט, שיקט א הארציקנ גרוס...“

באנאכט ער קומט מיט מיר ארויס צום ברעג פון וואַלד.
אינ הויכנ בלוי די וועלט מיט די מאזאָלעס פלאטערט.
צו גאָר דער ברייט א האָרנ שאלט:
סע גייט דאָס פּאָלק אוועק צום קריגס-טעאטער,

דאָס פּאָלק, וואָס קיינמאָל ווערט ניט אלט,
דאָס פּאָלק דאָס קיינמאָל ניט פארמאטערט.
צום שלאכט-פעלד גייט אוועק דאָס לאַנד ראסיי —
און מיר אינ ריי, אינ סאמע מיטנ ריי.

ב. נעמען

מיין פאלקס פאמיליעס, מיין מאכנעס מיליטערישע בילעטן.
דריי טויזנט ביכעלעך מיט ווונדערלעכע בלענד.
מיר ווילט זיך יעדער טעוועלע א גלעט טאָן:
— געגריסט זיי, לעבעדיקער מענטש! —

סע איז די גאנצע שטרעקע דאָ פאראנען,
פונ גאָר אמאָל אונ אזוי היינטיק הייס.
פאראן פעשקאָוו דאָ, אונ פאראן דאָ פושקין, אונ פאראנען דאָ סוסאני
(איך אָרדן איין זיי לויטן אלעפבייס).

פאראן אוליאנאָוו דאָ אונ פאראן סוואָרָאָוו.
הויך די נעמען, גרויס אונ שיינ.
באמ פאלק זיי האָבן דאָ א גרויסן קאָרעוו —
דאָס פאלק אליין.

דריי טויזנט ביכעלעך, דינע מיליטערישע בילעטן —
מיין לאנד מיין לעבעדיקס, מיין לאנד מיין רויטס.
איך קומ ארויס אינ וואלד, פונ גרויסן צעטל
די נעמען, וועלכע שעמען, רופ איך אויס.

שטעלט אופ זיך נעבן מיר אינ וואלד די גאנצע שטרעקע,
דאָס פראָסטע פאלק, מיט אינערלעכער שיינ באצירט —
די מוליערס, אונ די סטאָליערס, אונ די שוסטערס, אונ די בעקערס,
אונ די פעסטע בויער פונ קאָלויירט.

מיט שטרענגע פענעמער סע שטייט פאר מיר די רייכע מאסע,
די ערד די רוסישע, איר טווע אונ איר צוויט.
אונ רופ איך אויס: — נעקראסאָוו! — שפאנט ארויס נעקראסאָוו,
א גוואר א פאָשעטער, א יונגער שמיד.

און שיינענ שיינט עס מיר, ווי איך וואָלט אופגערופּן
פּונ טיפּן — אלעס, וואָס איז שטארק און צארט,
דאָס פּאָלק דאָס הויכע אפּ דער הויכער שטופּע
מיט גרויסן נאָמען און מיט גרויסן הארצ.

ס'וועט באלד א שפּאר געבן מיט גיבערישע גופימ
אריבער יאר און בארג, אריבער אומגליק און געפּאר,
מיט איינ פּארלאנג, מיט איינ געזאנג, מיט איינ געדראנג:
— מיין לאנד באפריי! דעם זיג דערלאנג!

1941

געזאנג וועגן לוינ

1

קיינ מײַרעוו-זײַט שרײַ איכ:
— אָ, פּאָלק מײַנס, וווּ ביסטו? —
סע ענטפּערט ניט קײַנער.
סע ענטפּערט די וויסטע.

— אוי, וווּ איז דײַנ ייִשעוו
אונ וווּ איז דײַנ ווײַנונג?
אָ, ענטפּער מיר, פּאָלק מײַנס!
— איינ קויל וועינ אוינע.

ס'האָט אלע אינ יארנ
פארוואָרפּן דער סוינע.
ס'האָט אלע פארברענט דאָרט
דער טײַוול דער ברוינער.

— מיט קוילנ מיט וויפל
סונ ביקס אונ פונ ברוינינג,
מיט באַמבעס מיט וויפל
דײַנ שעכטער באלוינענ?
אָ, ענטפּער מיר, פּאָלק מײַנס!
— איינ קויל וועינ אוינע.

2

קיינ מײַרעוו-זײַט שאל איכ
אינ מעכטיקסטן שויפער.
קיינ מײַרעוו-זײַט שיק איכ
די שנעלסטע פונ לויפערס.

איכ פלי קיינ אוקריינע,
קיינ רייסנ, קיינ ליטע.
בלויז איינס מיכ באגעגנט:
דאָס פעלד נאָכ דער שכיטע.

קיינ יידישער קלאנג ניט,
קיינ יידישער אָטעם.
מיליאָנען — באגראָבן,
מיליאָנען — פארשאָטן.

בלויז קלאָווימ און ראָבן
נאָכ פרעסן די ביינער.
געבליבן איז גאָרניט.
געבליבן איז קיינער.

3

די זומפעניש האָט דאָרט
דאָס קינד שוינ פארזויגן.
(״וואָס שיט איר מיר, פעטערלעך,
זאמד אינ די אויגן?״).

און אונטער די ברייטן,
און אונטער די לענגען
פארמויערט מיינ פאָלק איז —
אפ מײל — א שערענגע.

א מענגע דערשטיקטע
אינ ערד-טיפּ זיכ ציט דאָרט.
און אויבן איז גאָרניט.
און אויבן איז מידבאָר.

4

איז ווי וועל איכ טאָג דאָרט
די אויגן אן עפּן,
אז כ׳וועל שוינ דאָרט קיינעם ניט,
קיינעם ניט טרעפּן?

אז טויט איז מײַנ ברודער
אונ טויט איז מײַנ קאַרעו,
אז אלץ איז דאָרט וויסט,
אונ אז אלץ איז דאָרט באַרעו?

פארגליווערט מיר שטימע
איינס קעגן צווייטן —
איכ אונ די וויסט
מיט די פריינט די געטייטע.

איכ האָב זי אינ הארץ שוין
אריינגעצויגן.
זי פינצטערט בא מיר
אינ דער טיפ פונ די אויגן.

דו זעסט מײַנע אויגן?
ס'איז שטיל דאָרט אָן אופהער.
א הימל פונ אייז.
א באַדן פונ קופער.

איכ שלינג זי, מײַנ וויסטע,
מיט אויג, וואָס איז אָפּן.
אונ ס'קומענ בעסוילעמס
פונ דאָרעם, פונ צאָפּן.

אונ ס'קומענ צו יארנ
אלץ מערער אונ מערער.
אונ ס'קומענ צו קוואַרימ
אלץ שווערער אונ שווערער.

דו זעסט מײַנע אויגן?
סע זידט דאָרט, סע גליט דאָרט
מיט קאָכיקע יאמענ
א פלאַמיקע מידבאָר.

איכ גיי מיט די מאכנעס,
איכ שפאנ מיט די ריזן,
מיט בלוטיקע פאָנען,
מיט שטראליקע שפיזן.

איכ טראָג זי, מיינ וויסטע,
לעמ רויטער קאנאָנע.
איכ וועל זי דערטראָגן
צום לאנד פונ די טאָנימ.

אפ ערדן פונ דייטשלאנד
כיוועל טאָג זי א שלידער,
און זאָל זי די שעכטער
גוט געבן א שנייד דאָרט.

און זאָל זי דאָרט פאלן
אפ ראָצכישע לעבנס —
א זודיקער מאבל
פונ פעכ און פונ שוועבל,

זיי זאָלן אינ דולקניט
די אויגן צעגלאָצן,
קיינ בייו זאָל ניט וואקסן,
קיינ שלעכטס זאָל ניט שפראָצן,

די שלאנג זאָל געדענקען
דעם טאָג, וואָס איז גרויאם,
א גאנצן יאָרטויזנט
און נאָכ א יאָרטויזנט.

אָ. זאָלן גארבלייבן
די גרויליקע ווידעס
אינ מעכטיקע קלאנגען,
אינ קלאנגען אפ ייִדיש.

איר, טײַערע קלאנגען,
איר, ליבינקע ווערטער
פֿון שטעט פֿון פֿארמעקטע,
פֿון הייליקע ערטער!

אָ, פֿליט, מײַנע פֿויגלען,
הײַנט גיכער, געשווינדער.
אהינ, קײַן בערלין קומט,
און צינדט דאָרט, און צינדט דאָרט.

פֿאלט דאָרט ווי באַמבעס
אפֿ הײַזער אפֿ שטילע:
פֿאר קינדער פֿאר קלײַנע,
וואָס זײַנען פֿארטיליקט.

פֿאר ווייסרוסן — ברידער,
פֿאר ברידער — אוקרײַנער,
פֿאר לײַדן פֿון פעלקער,
פֿון פעלקער פֿון מײַנע.

פֿאר בלוט אינ די נעכט
און פֿאר בלוט אינ באַגינענר,
פֿאר בלוט אינ די פֿרילינגס,
פֿאר בלוט אפֿ רוײַנען.

פֿאר אש און פֿאר כורבן,
פֿאר שוידער, פֿאר פֿײַנען
פֿון פעלקער פֿון מײַנע,
פֿון ברידער פֿון מײַנע.

7

לעמ שטאַט סטאלינגראד
ס'האַט די פֿיס מיר צעבראַכט,
דורכ קנוילן פֿון פֿײַער
כײַבנ ווייטער געקראַכט.

לעמ קיעוו דער שטאָט
ס'האָט די ריפּ מיר צעשמעטערט.
אפּ הייבן פּונּ בערג
האָב איכ ווייטער געקלעטערט.

איכ טראָג זי, מיין וויסטע.
דער טאָג איז ניט ווייט שוינ.
מע זעט שוינ, מע זעט שוינ
דאָס לאַנד פּונּ די דייטשן.

אפּ ראָצכישע נעסטן,
אפּ גאסן אפּ גלאטע
מיין וויסטע כ'הייב אופּ,
ווי א דונער-גראנאטע.

אזוי איז באשטימט
אונ אזוי איז באווייליקט:
דר, סוינע פונ וועלט,
דר וועסט ווערן פארטיליקט !

8

סע גייענ די מאכנעס
באגניסטערט אונ מוטיק.
סע גייענ די וועלדער,
וואָס זיינען פארבלוטיקט.

סע גייענ די זיידעס,
וואָס זיינען צעשאָסן.
סע גייענ די קינדער,
וואָס זיינען צעדראָען.

סע גייענ די העלדן
אפּ ווינטיקע שיפּן
אינ הימלשע הייבן,
אינ יאמישע טיפּן.

סע גייען די ברידער,
די שטאָלצע גיבורים.
סע גייען די קינדער,
וואָס ווערן געבוירן.

סע גייט אונדזער לעבן,
דאָס גאָלדענע, טייערע:
— אפּ מײַרעוּ, אפּ מײַרעוּ!
אפּ מײַרעוּ, אפּ מײַרעוּ! —

סע גייען די ווייטן,
סע גייען די נעבנס:
— אפּ מײַרעוּ, אפּ מײַרעוּ!
מיר לעבן! מיר לעבן! —

אפּ שטרעקעס, וואָס ברענגען,
אינ פּרײַקע שטראַלן
סע גייט מיט אונדז לענין,
סע גייט מיט אונדז סטאלין.

ס'גייט קרעפטיק די העלקייט
פונ ריזיקע פעלקער,
אונ ס'גייען די קויכעס
פונ ליכטיקן וועלט-גאָר:

— אפּ מײַרעוּ, אפּ מײַרעוּ!
אזוי איז באוהיליקט:
דו, פיינט פונ דער וועלט,
דו וועסט ווערן פארטייליקט!

1943

א קאמייע

קעדיי די שטענדיק-וואכנדיקע,
שטענדיק-האַרכנדיקע טיפ
באשיצנ

אונ מיט שפעטערדיקנ גוטס דערפרייענ,
ער טראָגט לעמ הארצנ זינעמ אומ
א שטילע בריוו,
א כאווערס בריוו

ער טראָגט ארומ מיט זיכ, ווי א קאמייע.
געשריבנ האָט די ליבשאפט זי
אינ פייערדיקנ ריוו,
געשריבנ האָט די טריישאפט זי
אינ בלוט פונ די טראנשייענ,
געשריבנ האָט די פעסטקייט זי
לעמ הילכיקער קאנאָנע.
זי היט אימ אָפ, די בריוו,
פונ שטרויכלונג, פונ סאקאָנע.

„א פרישער צייטונג-נומער אָנגעקומענ היינט
צומ פייער אונ צומ בראנד
אינ טאָג פונ שלאכט,
אינ טאָג פונ ראנגל ביטערנ אונ שווערנ.
דיינ ליד געלייענט כ'האָב
(כאָטש ווייניק זינענ מיר באקאנט —
אויס „איר“,
אצינד דיכ אירצנ כ'קענ שוינ מער ניט).
דיינ ליד געלייענט כ'האָב,
געבענטשט זאָל זיינ דיינ האנט!
איכ האָב געלייענט,
ס'האָבנ מיכ געוואָרגט טרערנ.

ברענג קיין מינוט ניט אויס,
אפ גארניט דאָרט ניט קוק,
דו, טייערינקער, שרייב.
דו שרייב אונ דרוק!

דיינ ליד געלייענט כ'האָב.
דו, דיכטער, וויסנ זיי:
דיינ וואָרט העלפט שלאָגן אונדזער פינט
בעפויעל-מאמעש.
דו שרייבסט מיט בלוט
און שרייבסט מיט בליי.
מיט וואָרט דיינעם
מ'קאָן גיין אינ גרעסטע פלאמען.
געפאנצערט איז עס גוט.
געפאנצערט איז עס טריי.
מ'קאָן לאָזן זיך דערמיט אינ קריג,
אינ מיט אינ טאמע.
ווי טאנקען קרעפטיקע
עס זיינען דיינע שורעס.
מ'קאָן דורכשפאנען מיט זיי
דורכ שטארקע שטורעמס.

עס יאָגט היינט א געשלאָגענע
די כייע מיט איר גיפט,
און שרעקן דעקן זיי
פאר גרויזאמען פארברעכנ.
איך רעד צו דיר פון ריוו,
ווי בלוט אלץ טריפט און טריפט.
איך רעד פון פעלד,
וואָס נאָך דער פינצטערער פארשוועכונג:
— א, זאָלן, ליבער,
פול באלאָדן זיינ מיט שריפט
אלע דיינע אגרעגאטן,
אלע דיינע צעכנ.
אפ ווייטע שטרעקעס, דיכטער טייערער,
דו שיסט

אונ טרעפסט אינ ציל.
זיי, טייערער, געגריסט!

ניט אפ בארימעג זיכ
די בריוו מיט זיכ ער טראָגט
אינ טאָג פונ אמפערניש,
אינ טאָג דעמ בלוטיק-הארבנ.
ער טראָגט זי,
ווי אן אויסבאהאלטנ-קלינגענדיקן גלאָק,
וואָס רופט צו שלאכט
אונ וועקט צו ארבעט אונ צו ארבעט.
ער טראָגט זי דורכ, די בריוו,
דורכ יאמ פונ קלאָג,
ער טראָגט זי מיט מיט זיכ
אפ לעבנ אונ אפ שטארבנ.
ער טראָגט זי מיט —
א טרייסט, א בענטשונג אונ אן אָנזאָג
אפ קיינמאָל מיד ווערנ,
אפ קיינמאָל ניט פארבלאָנדזשענ.

ער טראָגט זי אומ, די בריוו.
דאָס וואָרט זיינס דאָס צעגליטס
גיט מיט שערענגעס מיט,
וואָס שפאנענ הארט אונ גלייביק.
זיינ וואָרט זיי שטיצט,
באשיצט זיי אונ באהיט,
אונ טוט זיי
איבער שטויב אונ דרויב דערהייבנ.
ער טראָגט זי אומ, די בריוו:
זיינ וואָרט פליט מיט
מיט ווייל מיט פאָשעטער,
וואָס אלע ווייל ווערט אייביק.
דאָרט, ווו עס שטראַמט דאָס בלוט
אונ ווו דער הימל קלאָרט —
מיט מאכנעס זיגערישע
גיט זיינ יידיש וואָרט.

ער טראָגט זי דורכ, די בריוו,
דורכ שוידער אונ דורכ פלאַנט,
דורכ בערג מיט בייגער
אונ דורכ אָפגרונטנ מיט ווייענ.
ווער איז מיט אימ?
עס איז מיט אימ זיין פראַנט.
עס איז זיין ליד א רויטארמיער
אינ די רייענ.
אויב ס'דראָט אימ א געפאר,
באמ הארצ ער כאפט זיכ אָב:
זי איז פאראנ, די בריוו,
ער טראָגט זי, זיין קאמיע,
ווי אונדזער שיינע ווייט,
ווי אונדזער ערד אינ סלאמ אונ אינ רוינענ,
ווי אונדזער הייסנ זיג,
ווי אונדזער פרי-באגינענ.

1943

צום אומגעקומענעם פריינט

מויזשע כאשטשעהאצקינ

דער וויי-געשריי פונ גופ,
וואָס פאלט אין ווילדע פעלדער-פוסטנ:

— פארענדיקט איז אפ שטענדיק שוין
דער טאָג, די וואָגעניש, די מי.
און וואָס וועט זיין מיט גאָר דעם דאָרשט,
מיט גאָר דער שאפנדיקער גלוסטונג? —

איכ זוכ אין וועלט דעם פריינט,
נאָר ער איז שוין ניט הי.
איכ רופ אין וועלט דעם פריינט:
— אוי, קום מיט מיר א שמועס טאָג
„...О Шиллере, о славе, о любви...“

און וועגן הייבט יאָרן אונדזערע... —
אין בלוט — דער מערכאָק.
און קיינער ענטפערט ניט,
אפילע ניט דער עכאָ.

בלויז די קאנאָנע קנאלט און קנאלט.
און ס'הילכט אין סטעפ געראנגל:
— עס ליגט אפ פאָגעם פונ דיין פריינט
א גרויסער רויטער טוב... —

איכ ווייס, איכ זע,
איכ בין דאָרט אויכ מיט כאָל אונדזערנ געגאנגענ,
איכ בין דאָרט אויכ געווענ
און אויכ דעם טויט פארזוכט.
און טאָג און נאכט שטרעמט בלוט
צום קאָס פונ די געזאנגענ.
און טאָג און נאכט פליט פלאמ
צום פייערדיקן בוכ.
און אָג א ברעג. דורכ נעכט און טעג.
אוי, כאווער מיינער, האָרכ:

אינ ברעך, אינ פלאם — דאָס האַרצ,
 אונ נאָכ קומט צו אונ נאָכ.
 אונ כ'ווייס שוין ניט, צי לאנג נאָכ
 גיין כ'וועל אָט אזוי דאָ
 מיט צאָרן טיפּן, זודיקן
 אונ מיט פארגליווערטן געוויינ.
 די ברייטע סטעפּן פלאקערן.
 די ערד, דער הימל רויט איז.
 דער סוינע מוז פארמעקט ווערן!
 די ערד מוז ווערן ריינ!..
 ס'איז יעדער רעגע הייליק דאָ.
 דאָס בלוט איז — קוידעש, קוידעש, קוידעש.
 אונ ווייטער דארפ מען גיין.
 צום זיג מיר דארפן גיין...
 דאָרט, וווּ דער סאָד איז שיינ,
 וווּ ליכטיק-טיפּ די רוי איז,
 וועט, כאווער, ווידער זיין בא אונדז
 א גרויסער שמועס:
 ווי דו האָסט מיך אינ זומער-טאָג
 אינ שטאָט אוקרענישער — אינ אומאנ
 גענומען בא די הענט
 אינ מיר א זאָג געטאָג געטריי:
 — קומ, לאָמיר לאָזן זיך
 דורך ווייסע ווינטערס אונ דורך בלויע זומערס,
 באַם פּאָלק באַם ייִדישן
 אַ יונגער דיכטער זיי!

די ברייטע סטעפּן פלאקערן,
 די ביזע וויכערס ברומען.
 אינמיטן יאמ דעם גרויזאמען
 מיט ליד מינער איך שריי:
 — קומ, פריינט, אפּסניי!
 פאר פיינ אונ טיינעג פונ געזאנג
 א דאנק זיר, גוטער, טייערער,
 א דאנק! —

1943

צוויי שטימען

א שטאלצער גאנג, א טויבן-בליק, א מילדער שמייכל.
אפ גאס אונ פלאצ איכ זע, איכ הער, איכ שפיר אימ.
אינמיטן שווערן יאָמערן פון אייכאָ —
דאָס פאסטעכ-דודעלע פון שיר-האשירימ:

— דו ביסט שיינ, מיינ כאווערטע,
דיינ שיינקייט וועל איכ לויבן.
דו ביסט שיינ, מיינ כאווערטע,
די אויגן דיינע — טויבן. —

דעם נאָוויס גראָער קאָפּ — אינ אש, אינ שטויבן.
מיט יעדן רויטן טראָפּן אינ די יאָגנדיקע ווילדע שטרעמען
עס יאָמערט, יאָמערט, יאָמערט
דעם נאָוויס רויט-פארבלוטיקטע נעשאַמען:

— שיינקייט מיינע, זינגענדיקע פראַכט!
ווי עלנט ביסטו, ווי פארשמאכט!
וויינען וויינסטו אינ דער נאכט,
ניט קיין קלייד אפּ דיר — א וויסטער זאק.
טרערן דינען אפּ דיין באק,
טרערן ביטערסטע, טרערן הייסטע.
ס'איז נישטאָ אינ וועלט פאר דיר קיין טרייסטער,
וואָס זאָל איכ דיר זאָגן נאָכ, נאָכ?
וועלכע גוטע מייסעס דיר דערציילן?
ווי א יאמ איז גרויס דיין בראַכ.
ווער קען דיכ היילן? —

אונ דעם נאָוויס טרערן זינקען איינ אינ זאמד —
טראָפּנס רויטע, טראָפּנדלעכ צעגליטסטע,

דער שטרעם דער קאָכיקער — דורכ אלע דוירעס פליסט ער:
— גרויס דיין אומגליק, ווי א יאמ.

שווער דיין אומגליק, ווי א וויסטע.
נאָר מיט פּרילינג, נאָר מיט גאַרטן, נאָר מיט צווייט
רײסט אדײַנ א קאַל זיכ איז דער מיט:

— איינע, איינע, איינע

איז מײַן טױב מײַן רײנע.

רוען וועט מײַן ליבער אפ מײַן ברוסט.

צו מײַן ליבן די נעשאַמע מײַנע גלוסט.

צו דיר כײַנ בענקעניש, צו דיר דעם פּרעכטיקן.

לאַמיר גײַן, מײַן ווילער, איז די פעלדער, איז די דערפער
נעכטיקן,

איז די גערטענער באגינען וועלן מיר פארברענגען.

דאָרטן וועל איך דיר מײַן ליבשאפט שענקען. —

דאָר נאָך דאָר — און איבער בערג און טאָלן

אינעם סאמע מיט פונ דער יעלאָלע:

— מײַנע יונגען, מײַנע מײַדלעך אויסגעשאַכטן דורך דער שווערד...

איבער גאָר דער ערד

ווידער זיך דערהערט

א דיניקן קעלכל

ווי אַ לױטער קוועלכל:

— טױב מײַנע איז פעלדזן-שפאלט!

באווייזן מיר דיין געשטאלט!

מיט די צארטע קלאנגען דייןע מיך באגריס.

ס'איז דיין פאָנעם שײַן, און דיין קאַל איז זײַס...

דאָר נאָך דאָר — און אונטער בלויען הימל,

אפ אן ערד מיט מיריאדן גופים שטומע

שוועבן לעבעדיק צוויי שטימען,

אייביק שטארק ארומגענומען.

פון א רויטן פעלד, וואָס נאָך א שלאכט,

שיינע, זוניקע, באגערסטע,

האָב איך זיי אצינד צו דיר געבראכט...

הערסטו, ווי זיי קלינגען מעכטיק, הערסטו? ..

1944

וועלדער

1

די פייגלשע באפעלקערונג
אינ זומערדיקן וואלד
האָט טויזנט שטאמען,
שוואַטימלעך און מינימ.
און שטענדיק, אָן אַן ענד
מיט סימכע זי צעפראַלט
אינ אלטער נאכט
דעם טויער פֿונ באַגינען.
און יעדער שיוועט
אַפּ אַן אנדער אויפן שאלט,
און יעדער שטאַמ
מיט זײַן געזאַנג טוט דינען,
די גרינע שטילקייט
קיינמאָל, קיינמאָל הויל אײַן;
אַ יאַמ מיט פעלקער
און אַ וועלט מיט קוילעס.

— ניקיטען האָסט געזען?

— געזען, געזען, געזען... —

באַם זינגער באַם געפליגלט
אַזאַ מינ שטייגער.

אינ פרישער שווינגעניש,
ווהינ דו גיסט זיך נאָר אַ ווענד,
קלינגט נאָך אַ נאָכשפירער
מיט נייגערדיקן אייגל.
דו פאַרש די שפראַכנ אויס
און נעם די פענ.

אונ שרייב
דעם סייפער-האזיכרוינעס פונ די פייגל.
אלצ, וואָס געטרעמט האָט
אונ ווער אונ וווּ אונ ווען, —
דער וועלדער-אייביקיט
פארקריצט זאָל דיין פענ.

2

...יאָ, יאָ, אמאָל,
ווען ס'וועט צעמאָלט ווערן דאָס ביזן,
וועסט אויסמאָלן די גענג,
די מאָדעס אונ די מידעס.
וועסט אויסדערציילן אלעס,
וואָס די וואלד-טיפּ ווייסט:
די קריגן, פרידנס
באמ האמוני, וואָס פליט דאָ.
נאָר ווארט, ווארט צו:
ווער איז דאָרט אונ ווי הייסט
בא זיי, אינ פייגל-שטענדיקייט,
די אומע יידן?..
גיי ווייט, קומ אָן
אינ פלאַנטערן אינ גאָר געדיכטע;
מיט וועמענס גרוילן
יאָמערט די געשיכטע?
אינ וועמענס ניגן
ווינט זיכ גראָ אונ גריין
דער טיכ פונ אָנהייב זיין,
דער ערשטער דאָר-גאנג?
אינ וועמענס שטימ —
די דימענטענע ניס,
וואָס וואקסן אויס,
ווי גראָזן, ווי פרימאָרגנס?
אינ וועמענס הייסט זינגען
פלוצעמ זיכ באווייזט
דאָס בלוט,
דאָס לאנגע מעסער אפּן גאָרגל?

שפּרנז ווייט,
מיט צייטן אויג אפּ אויג פּאַרבלייב.
אונ טו קיינ כליפע ניש
אונ קאַלט ווי אייז פּאַרשרייב.

3

...אַמאָל וועט זיינ אַ קאַל:
— שטיי אופּ אונ וואַנדער, יונג!
אינ גרינעם טאָג
דו קריג די ניש געקראָגענע מאַטאָנע.
אַמאָל וועט זיינ אַ קאַל:
— ברענ זיך פּאַנאַנדער, פּונק,
ווי האָסט געברענט
פּונ טאָמיד, פּונ לאַנגאַנענ.

גאָר ווארט, ווארט צו;
אינ וועלדער-טיפּן אַ קאָמאַנדע-פּונקט:
— אינ אַנגריפּ,
קעגן סוינעס פעסטונג, באַטאליאָנענ ! —
דיינ היימלאַנד — אינ געשלעג,
אונ שלאכט-טרומייטן שאלנ.
ארום — די ראָד פּונ פּרזינט,
וואָס זיינענ טויט געפּאלנ.

פּונ האָריוואָנט ביז האָריוואָנט
עס ליגט די קריגער-ראָד,
אַפּ זיי, אַפּ דיר —
די שוועל פּונ מאָרגן פּונ באַרוטנ.
קיינ וואַלד, קיינ פּייגל.
פּייער גליט, אונ ברייט, אונ בראַט.
פּונ האָריוואָנט ביז האָריוואָנט
דאָס האַרצ טוט בלוטנ.
אַט, אַט, אויך דו וועסט אומפּאלנ...
פּאַראַן איינ גנאָד:
אַפּ ראַכוועסדיקן פּלאַצ

דער הילכ פונ די סאליוטנ,
אינ זומער-הייב
דאָס אומל'ענ פונ א ראקעט,
דער שיינער זיג-צייכנ
אפ ליבסטער פונ די שטעט.

א מאמע מיט א יינגעלע באנאכט
אינמיטן זידנדיקן יאמ
אפ זעקסטן שטאָק,
לעמ שויב, אינ שטאָט אינמיטן.
אונ ביידע — פונ דיין איידע,
ביידע—פונ דיין שטאמ.
אדורכ — דעמ פלאמ,
די שכיטע — אויסגעמיטן.
די שויב איז הויכ.
אונ איבער וויסטן יאר אונ ווילדער צאמ
מיט האנט
דעמ קנאל, דעמ שאל פונ זיג זיי וויטענ.
זיי זעענ ווייט, זיי הערנ ווייט,
זיי שפירנ שטיל, זיי האָרנ:
ניט קיין געיאָמער גייט —
נעקאָמע גייט, ס'גייט דער ניצאָכנ.

1944

איין, וועט זיין בא אונדז א יאָמטעוּר

1

— וואָס זשע מאכט איר, יאראַסלאוולער,
שולער, קיעווער, קאָסטראָמער?
וואָס זשע טראכט איר, פריינט אונ כאווער,
בריידער מיינע אפּ מילכאָמע?
— מיר פארטיליקן דעם טוינע,
ניט פארבלייבן זאָל זיין זאָמענ.
מיר פארטיליקן דעם ברוינעם,
ניט פארבלייבן זאָל זיין נאָמענ.

דורכגעאנגענ טויזנט שליאכנ,
דורכגעראנגלט טויזנט שטורעמס,
אויסגעוואקסן אונדזער מאכנע,
אינגעאקשנט אונדזער גוורע. —
מיט די שטראלנדיקסטע גרוסן,
אינעם פלאם די קראפט געפורעמט,
רעדט אזוי דאָס קינד פונ רוסלאנד.
זאָגט אזוי איליא פונ מוראָם:

— ס'האָט דער מערדער אָנגעזאמלט
גרויזאם-וואַלקנדיקע פּאָלקנ,
אפּ מיינ ערד ארום מיט פלאמען —
פונ דוניי אונ בין דער וואַלגע.
האָב איך שטיל א זאָג געגעבן:
— קום, מיינ קויעכ, צו מיינ פּאָלק אָג!
ט'וועט דער מערדער לאנג ניט לעבן,
ווייל מיינ הארץ גייט, ווייל מיינ שטאָל גייט!

האָב איך פעסט זיך אופגעהויבן
צום געראנגל צו דעם הייסן.
און מײַן שטארקניט און מײַן גלויבן
אופשטיין האָב איך שטרענג געהייסן.
פאר די קינדערלעכס יעסורים,
קעגן סוינע קעגן בייזן
איז ארויס איליאַ פֿון מוראָם,
ס'האָט די ערד זיך אופגעטרייסלט.

שפּאַנסט דורכ כּורוועס, אש און רויכן,
לענדער שענדסטו און באַרויבסטו.
איך האָב אופגערופֿן קויכעס
מײַנע שענסטע און פארגליבטסטע.
איך האָב אופגערופֿן קרעפטן,
מײַנע טיפֿן מײַנע בלויסטע.
ליגן וועלן פֿינט געקעפטע —
פֿון מײַן וואָלגע ביז דײַן הויפטשטאָט.

קנאלט זשע, טײַערע קאַנאַנעס,
שלאָגט די שעכטער, באַראַקט די שינדער —
פאר די אָרעמע אלמאַנעס,
פאר די וויינענדיקע קינדער.
זײַן וועט, ווילדע, זײַן וועט, טאַנימ,
שטאַכ און באַרַכ אײַך, ווי און ווינד אײַך!
וועלט איז פֿײַער, קוק זיי אָן איצט,
קוק: וווּ האַלטן זיי אַצינדער?

זעט, זיי ליגן אינ די שטויבן.
זעט, זיי קריכן אפֿ די קניעס.
וויפל אויסגעשטאַכטן טויבן
אינעם בלוט-גראָבן אינ קיעווס?
גרייט די שאַרפֿסטע עשאַפֿאַטן,
גרייט די העכסטע פֿון די טליעס!
זייער קויעכ איז צעטראָטן.
אונדזער זיג איז, אונדזער פֿרי איז!

פאר די ליבער, וואָס צעבראָכנ,
פאר די ריוון פונ דער שכיטע,
פאר די פעלקער, וואָס צעשטאָכנ,
פאר די קינדער, וואָס צעשניטנ,
שפאנט אצינד מיט שטראַפּ מיט רויטער,
שפאנט אצינד צום וועלטן-מיטן
הויכ און מעכטיק, שטאַלצ און לויטער,
אונדזער פּרילינג, אונדזער צוויטער.

אי, וועט זיין בא אונדז א יאָמטעוו.
אי, וועט זיין בא אונדז א סודע.
פונ די ווייטסטע האַריזאָנטן
וועלן קומען פּריינט און ברודער,
בא דעם גרויסן טיש זיך זעצן,
מיטן הארצן ווייט אופגערודערט
אפּ בערלינער ברייטע פּלעצער —
ס'וועט א מאָג טאָג אונדזער בלוט דאָרט.

אי, וועט זיין בא אונדז א יאָמטעוו.
אי, וועט זיין בא אונדז א סודע...

2

שפאנט מיין אייגענער, מיין ליבער,
וואָס קיין היים, נאָר בלוט געטראַפּן,
וואָס אריבער פּייער-גריבער
פונ אַריאַל ביז סעוואסטאָפּאָל,
שפאנט מיט אויגן גרויסע, טיפע,
שפאנט צום מיטן פונ איידאַפע,
פונ די ווינדן זינע טריפן
אפּ די פעלדער הייסע טראָפּנט.

שפאנט מיין אייגענער, מיין ליבער,
וואָס זיין פּיינ איז אומגעהייער,
שפאנט מיין טייערער, מיין גיבער,
ניט ער וויינט, און ניט ער טרויערט.
נאָר מיט שטורעמדיקער יוגנט
איזן-פעסטונגען צעבויערט:

— צו דער שטאָט בערלין כ'וועל צוגיין
און וועל אופרניסן דעם טויער.

פאר כאוויירימ מיינע בעסטע,
וואָס אינ סרייפּע אומגעקומענ,
פאר מיין איינציקער מיין שוועסטער,
וואָס געקוילעט מ'האָט אינ אומאנ.
כ'בינ אדורכ דורכ טויזנט מינעס,
טויזנט שטעט האָב איכ גענומענ.
צו דעם טויער צום בערלינער
מוז איכ קומענ, וועל איכ קומענ.

אפ די בערג און אינ די טאָלן
האָט דער גרויל אפ מיר געלויערט.
כ'דארפ באצאָלן, כ'גיין באצאָלן
פארן קינד, וואָס איז פארמויערט.
פול מיט בלוט מיינע קרוגן,
נאָכ איין רעגעלע געדויערט:
צו דער שטאָט בערלין כ'וועל צוגיין
און וועל אופרניסן דעם טויער.

דורכגעפלוין טויזנט פלאַנטערס,
טויזנט יאמענ שווארץ-געדיכטע.
אין, וועט זיין בא אונדז א יאָמטעוו.
אין, וועט זיין די סודע ליכטיק.
איבער יאָכ, וואָס איז צעבראָכן,
איבער שלאַכט אינ נ-ער ריכטונג
קלינגענ גלעקער פון ניצאָכן
אפ דער ראכועס פון געשיכטע.

1944

אָנהייב 1945

אינ ווייט-פארשנייטער נאכט
דו קומסט ארויס צום סטעפ.
העט-ווייט אריבער שליאכ,
אריבער שטעט דערזעסטו:
שוין פריי די ליבע ראכוועסנ
ארומ דעם דניעפ,
שוין פריי די טיפע גערטענער
ארומ דעם דניעסטער.
אפ סאָנימס קעפ
אלץ הילכיקער עס דונערן די קלעפ,
און אונדזער כאָל שפאנט
אלץ שטאַלצער און אלץ פעסטער.
דו הערסט? דו זעסט?
ווער ס'האַט צום יאר געשלעפט,
צום יאר צום בלוטיקן,
דיינ מוטער און דיינ שוועסטער —
דו זעסט?
די קויל די הארט-גערעכטיקע אימ טרעפט
לעמ ווייסל-טייכ,
אפ פלעצער בודאפעשטער.
און אלע ווייטן
לויבן די מינוט.
און אלע צייטן
זאָגן: — גוט!

דו קריגער, היימישער,
באמ זוימ באמ פעדערשטן געשטעלט,
דו קוקסט דורכ שנייען-פאָרהאנגען
אינ אופגעוויכערטע באנאכטן.

דו קריגער, היימישער,
 דו שאַכנ, כאווער, העלד,
 דו שטייסט שוינ וויפל יאָר
 אינ פניער אפ דער וואכטע?
 דו טראָגסט מיט זיכ, אינ זיכ
 דאָס ווייטע טייערע געצעלט,
 דאָס הויז אינ סאָד,
 דאָס שטיבל לעמ דער שאכטע.
 אונ נאָכ א שטאָט, אונ נאָכ א קאנט,
 אונ נאָכ א וואנט, אונ נאָכ א שוועל
 דו שפאנסט אריבער, יונג,
 מיט הארצ מיט אופגעבראכטנ.
 ניט מיד, מיט ריזנ-טריט
 דו גייסט אדורכ די וועלט,
 א מענטש, א לאנד,
 א דיכטער אפ א שלאכט-פעלד.
 די צארטסטע האנט,
 דאָס הארצ דאָס מילדסטע גלעט
 דינ רו אפ טראָטואר
 אינ ערשט באפרייטע שטעט.

מיר זיינען אלע אופגערופן
 צו דעם פלאמיק-הייסן פרוו.
 אפ שטרעקע, וואָס איז צוגעדעקט
 מיט דינע, ווייסע טוכנ,
 מיר שטייען, זעלנער טרייע,
 בא הארמאטנ גופ לעבנ גופ,
 אונ מעג צעשפילנ זיכ
 די ווילדסטע זאווערוכע, —
 דער סוינע פאלט.
 אָט באלד ער ווערט אריינגעשטופט
 אינ אָפורונט-פינצטערניש,
 אפ קיינמאָל אימ ניט אופצווכנ.
 עט שלאָגט די ערד אימ, אונ עט שלאָגט דער יאר,
 עט שלאָגט די לופט,
 ס'וועט אימ ניט ראטעווען

קיינ דראָענ אונ קיינ פּלּוכּנ.
ווי די קאווקאזער בערג, ווי די קארפּאטנ-בערג
שטייט רוסלאנד אופ —
א הויכע זיגערנ,
א שטאַלענע מעלוכע.
מיט דינגענ קלינגענדיקע
אינ דער נאכט, וואָס שנייט,
גייט די פרייד,
די קומענדיקע פרייד.

פונ שליאכ אינ ווינטער-נאכט
דו זעסט אפ טויזנט מייל.
דו זעסט דעם סוינעס לעצטע פעסטונג
קראכנ, פאלנ.
דו ביסט די אָנגעגליטע קויל,
דו ביסט די פליענדיקע פייל,
די באַמבע,
וואָס דעם שווערנ טויער וועט צעפּראלנ.
דאָס כאַיל רוט קיינ רעגע ניט.
דאָס כאַיל איילט.
די פּאָנענ פּלאַקערנ,
אונ די הארמאטנ קנאלנ.
דער צאָרנ שפּאנט פונ סאָרנט,
ווי א פייער-זייל.
די פּאָנענ פּלאַקערנ,
אונ די טרומייטנ שאלנ.
דער זיג איז דאָ.
צום כוידעש אונ צום טאָג אונ צו דער גרויסער ווייל
עס טייט פונ קרעמל-הייכ
דער מארשאל סטאלינ.
אונ אלע ווייטנ
לויבנ די מינוט.
אונ אלע צייטנ
זאָגנ: — גוט!

יאנוואר 1945

פֿון הארציקן בוך

החרימו כל צבא... — דאָס באַנצער
כאַל אירס פאַרבייליקט! (ירמיהו).

1

אזוי שטייט געשריבן אין הארציקן בוך,
וואָס מיט גאָלדענעם טאָול:
— כ'וועל אומפּהייבן, ברענגען
א מענגע פֿון פעלקער פֿון גרויסע אפּ באָוול.

אין מעכטיקן כאָל זיי וועלן זיך שטעלן,
די קרוינשטאָט פאַרקלעמען.
זיי וועלן באלאָגערן באָוול די שטאָט,
און זיי וועלן זי נעמען.

די פּיילן בא זיי, ווי די קריגער,
וואָס ליידיק צוריק זיך ניט קערן.
זיי וועלן ארײַנגיין אין באָוול דער שטאָט
און ביז גרונט זי צעשטערן:

— ווייל איר האָט אפּ הייליקער ערד
מיט מערדערשער שווערד זיך בעלאָזן,
ווייל איר האָט אין בלוט זיך געפּרייט
און געטאַנצט, ווי די קעלבער אין גראָזן,

איז היינט אייער מוטער צו שאַנד,
און ס'איז היינט אייער גוירל דער לעצטער —
בלויז כּוּישעך, בלויז נאַקעט, בלויז יאָמער,
בלויז ערד ניט באַזעצטע.

2

דער קלאַנג פֿון מילכאַמע בא זיי אינעם לאַנד
לאָזט זיך האָרכן און האָרכן.

דער האמער, וואָס נעכטנ געפלעט האָט די וועלט,
ליגט צעקלאפט און צעבראָכן.

צעפראלט איז דער אויצער פון צאָרן,
דער אויצער פון שטראַפּן פון הארבע.
עס יאָגט זיך דער צאָרן קיין באָוול,
ער האָט דאָרט א וויכטיקע ארבעט.

געקומען דער טאָג פון געצאָלטס,
אונ עס פּלִיען קיין באָוול די מאַנער:
ווי זי האָט געטאָג מיט די לענדער,
אזוי זאָלט איר איצטער טאָג איר.

די אָקסן אירע די פעטע
איר זאָלט אינ די שעכטהיזער טרייבן.
דרעשט זי אזוי ווי די סנאָפּעס,
קיין זיכער פון איר זאָל ניט בלייבן.

3

אינ ווילדנ געיעג אירע פלייטימ,
די שמעט אירע ברענען ווי שניטערס.
א שווערד אפ די פערד פון באָוול,
א שווערד אפ אירע רייטער.

א שווערד אפ די הארן פון באָוול,
א שווערד אפ דער וואָלפישער ווינונג.
א שווערד אפן כאָל פון באָוול.
ניט שוינענ! ניט שוינענ! ניט שוינענ!

איר פּרעכער פארברעך איז דערגאנגען
ביו צו די הימלשע הייבן.
ביו צו די וואָלקנס אינ הימל
איר בלוטיקע זינד טוט דערגרייבן.

א שווערד אפ די עלטסטע פון באָוול.
א שווערד אפ איר רייכקייט און קישעפּ.
א שווערד אפ די זייערס פון באָוול.
א שווערד אפ אומווערדיקן יישעו!

מע האָט שוין באַוול געהיילט,
 ס'איז באַוול ניט אויסצוהיילן.
 ניט אויסצומעסטן איר שולד,
 איר זינד ניט אויסצודערציילן.

הייבט אופ א פּאָג אפּ דער וועלט,
 צווישן פעלקער שאלט אינ האַרן.
 יאָגט אפּ באַוול ארום די פּערד.
 די פּיילן זאָלט איר ניט שפּאַרן.

האלט, פעלקער, שטארקער די וואכ
 לעמ דער וואנט, וואָס איז אָנגעצונדן.
 זאָלן פּאַרבייגייער שטוינען,
 פּיפּן פּונ באַוולס ווונדן.

יאָגט א לויפּער נאָכ א לויפּער,
 פליט א בסורע נאָכ א בסורע
 צו דעם ווילדן האר פּונ באַוול,
 צו דעם הענקער אינ זיינ טורעם.

יאָגט א לויפּער נאָכ א לויפּער,
 נייס מע ברענגט אימ פּונ געראנגל,
 אז פּונ ענדע אונ ביז ענדע
 איז די שטאָט זיינע געפּאנגען;

אז פּאַרכאפט זיינען די בריקן,
 אז אינ פּלאמ פּאַרברענט די פעסטונג,
 אז צעלאָפּן זיכ אינ פּאַכעד
 זיינע קריגער זיינע בעסטע;

אז אינ פּייער קראכט דער טויער,
 אז די סרייפּע מ'קען ניט לעשן.
 אז ס'וועט באַוול זיינ געגליכן
 צו א טויק אינ צייט פּונ דרעשן;

אז די סרייפע איז לעמ פענצטער,
אָט-אָ ברייט זי, אָט-אָ גליט זי.
נאָכ א ביסל, נאָכ א וויילע —
קומט אפ באָוול-שטאָט די שניטציגט.

אז דער פלאקער איז לעמ שוועל שויב,
אָט, ער שפארט מיט הייסע צונגען.
אז דערשטאָכנ אינ די גאסן
אלע הוילענדיקע יונגען;

אז דער בארג — דער וועלט-פארדארבער —
אינ די קלעמען, אינ די רייפן,
קייקלט זיכ פונ הויכע פעלדזן —
הוילער שוידער, הוילע סרייפע.

6

פונ צאָפן, פונ רייזיקן צאָפן
א פאָלק האָט זיכ מעכטיק באוויזן.
זיי גייען באלאָדן מיט פּיילן,
זיי גייען באלאָדן מיט שפּיזן.

עס קומען די קרעפטיקע אומעס
אונ ברומען, ווי יאמ אינ א שטורעם: —
— א שווערד אפן כאַיל פונ באָוול,
א שווערד אפ די מאָרד-באָכורימ!

איר הערט? דורכ דער וועלט דורכ דער גאנצער
א גוואלד-געשריי שפרייט זיכ אונ שפרייט זיכ.
דאָס האָט זיכ הינט באָוול צעשרינג,
צעיאַמערט אינ מוירע, אינ ווייטעק.

אינ ווייען עס טרייסלט זיכ באָוול,
אונ ס'פרייען אינ וועלט זיכ די פעלקער:

אפ רייטוואָנג יאָגט דורכ די לענדער
דער זיג, וואָס וועט אייביק גיט וועלקנא..

מארט 1945

אפ די סאָנימס קעפּ

1

אונ וואָס זאָל מען טאָן מיט דער פּרוכט פּונ די סאָנימ —
מיט ראַצכישע זיג אונ מיט מערדערשע באַנימ?

זיי קענען דאָך אופשטייג אונ ווידער באַגערן
די לענדער פארלענדן, די וועלט-שטעט צעשטערן.

פונ שלאנגישן וואָרצל א שלאנג קומט א גייער,
אונ אויסוואקסן קען דאָך אן עגדעש פונ פייער.

א פלאמיקער וויפער, אפ וועלטן צעפלינגן,
קען אויסברענען ווידער די קינדערשע אויגן.

זיי קענען דאָך ווידער די הערצער צעשטעכן,
די ערדן פארפילן מיט גרויזאם פארברעכן,

אזוי ווי זיי קאָנען פונ לאנג, פונ לאנגאָנען.
איז וואָס זאָל מען טאָן מיט די מערדערשע באַנימ?

צום פריידיקן פרילינג — א מאָנונג א שטילע:
זאָל אָפּטאָן איר ארבעט די שיין, וואָס פארטיליקט.

2

שטארקע צעדער, פרישע קיפאריסן
אינ די וועלדער, אינ די שלאנקע רייען
וועלן אינ פרימאָרג זיך באַגריסן,
וועלן זיך אינ טיפן זומער פרייען:

— מע האָט באַפּרײַט ביז ווײַטסטער ווײַט די שטרעקע,
מע האָט דעם שאַרבן אָפּגעהאַקט דעם העקער... —

אינ גרויסע שטילקײַטן די ערד וועט רוען.
ס'וועט אופגיין אינעם פעלד א הויכע טווע.

ס'וועט גיין א זומער-טאָג א ליכטיקער, א שיינער
אפ אַלע שעטעכע, אויכ אפּן טאָל מיט ביינער.

פונ יאר פאַרבלוטיקטן וועט שטאַלצ זיכ אופהייבן דער קאַרבן:
— האָסט מיכ געטייט, נאָר איכ בין ניט געשטאַרבן.

איכ לעב אפּ גאָר דער ערד מיט פעסטע צעדער,
איכ לעב אפּ גאָר דער ערד מיט שיינע סעדער.

איכ לעב אפּ גאָר דער ערד מיט דיכטער אונ מיט העלדן,
דו האָסט א וועלט צעשטערט, איכ וועל באשאפן וועלטן.

אפרעג 1945

א זייל פון אייזן

דאָס קאָל איז געוועזן שטארק,
דאָס קאָל איז געוועזן הויכ:
— נאָכ איידער איך האָב דיך באשאפן
אינ דער מוטערס בויכ,
האָב איך דיך געוואסט שוין,
האָב איך דיך דערקענט שוין.
נאָכ איידער כ'האָב דיך פון נאכט
אפּ דער גרויסער וועלט געבראכט,
כ'האָב דיך שוין געהייליקט
אונ געטאָגן דיך בענטשן.
כ'האָב דיך געקרוינט מיט שיין,
כ'האָב דיך געזאלבט מיט העלקייט.
א דיכטער וועסטו זיין,
א ריכטער איבער פעלקער! —

— וויי! — האָב איך געזאָגט, —
וויי מיר! ס'ארא ליידן!
ווי וועט עס מעגלעך זיין?
איך קען דאָך גאָרניט ריידן.
דו, שיין פון גאָר דער הייך,
ווי וועט מיינ שטימ דאָ קלינגען?
דו, קראפט פון גאָר דער הייך,
איך בין דאָך נאָכ א יינגל... —

איז שטארק געווען דאָס קאָל,
איז הויכ געווען דאָס קאָל:
— ווהינ איך וועל דיך שיקן,
דו לאָז זיך גיין אונ פאָרן.

אלצדינג, וואָס כ'וועל דיר הייסן,
דו זאָגן זאָלסט דעם פאָלק.
און זאָל מען דיך פארשטייגען,
און זאָל מען פון דיר שפעטן.
די שייַן איז שטענדיק דאָ מיט דיר,
און זי וועט דיך רעטן.
ס'וועט דיך קייַן קלעם ניט געמען,
קייַן פינצטער און קייַן גרויל... —

און אויסגעשטרעקט האָט זיך א האנט
און אָנגערירט מיין מויל.

און כ'האָב דערהערט:
— אָט ביסטו מיט מיין קראפט באהעפט שוין.
אָט זיינען מיינע ווערטער שוין
אפ דיינע לעפצן.

דו זע: כ'האָב דיך אוועקגעשטעלט
אפ אייביק ניט געענדערט.
דו זע: כ'האָב דיך אוועקגעשטעלט
אפ פעלקער און אפ לענדער.

• דו זע: כ'האָב דיך אוועקגעשטעלט
אפ דער ערד דער גאנצער
צום אויסוואַרצלען און אויסראָטן,
צום בויען און צום פלאנצן.

וועסט קרעפטיק זייַן, וועסט מעכטיק זייַן,
וועסט הויך, וועסט פרייַ זייַן.
כ'האָב דיך אוועקגעשטעלט— א וואנט א קופערנע,
א זייל פון אייזן,

כ'האָב דיך אוועקגעשטעלט— א פעסטונג,
וועלכע ווערט ניט איינגעבראָכן,
אקעגן הארן פינצטערע,
אקעגן די בייזויליקע מעלאַכים,

אקעגן די קויהאנים די אומווערדיקע,
אקעגן בלענדזעניש און ליגן.
זיי וועלן גיין מיט קריג אפ דיר,
דיכ קיינמאָל נישט באזיגן.

זיי וועלן גיין מיט קריג אפ דיר,
דיכ קיינמאָל נישט פארלענדן,
ווייל שטענדיק איז די שיין מיט דיר
און וועט דיכ שיצן שטענדיק. —

אלצ, וואָס כ׳האַב דערהערט

האַט א שטימ א קרעמטיקע
געזאָגט אזוי מיר:
— אפּ די הייכנ
שטעל אוועק א שוימער.

זאָל ער וואכ זיינ
אינ באטאָגנ, אינ באנאכטנ.
זאָל ער קוקנ, זאָל ער הערנ,
זאָל ער געבנ אכטונג.

זאָל ער וואכ זיינ
אינ באנאכטנ, אינ באטאָגנ,
וואָס ער וועט דערזענ דאָרט,
זאָל ער זאָגנ. —

כ׳האַב געפאָלגט,
אונ איבער וועלט גערוימער
כ׳האַב אוועקגעשטעלט
א טרײַענ שוימער.

— היטער מײַנער
איבער לאנד אונ לענדער,
וועכטער מײַנער,
וואָס איז היינט געשענ דאָרט?
שוימער מײַנער,
וואָס האָסטו דערזענ דאָרט?

— אינ דער ווייט דאָרט —
יונגעלייט דאָרט פאָרנ.
רײַטער, רײַטער,
רײַטער אינ די פאָרנ.

יונגעלייט
מיט פלאמענדיקן צאָרן.
רײַטער, רײַטער,
רײַטער אין די פּאַרן.

וועלט-גיבורים,
פּייערדיקע שטערן.
ווארט נאָר,
איך וועל נאָך אַ ביסל הערן. —

האָט דער שוימער
אָנגעשטרענגט דעם אויער,
שארפּ זיך צוגעהערט
צו ווייטג בלויע.

בלויז אַ ווייץ
דער שוימער האָט געשווינגן.
ווי אַ לייב,
ער האָט זיך הויכ צעשרינגן:

— זאָלן הערן אלע,
זאָלן וויסן אלע:
אונדזער סוינעס קרוינשטאָט
איז געפאלן.

אלע, אלע,
אלע אירע געטער
ליגן אפּ דער הוילער ערד
צעשמעטערט.

רײַטער אונדזערע
אפּ אירע פּלעצער ווימלען.
אפּ איר אומגליק
זינגען אלע הימלען.

ברידער ליבע
פון מײַן פּאָלק און פון מײַן לאָשן,

ברידער,
אם איינ טויקן מיט אייך מ'האָט מיך געדראָשן,

מיינע אייגענע,
דורך בלוט אדורכגעיאָגטע,
אלץ, וואָס כ'האָב דערהערט,
האָב איך געזאָגט אייך. —

מארט 1945

באשטראָפּ!

עס נעמט די מאמע-ערד ניט אופ
דעם מערדערס ווערעמדיקן גופ.

זי קוקט אפ אימ אונ שווינגט אונ שווינגט:
— עס איז אן איבלדיקע צווייג!

ס'איז ניט פון ערד דער בוימ, דער שטאם,
ס'איז הוילע בייו, ס'איז הוילע סאם. —

זי גיט פון קייווער אימ א שטויס.
פון קייווער שפייט זי אימ ארויס.

אינ ריוו עס ליגט אונ דארבט די לופט
דעם מערדערס ווערעמדיקער גופ.

אפ מייל אפ טויזנט העט ארום
דער הויכער בארג מיט מייסימ שטומט.

די אויסגעשניטענע דורכ שווערד,
די פרעכ-פארשוועכטע מאמע-ערד,

די קינדער אינ דער מויער-וואנט,
די לענדער נאָכנ פּייער-בראנד...

אינ ריוו עס ליגט אונ דארבט די לופט
דעם מערדערס ווערעמדיקער גופ.

א טאָג קומט אָן אפ אש פון שטעט,
דעם שוידער-פּייער ער צעטרעט.

נאָר קינדער קלאָנג נאָכ אינ שלאָפּ.
נאָר פעלקער מאָנענ נאָכ: — באשטראָפּ! —

1945

אַפגרונט

האַט דער אַפגרונט דיר
די טויערנ צעעפנט.
וועסט אראָפּפאלג אהינ
אונ וועסט דאָרט טרעפנ:

ס'האַט די פינצטערניש
אינ אַפגרונט אופגעזאָטנ.
ס'האַט דאָרט אופגערודערט
אלע ווילדע שאַטנס.

ס'קומט דער גאנצער אַפגרונט
דיר אנטקעגנ,
דיכ מיט זיין באפעלקערונג
באנענט.

קיניגנ, וואָס טלעג דאָרטנ
פונ לאנגאָנענ,
וועלנ זיכ א צי טאָג
פונ צעשטויבטע טראָנענ.

הערשער לאנג-דערוואָרגענע,
געקעפטע
וועלנ זיכ א לאָז טאָג
מיט צעקלאפטע סצעפטערס.

הויכגעשטעלטע צאפעס
מיט צעמאָלטע קרוינענ,
וואָס יאָרטיונטער
אינ טיפּ אינ שווארצער ווינענ,

כאיל-עלטסטע,
וואָס צעאשט אינ די געשלעגן,
אלע וועלן קומען דיר
אנטקעגן:

— דו ביסט עס
דער בייזער ווונדער-שטעקן,
וואָס האָט גאָר די ערד
באדעקט מיט שרעקן?

דו ביסט עס
די רוט פון אלע ריטער,
וואָס די פעלקער
האָט גערוידעפט ביטער?

דו האָסט עס
די העלע שטעט פארברענט דאָרט?
דו האָסט אומגעבראכט
די פראכט פון הונדערט לענדער?

איצטער טוטטו דאָך, ווי מיר, צעקלאפטע,
אינעם כוישעך קריכט,
איצטער ביסטו דאָך
צו אונדז, פארפאלענע, געגליכט.

איצטער בלייבסטו וויינען
אינ טעהאָמ אין הוילן.
צווישן גרוילנדיקע שאַטנט
וועסטו פוילן. —

1945

צומ פרעכנ לאנד

דו טאָכטער פֿונ פֿרעכנ לאַנד
מיט איידל-געפֿעסטעטע גלידער,
לאָז אַראָפּ זיכ אפּ נאַקטער ערד,
אינ שטויב דו זעצ זיכ אַנידער.

נישטאָ הינגט פֿאַר דיר קיינ שטול,
דיינ וווינונג איז — נאַכט אָג אַנ ענדע.
מע וועט דיכ שוין קיינמאָל ניט רופֿן
„קייניג אַיבער די לענדער“.

נעמ מילשטיינער אינ די הענט,
מעל וועסטו אַיצטער מאָלנ.
מיט צעשוֹיבערטנ קאָפּ
לאָז זיכ דורך בערג און טאָלנ.

דעם פֿוס דיינעם אַנטבלויז,
דעם שינביינ זאָלסטו אַנטפלעקנ.
דו גיי דורך טיכנ אדורך
אינ פֿלאַטערניש, אינ שרעקנ.

זאָל די וועלט דערזענ דיינ שאַנד,
זאָל די וועלט דערזענ דיינ ביזאָיענ,
דו טאָכטער פֿונ שוואַרצנ לאַנד,
אומווערדיקע צווישנ די פֿרויענ.

דו האָסט געטריבנ מיין פֿאָלק
צומ טויט אינ די טיפֿע יארנ.
האָסט געשניטנ די אלטע לייט,
האָסט אפּ קינדער זיכ ניט דערבארעמט.

דורך דער גרויסער שיינער וועלט
אפ מייסימ געטאָן האָסטו שפּאַנענ,
דו האָסט זיך באַרימט: „אפּ דער וועלט —
קיינער, בלויז איך בין פּאַראַנענ.

קיינער, בלויז איך אפּ דער וועלט
וועל קיינ אלמאַנע ניט בלייבן.
קיינער, בלויז איך אפּ דער וועלט
פונ קינדער וועל נאכעס קלייבן“.

דו טאַכטער פונ מערדער-לאַנד,
היינט האָט זיך א וועלט צעקלונגענ:
באַגראָבן אינ זומפּ — דיינ מאַנ.
בא ראַבן די שפּייז — דיינע יונגענ.

געקומענ אפּ דיר א קלאַפּ —
פונ אימ זיך ניט אויסצוקויפּן.
געקומענ אפּ דיר א בראַך —
פונ אימ דו קאַנסט ניט אַנטלויפּן.

אינ וויסטער שטומעניש זיצ.
צו דער פינצטערניש זאָלסטו זיך ווענדן.
מע וועט דיך שוין קיינמאָל ניט רופּן
„קייניג איבער די לענדער“.

1945

טרוםסאלע טויערנ

א

א טאָג צו א טאָג
גיט איבער דעם זאָג.
א נאכט צו א נאכט
דערציילט, וואָס זי טראכט.

מיט שאל פון טרומיט
אונ שטילינקערהייט,
מיט פריידיקע רייד
ס'דערפליט אונ דערגייט
צו וועלטישער ברייט,
צו קינד אונ צו קייט.

די ראכוועס דערהערט,
אונ פול ווערט די ערד
מיט ליכטיקן זיג,
מיט גרויסן באגיג:
— באצווונגען בערליג...
באצווונגען בערליג.

העכער — די טויערן פון שיין אפ דער ערד!
 צעעפנט די טירן פון פרייד אפ דער וועלט!
 מיט פרעכטיקער פאָן, מיט גערעכטיקער שווערד
 אריינקומען וועט אונדזער מעכטיקער העלד.

ער קומט מיט גיצאָכן פון הייסן געפעכט.
 ער קומט מיט דער פאָן, וואָס איז הויכ און גערעכט.
 ער קומט מיטן פאָלק, וואָס דעם פינט האָט געטייט.
 ער האָט אונדז געבראכט צו דערפאָלג און צו פרייד.

באמ עלטסטן פון פאָלק, באמ קליגסטן פון פאָלק —
 דער זינען דער העלסטער, דער קויעכ — פון שטאָל.

די מוטיקע שלאכטלייט פון בלוטיקן קריג,
 די שענסטע פון טעכטער מיט שטראליקן בליק,
 בא הונדערטער אומעס די מאמעס לעמ וויג
 לויבן און רימען דעם שעפער פון זיג.

דער פינט ליגט אינ שטויב — א צעטראָטענע שלאנג.
 דעם שעפער פון זיג אונדזער הארציקער דאנק.
 מיט איידלסטן פלאטער פון קווייט און פון זאנג,
 מיט טיפסטן געפיל און מיט ליבסטן געדאנק
 דעם שעפער פון זיג אונדזער זויבער געשאנק,
 דעם שעפער פון זיג אונדזער זוניק געזאנג.

העכער — די טויערן פון שיין אפ דער ערד!
 צעעפנט די טירן פון פרייד אפ דער וועלט!
 מיט פרעכטיקער פאָן, מיט גערעכטיקער שווערד
 אריינקומען וועט אונדזער מעכטיקער העלד.

ס'וועט זײַן...

וועט די וווגד בא די פעלקער זײַן
מיט א הייטל פארצויגן.
וועט די נעכטיקע פײַן
פארשווינדן פון די אויגן.

ס'וועט ניט זײַן קײַן פּאָנעם קײַן בלייכס,
ס'וועלן לענדער אין אנגסט ניט שרײַען.
ס'וועט זײַן א נײַע הייב.
ס'וועט זײַן אן ערד א נײַע.

מע וועט בויען הייזער אין שײַן,
פון ווילטאָג אין זײַ וועט מען וויסן,
מע וועט פלאנצן גערטנער פײַן,
די זיסע פרוכט געניסן.

ס'וועט די ערד זײַן רײַן, ווי קהישטאָל,
זיב בארימען מיט מען מיט גרינגע.
ס'וועט א מענטש זײַן ליבער פון גאָלד,
און טײַערער פון גינגאָלד.

בלויז פרייד אָן א ברעג, אָן א זוימ
וועט די דוירעס ווערן געגעבן.
וויפל סילעבט אפ דער וועלט א בוימ,
אזויפיל א מענטש וועט לעבן.

בלויז שײַן אָן א זוימ, אָן א ברעג,
ניט צו גרויל און מוירע,
ניט צו בלוטיקער שרעק
וועט מען די קינדער געבוירן.

ניט אינ וויסט וועט פארגיין די מי —
אם דער ערד דער מילדער, לינדער
וועט מען לעבן אינ גרויסן פרי
מיט קינדער און קינדס-קינדער.

וועט אינעם טאָג פון לויב
באווייזן זיך לעמ א פענצטער,
זיב צוטוליען צו דער שויב
דאָס ווילדסטע פון די געשפענסטער.

וועט א יונג פון דער פריידיקער דו,
וועט דער זון פון די פרייע ברייטן
צו דעם פענצטער צו,
פון טיפן הארץ א געשריי טאָג:

— צעוויי זיך אינ מידבער-ווינט,
דו, טייל, אינ בלוט פארטרונקענ!
אינ וויסטעניש פארשווינד.
אינ זומפ ווער אינגעזונקענ! —

וועסטו אנטרינען, רויך,
אינ הויל פון די טעהאָמען.
ס'וועט נאָכיאָגן דיר דער פלוך:
— פארמעקט זאָל ווערן דיין נאָמען! —

1945

פרידן

ס'האָבן אומגעהערט ריידן
די ביקסן.
ס'האָבן אָנגעהויבן ריידן
געוויקסן.

ס'האָט די סאָנימ געפֿלעט
אונדזער רויטע ארמיי,
אונ די לויטערע זון
מילד פֿאַרגלעט אונדזער וויי,
ס'איז דער נאָמען פֿונעם העלף
טיפּ אינ פֿאַרצן פֿאַרקריצט,
דאָס לאַנד איז באַוואָרנט,
דאָס לאַנד איז באַשיצט,
אונ פֿרײַ איז דער פֿויגל
אינ פֿרײַלעכע פֿלי,
אונ פֿרײַדיק די קוויט איז
אינ גליקלעכע פֿלי,
אונ ברייט זײַנענ טײַכע,
אונ רייכ איז די מי.
דער צו זיכ צום לאַנד
אינ א זוניקן פֿרײַ

ס'האָבן אומגעהערט ריידן
די ביקסן.
ס'האָבן אָנגעהויבן ריידן
געוויקסן.

ס'האָט די סאָנימ צעאשט
 אונדזער רויטע ארמי,
 גיי אינ פעלדער ארויס,
 אונ דאָס הארצ דו דערפריי.
 ס'האָט דער סוינע
 פארמעקן דיין אָטעם געוואָלט.
 ס'איז דעם סוינע באצאָלט.
 ס'איז דער סוינע צעמאָלט.
 ס'איז דער סוינע פארמעקט.
 ס'איז דער סוינע נישטאָ.
 אונ ארום אונ ארום
 איז די ראכועס אינ בלאָ.
 גיי אינ פעלדער ארויס,
 אונ אפ טויזנטער ווערסט,
 אונ אפ טויזנטער מייל
 דו דערזעסט, דו דערהערסט:

ס'האָבן אומגעהערט ריידן
 די ביקסן.
 ס'האָבן אָנגעהויבן ריידן
 געוויקסן.

אונדזער לאנד אפ דער וועלט
 אזא וונדערלעכ איינס,
 אונדזער לאנד אפ דער וועלט
 אזוי גרויס, אזוי שיינ.
 אונדזער לאנד אפ דער וועלט,
 אפ דער גאנצענער וועלט
 איז געשטעלט אפ דער וואכ,
 ווי א ריזיקער העלד.
 גיי אינ פעלדער ארויס.
 הער זיכ איינ, קוק זיכ איינ:
 אזא גאָלדענע ברייט.
 וויפל יאמען מיט שיינ.
 דו דעם קריגער פונ לאנד,
 וואָס דעם פיינט האָט צעשטריבט,

דו דעם שעפער פון זיג
זאָג א דאנק, זינג א לויב:

ס'האָבן אופגעהערט ריידן
די ביקסן.
ס'האָבן אָנגעהויבן ריידן
געוויקסן.

1945

פאלק

דאָס פּאָלק רעדט דיכטונג,
אונ סע ווייסט ניט פונ דערפונ,
ווי ס'ווייסט ניט פונ איר ליכטיקייט
די זונ.

אונ איכ גיי נאָכ נאָכ דעם
אונ הער אונ ניט פארשריב.
נאָר פערל אינעם הארץ מיינעם
איכ קלייב.
איכ נעם אונ נעם פונ דאָרט —
א וועלט מיט אויצרעס בלייבט.

דאָס פּאָלק לעבט דיכטונג,
אונ סע שטויסט זיכ גאָר ניט אָן,
אז הייס זיינ דיכטונג,
ווי זיינ בלוט אונ ווי זיינ פאָן,
אז יעדער קאָפּ זיינער
ווערט אין די צארטסטע הייבן שיינ געמאָלט,
אז יעדער טראָפּ זיינער
איז פּרעכטיקער פונ גאָלד,
אז צויבערדיק אונ זויבער
איז זיינ גלויבן אונ זיינ אָל,
אז יעדער אָס זיינער
איז דימענט, איז קרישטאָל.

אונ איכ גיי מיטן פּאָלק
דורך ליט אונ קלעם.
אונ אלץ דערוע איכ שטיל,

אונ אלצ פארנעמ.
אונ איכ — איכ זינג מיט דעם,
איכ לעב מיט דעם.
איכ בינ א היטער
פונ זינג ווונדערלעכג שעם.

אונ ס'טרעפט א דאָר,
וואָס זיכ צעפלאקערט פּייער-רויט,
וועג ס'גייט דאָס פּאָלק
מיט הייב געזאנג דורכ טויט,
וועג ס'פּאָלק דורכ איינג בלוט,
ווי נויכעס טיווע, גייט,
דורכ איינג בלוט,
ווי דורכ אַן אייביקייט,
וועג אומקום פּייערדיקער
איז דער שענסטער צווייט,
וועג שטומקייט פּייערלעכע
איז די שטארקסטע ליד,
וועג ס'פּאָלק מיט לייב מיט טייערע
די סרייפעס גערט,
קעדי דאָס פּאָלק
זאָל אייביק לעבן אפּ דער ערד,
קעדי ס'זאָל פּריילעכ זינג די שפּיל,
די שאפונג אונ די מי,
קעדי א קינד זאָל זינגען
איב א מאָרגנפרי.

דאג קומט דאָס פּאָלק צום זיג,
וואָס קיינער קיינמאָל ניט פארגעסט.
דאג איז דאָס פּאָלק אינ ווונדער-וועלט
דער העלסטער נעס.
אונ דאג אפּ שרייט אונ טרייט
ס'פארקריצט זיכ אונ פארשרייבט:
— דאָ לעבט דער גייסט פונ פּאָלק,
זינג הייליק לייב,
זינג גופּ זינג הייליקער,
וואָס האָט דורכ אָפּגרונט דורכגעשוועבט

און זיך אינ שיינ אריינגעוועבט
און לעבט און לעבט. —

כ'בינ מיטן פּאָלק געגאנ,
און ס'איז מיר גוט באקאנט
דאָס שטייט מיט די האמונימ
בא דעם סאמע ראנד,
באמ שארפן ברעג,
ווען ס'איז שוין ניט באוויסט,
ווי ענדיקט זיך דאָס עטעמען,
ווי הייבט זיך אָן די פוסט.
כ'בינ מיטן פּאָלק געגאנ
און ווייסן ווייס איך וויל,
וואָס הייסט —

מיט ציטעריקן לעבן האָדעווען דעם גרויל,
וואָס הייסט —

א שטאמ א הייסער צו די פלאמען איילט,
און ליידיק אייביקער ווערט קערפערלעך,
און אייביק-הויכ עם ווערט די וויל.

כ'בינ מיטן פּאָלק געגאנ.
ס'איז היינט זיין זיג
צעלויכטן אינעם אויג מיינעם,
צעשמיכלט אינ מיינ בליק.
פונ יעדן ברעקל ערד
מיט אויסגעוויינטן כיינ
עס זינגט דאָס גרויסע פּאָלק,
דאָס פּאָלק אליין,
עס זינגט דער שטאם,
וואָס האָט אדורכגעשפאנט
דורכ טיפסטן ראנד
אפ אָנרירן, אפ אָנטאפן
מיט צאפּלדיקער האנט
דאָס ליכט דאָס פעסט-מאמאָשעסדיקע
און דעם מילדן בלי —
דאָס קינד, וואָס לאכט אינ גאָרטן
אינ א מאָרגנפריי.

כ'גוי מיטן פאָלק
 אונ קוק זיכ איינ, אונ הער זיכ איינ:
 עס מאַנט די פּיינ,
 עס מאַנט די שיינ,
 אז יעדער קערעלע,
 אז יעדער רירעלע פונ זיינ —
 זאָל זיינ א קאָס
 מיט יענעם קישעפדיקן וויינ,
 וואָס איז פונ אָנפאנג וועלט
 אינ טיפ-באהעלטעניש געוויט
 פאר מיינ, פאר דיינ,
 פאר אלעמענס געמיט.

1945

אינוואליט

מינ איינציק לעבן

זייט		זייט	
13	ה. דאָס גאנצע פאָלק		באמ ראנד
15	ו. באגיווען	5	א. דער וועג
	הויכע פאָג	7	ב. באמ ראנד
17	א. אומגעפאלענע גרענעצ	9	ג. אָס דאָ איז מינ גוירל
18	ב. אָשער גייט מיט	10	ד. איכ געדענק

פֿון שלאכט-פעלד

<p>זינט</p> <p>58 . . . . . ב. אינ א מיט-פרימאָרג</p> <p>59 . . . . . פארבלוטיקטע ביכער . . . . .</p> <p>62 . . . . . אינ מאלבעש וויטארמייזשג . . . . .</p> <p>65 . . . . . דורכ אָט דער וועלט . . . . .</p> <p>67 . . . . . אָנדענק . . . . .</p> <p style="text-align: center;">1 בעבן קען</p> <p>70 . . . . . א. ווי וויל, ווי ליב . . . . .</p> <p>72 . . . . . ב. מיר שלאָגן זיי . . . . .</p> <p>75 . . . . . ג. איכ וועל אָנטאָן . . . . .</p> <p>76 . . . . . ד. אלע וועג וועלן זיך פארוויקן- לענן . . . . .</p> <p>77 . . . . . אָן טומל . . . . .</p> <p>79 . . . . . מיין מאכע רופט . . . . .</p>	<p>זינט</p> <p>21 . . . . . לעצטער אָונט ערשטע טעג . . . . .</p> <p>24 . . . . . א. צעשמעטערנו . . . . .</p> <p>26 . . . . . ב. אונזער פאָן איז גערעכט! . . . . .</p> <p>27 . . . . . ג. מיר געזעגענען זיך . . . . .</p> <p>29 . . . . . אינ וואלד . . . . .</p> <p>36 . . . . . מיטן פאָלק . . . . .</p> <p>38 . . . . . היימ אפן שלאכט-פעלד . . . . .</p> <p>43 . . . . . ניינ באריכט . . . . .</p> <p>48 . . . . . די שוועטער אונזערע . . . . .</p> <p>52 . . . . . אָט איז זיבן גאס . . . . .</p> <p>54 . . . . . אייניקע-איינע . . . . . געזאנג אינ שפיט אָל א. פרעכטיקע שאפען לעוואָנע- נעכט . . . . .</p>
--	--

טריומפאלע טויערן

<p>122 . . . . . א זייל פון איינ . . . . .</p> <p>125 . . . . . אלצ, וואָס כ'האָב דערהערט . . . . .</p> <p>128 . . . . . באשטראַפן . . . . .</p> <p>129 . . . . . אָפגרונט . . . . .</p> <p>131 . . . . . צומ פרעכע לאנד . . . . .</p> <p style="text-align: center;">טריומפאלע טויערן</p> <p>133 . . . . . א. א טאָג צו א טאָג . . . . .</p> <p>134 . . . . . ב. העכער — די טויערן . . . . .</p> <p>135 . . . . . ס'וועט זיין . . . . .</p> <p>137 . . . . . פרידן . . . . .</p> <p>140 . . . . . פאָלק . . . . .</p>	<p>אינ איינ-אונ-פער ציקסטן</p> <p>85 . . . . . א. א וואלד-געדריכטעניש . . . . .</p> <p>88 . . . . . ב. נעמען . . . . .</p> <p>90 . . . . . געזאנג וועגן לויב . . . . .</p> <p>97 . . . . . א קאמיע . . . . .</p> <p>101 . . . . . צום אומגעקומענע פריינט . . . . .</p> <p>103 . . . . . צוויי שטימען . . . . .</p> <p>105 . . . . . וועלדער . . . . .</p> <p>109 . . . . . אַל, וועט זיין בא אונדו א יאָמטעוון אָנהייב 1945 . . . . .</p> <p>113 . . . . . פון הארציקן בוך . . . . .</p> <p>116 . . . . . אפ די סאָנימס קעס . . . . .</p> <p>120 . . . . .</p>
--	--

Э. ФИНИНБЕРГ

В ВЕЛИКОМ ПЛАМЕНИ

Редактор—А. Фрумкин. Обложка—художника Г. Ингера. Техред—М. Погостер.

Сдано в производство 22/XII-45 г. Подписано к печати 30/V-46 г. А—02209. П. л. 9
Уч.-изд. л. 5. Тип. зн. в л. 33.400. Формат 84x108 1/32 Тираж 6000 экз. Заказ 2714

13-ая типография треста „Полиграфкнига“ ОГИЗ'а при Совете Министров РСФСР
Москва, Денисовский пер., 30.